ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - المديرة المسؤولة: إيڤا درويشيان

1500 Լ.Ո. 72ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 262 (20128) ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1999 10 ԷՋ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԸ ԻՏԷԱԼ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆԸ

PARC
St LAZARE

ԿԱՆԽԱՎՃԱՐ՝
2500 $Է ՍԿՍԵԱԼ

•ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

SAYFCO
ARA YEREVANIAN
ET FILS S.A.R.L.

Հեռ. (04) 407023 - 406997, (03) 300128

ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ ԼԱՀՈՒՏ - ԱՍԱՏ ՀԵՌԱՁԱՅՆԱՅԻՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Նախագահ Էմիլ Լահուտ երեկ հեռաձայնային խօսակցութիւն մը ունեցաւ Սուրիոյ նախագահ Հաֆեզ Ասատի հետ, որուն շնորհաւորութիւնները ուղղեց Ծիլիոյ ժօնին առիթով:

Նախագահ Լահուտ նաեւ շնորհաւորեց նախագահ Ասատը Սուրիոյ խորհրդարանին կողմէ անոր արուած վստահութեան եւ նախագահութեան համար. եօթնամեայ շրջանին համար:

Հեռաձայնային խօսակցութիւնը առիթ մը եղաւ նաեւ՝ խորհրդակցութիւններ կատարելու երկու երկիրները եւ շրջանային քաղաքական բեմը յուզող հարցերու շուրջ:

Լատաեղեակ աղբիւրներ հաղորդեցին, որ նախագահ Լահուտ շնորհակալութիւն յայտնած է նախագահ Ասատի միշտ Լիբանանի կողքին ըլլալու Սուրիոյ յանձնառութեան համար:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

Միացեալ Նահանգներու Քոնկրէսի արտաքին գործոց յանձնախումբին պատուիրակութիւն մը շարաթավերջին այցելութիւններ տուաւ պետական անձնաւորութիւններու:

Քոնկրէսի միջազգային յարաբերութեանց գրասենեակի պատասխանատու Տեպրա Փոլանտըր, պաշտպանութեան հարցերու գրասենեակի պատասխանատու Քրիսթին Ճիլի եւ Ալ Պրատս Ուրբաթ գիշեր Պէյրութ ժամանած էին Գահիրէէն: Միջին արեւելեան իր շրջապտոյտը եզրափակելով՝ պատուիրակութիւնը Պէյրութէն մեկնեցաւ դէպի Ուաշինկթըն:

Տեղեկատուական աղբիւրներ հաղորդեցին, որ այսպիսի այցելութիւններ կը կատարուին Միացեալ Նահանգներու պետական պիւտճէի քննարկումէն առաջ, ճչդելու համար արտաքին օժանդակութիւններու գումարման պատուիրակութիւններու տեղեկագիրին հիման վրայ:

Շար.ի՝ էջ 10

ԷճԵԻՒՏԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ԱՊԱՀՈՎԵՑ

ԱՆԳԱՐԱ, 17 (ՌՈՅԹԵՐ) - *Թուրքիոյ ձախակողմեան դեկավար Պիւլէնթ Էճեւիտի փոքրամասնական կառավարութիւնը կիրակի օր վստահութեան քուէ ապահովեց խորհրդարանին մէջ:*

188ի դէմ 306 քուէներով ձեռք բերուած վստահութեան քուէն պաշտօնապէս վերջ տուաւ երկու ամսուան անորոշութեան՝ Մեսուտ Եըմմազի կառավարական ընկերակցութեան տապալումէն ի վեր՝ կաշառակերութեան յանցանքով:

Քուէարկութենէն ետք Էճեւիտ յայտարարեց, թէ երկիրը ապահով կերպով պիտի առաջնորդէ Ապրիլի ընտ

Շար.ի՝ էջ 10

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Յիթերի տօնին առիթով, եւ հաւանական ամալոյ եւ խանգագիրներու սենտիքաներուն որոշումին, ամսուդը արձակուրդ կ'առնէ երկու օր: Հետեւաբար, «Ազդակ» լոյս պիտի չտեսնէ Երեքշաբթի 19 եւ Չորեքշաբթի 20 Յունուարին:

Մեր յաջորդ թիւը՝ Հինգշաբթի, 21 Յունուարին:

PLAN MedNet

•Յարմարագոյն գիներ
•Լաւագոյն պայմաններ
•Վճարման դիւրութիւններ

EXPRESS
INSURANCE
COMPANY

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝
01-250999 թիւին,
Տորա, Սանթըր Տուէեան, 2րդ յարկ

ԱՊՏԻԻԼԼԱ ՕՃԱԼԱՆ ԻՏԱԼԻԱՅԷՆ ՀԵՌԱՑԱՒ ԱՆՈՐՈՇ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

Իտալիա երէկ յատակ դարձուց, թէ մտահոգութիւնները որոշ չափով փարատած են, ինչ կը վերաբերի Քիւրտիստանի Աշխատաւորական Կուսակցութեան ղեկավար Ապտիւլլա Օճալանի հարցին. մինչ Թուրքիա կը յայտարարէր, թէ քիւրտ ղեկավարը պիտի հեռացնէր Իտալիայէն, ուր ալ մեկնի ան՝ Իտալիայէն հեռանալէ ետք:

Իտալիոյ մէջ երկու ամիս մնալէ ետք, Օճալան իբրեւ ապատ մարդ՝ Շաբաթ օր մեկնած էր Իտալիայէն, որ մերժած էր պայն Թուրքիոյ յանձնել՝ նկատի ունենալով, որ անիկա տակաւին մահապատիժի դրութիւնը ի գործու կը պահէ:

Վարչապետ Պիւլէնթ Էճեւիտ յայտնեց, որ լրատակ դարձած է, թէ Օճալան պիտի չկարենայ որեւէ տեղ ապաստան գտնել:

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան մէկ հաղորդագրութիւնը շեշտեց, թէ Թուրքիա պիտի շարունակէ «վճռական իր կեցուածքը», եւ թէ Օճալան պիտի չկարենայ «արդարութենէն խոյս տալ»:

Էճեւիտ յայտնեց, թէ տակաւին Օճալանի ապաստան գտած վայրը յստակ չէ:

Թրքական եւ իտալական լրատու աղբիւրներ հաղորդած էին, թէ ՔԱՒԿի ղեկավարը Մոսկուա մեկնած է, սակայն Ռուսիոյ դեսպանատան մէկ պաշտօնատարը հերքեց այս տեղեկութիւնները:

«Օճալան Մոսկուայի մէջ չի գտնուիր եւ Մոսկուայի մէջ պիտի չգտնուի: Անոր արտօնութիւն պիտի չտրուի», ըսաւ ան:

Օճալան Նոյեմբեր 12ին Իտալիոյ մէջ ձերբակալուած էր՝ կեղծ անցագիրով Մոսկուայէն հասնելէ ետք: Հոմի մէջ անոր ներկայութիւնը մեծ բանավէճի դուռ բացած էր Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ:

Էճեւիտ յայտնեց, որ Ռուսիա խոստացած է Օճալանի վերադառնալու արտօնութիւն չտալ եւ «որեւէ կասկած չունինք, թէ Մոսկուա այդ երաշխիքները պիտի գործադրէ»:

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան հաղորդագրութիւնը Իտալիան այպանեց Օճալանի հեռանալու առիթ տալու համար:

Շար.ի՝ էջ 10

ԻՍՐԱՅԷԼԱՑԻ ԵՒ ՊԱԼԵՍՏԻՆՑԻ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ՝ ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆԻ ՄԷՋ

Իսրայէլացի եւ պաղեստինցի պաշտօնատարներ փետրուարին Ուաշինկթրնի մէջ հանդիպում մը պիտի ունենան՝ ամերիկեան հովանաւորութիւն վայելող խաղաղարար ճիգերը վերականգնելու փորձ մը կատարելու համար, յայտնեց պաղեստինցի բանագնաց Սաէպ Ուրայքաթ երէկ:

Ուաշինկթրնի մէջ տեղի ունենալիք հանդիպումին պիտի մասնակցի նաեւ ամերիկացի յատուկ պատուիրակ Տենիս Ռոս:

Իսրայէլի արտաքին գործոց նախարարութեան բանբերը յայտնեց, որ իսրայէլեան պատուիրակութիւնը պիտի գլխաւորէ նախարարութեան խորհրդական Թոմըր Օրնի, որ կը փոխարինէ Տանի Նաւէն: Այս վերջինս հրաժարած էր խորհրդարանի ընտրութիւններուն մասնակցելու համար:

Ուրայքաթ պիտի տուաւ, որ Ուաշինկթրնի եռակողմանի հանդիպումին վերատեսութեան պիտի ենթարկուի խաղաղութեան գործընթացը: Ան ըսաւ նաեւ, որ պաղեստինեան իշխանութիւնը Ուաշինկթրնէն պիտի պահանջէ հրապարակաւ հաստատել, որ պաղեստինցիները ամրողջութեամբ գործադրած են «Ուայ»ի համաձայնագիրով ճչդուած իրենց բաժինը: Ուրայքաթ աւելցուց, որ Իսրայէլի վարչապետ Պենիամին Նեթանիահուի միակ գործը պարձած է ամրաստանել պաղեստինցիները եւ յայտարարել, որ անոնք չեն գործադրեր իրենց բաժինը: «Նեթանիահուի գրպարտութիւնները պարկապէս ընտրական խաղաքարտ են», ըսաւ Ուրայքաթ:

Ուաշինկթրն քանի մը անգամ քննադատեց Իսրայէլը՝ դիտել տալով, որ պաղեստինցիները գործադրած են իրենց բաժինը, մինչ հրէական պետութիւնը տակաւին կը ձգձգէ իրմէ պահանջուած պայմանները կատարելու գործադրութիւնը:

Շար.ի՝ էջ 10

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄԻԼԼԻՈՆԱՏԻՐ ՉԷ

Հայաստանի Նախագահ Ռոպէրթ Քոչարեանի հրամանագիրներով եղուարդ Նալբանդեան նշանակուեցաւ Ֆրանսայի մէջ, իսկ Գեղամ Ղարիբջանեան Իրանի մէջ Հայաստանի դեսպան:

Ե. Նալբանդեան կերտ կացուցուած է Եգիպտոսի եւ Մարոքի մէջ Հայաստանի դեսպանի պաշտօնէն, զոր կը վարէր 1995էն ի վեր:

Գ. Ղարիբջանեան 1995ին ընտրուած է Ազգային ժողովի պատգամաւոր: Ան 1997էն ի վեր կը գլխաւորէ Ազգային ժողովի ընկերային, առողջապահութեան եւ բնապահպանման հարցերու յանձնախումբը:

Միւս կողմէ, Հայաստանի վարչապետի որոշումով Աշոտ Մնացականեան նշանակուեցաւ ուժանիւթի փոխնախարար:

(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՔՆՆԱՐԿԵՑ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԷՆՍԳԻՐՔԻՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ

Հայաստանի նախագահին առընթեր Քաղաքական խորհուրդը երէկ քննարկեց ընտրական օրէնսգիրքին նախագիծը, որ հանգամանօրէն ներկայացուեցաւ Երկրապահ պատգամաւորական խումբի անդամ օրէնսգիրքի նեղինակ Վիքթոր Դալլաքեանի կողմէ:

Նախագիծը վերամշակելու համար ուսումնասիրուած են շուրջ 440 առաջարկներ, որոնց հիմնական մասը ընդունուած եւ որդեգրուած է նախագիծին մէջ: Բարեփոխութեան ենթարկուած են ընտրակարգերու յարաբերութեան, ընտրական յանձնախումբերու կազմութեան եւ այլ յօդուածներ:

Խորհուրդը անդրադարձաւ նաեւ *«Արմէնթել»* ընկերութեան հարցին, որ կ'ուսումնասիրուի ընկերային - տնտեսական յանձնախումբին կողմէ եւ պիտի քննարկուի խորհուրդի յառաջիկայ նիստին:

(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ)

ՀԻԱՆԴ ԱԼԻԵԻ ԹՈՒՐՔԻԱ ՓՈԽԱԴՐՈՒԵՑԱՒ

Ապրպէյճանի նախագահ Հայտար Ալիեւ երեկ Թուրքիա մեկնած է բժշկական դարմանումի համար:

Ակերի պաշտօնատարներ շեշտեցին, որ 75 տարեկան Ալիեւ միայն թոքատապէ կը տառապի: Անոնք հերքեցին, թէ ան արտի հարց կը դիմագրաւէ:

Ալիեւի մօտիկ աղբիւր մը յայտնեց սակայն, որ Թուրքիոյ նախագահ Սիւլէյման Տեմիրէլի կողմէ Ապրպէյճան ուղարկուած բժիշկներու ախտաճանաչումին համաձայն, ան արտի հարց կը դիմագրաւէ:

Սակայն առողջապահութեան նախարար Ալի Ինսանով ուժգին հերքեց այդ տեղեկութիւնը, իսկ Պաքուի քաղաքապետը յայտնեց, թէ նախագահը պարզապէս ծանր հարբուխ կը տառապի եւ մէկ շաբաթէն իր երկիրը վերադարձած պիտի ըլլայ:

Առողջապահութեան նախարարութեան կողմէ երեկուան հաղորդագրութիւնը, որ պատկերասփիւռի պետական կայանէն կարդացուեցաւ, աննախընթաց էր. 1993էն ասոր իշխանութեան վերադառնալէն ի վեր:

Շար.ի՝ էջ 10

SOLDES

tapirama

Գորգ - Սոքէթ -
Բաւիճ բեճ - Վիճիլ

Աննախընթաց զեղչ 50%

+

Խնայողական միճչեւ 70%

+

Վճարել՝ 10 ամիսէն, առանց տոկոսի

Վաճառատունը բաց է կիրակի միճչեւ կէսօր

Պատարօ 01-382772, Պուրճ Համուտ 01-265625,
Անթիլիաս 04-403173, Սարպա 09-636920, Թրիփոլի 06-441248:

SOLDES

20Է՝Ն 50% ՋԵՂՉ

•Տնային ձերմակեղէններու, հարսանեկան օժիտի վարագոյրներու եւ թիկնաթոռներու հիւսուածեղէնի վրայ:

•Վճարելի՝ 10 ամիսէն եւ առանց տոկոսի:

•Խնայողական՝ միճչեւ 70%

HOUSE Tex

Վաճառատունը բաց է կիրակի օրերը միճչեւ կէսօր

Պատարօ 01-382772,
Պուրճ Համուտ 01-265625,
Անթիլիաս 04-403173,
Սարպա 09-636920,
Թրիփոլի 06-441248:

ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԴԵՍՊԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԸ

Լիբանանի մէջ Հայաստանի արտակարգ եւ լիագօր դեսպան Արման Նաւասարդեան անցեալ շաբաթավերջին այցելեց Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ պատրիարք Յովհաննէս - Պետրոս ԺԴ. Գասպարեանին:

Հանդիպումին, որուն ներկայ եղան Մանուէլ եպս. Պաթգեան եւ Վարդան եպս. Աղգարեան, քննարկումի առարկայ դարձան դեսպանութեան եւ Հայ Կաթողիկէ համայնքի յարաբերութիւնները, Հայաստանի ներքին իրավիճակը, հայ-լիբանանեան մշակութային յարաբերութիւնները, հայ առաքելական եւ կաթողիկէ եկեղեցիներու յարաբերութիւնները, ինչպէս նաեւ քրիստոնէութեան 1700ամեակի նախապատրաստական աշխատանքներուն Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մասնակցութիւնը:

ԿԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԶՐԿՄԱՆ ԵՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

ԿԸՍԱԾ ՆԱԼՃԱՄՃԵԱՆ

Փոսթ-Հեռագրատան նախարար Իսամ Նաաման ըսաւ, որ պետական վարչամեքենայի բարենորոգումը չարունակուող գործընթաց մըն է: Ան յայտնեց, որ կառավարութիւնը յաջորդ երկու նիստերուն պիտի տայ պաշտօնագրկման ու նշանակման նոր որոշումներ:

Նաաման նշեց, որ այս որոշումներէն ոչ ոք բացառուած է կամ քաղաքական հովանաւորութեամբ պաշտպանուած, որովհետեւ վարչամեքենային հսկող մարմիններուն փոխանցած պարագաները կը քննարկուին անմիջապէս, եւ յաջորդ հանգրուանին հերթը կրնայ հասնիլ Բ. կարգի պաշտօնեաներուն:

Նաաման ըսաւ, որ պաշտօնագրկուած կամ վարչապետին տրամադրութեան տակ դրուած պետական պաշտօնեաները մեղադրուած են կաշառակերութեան, մթերքումի կամ թերացումի յանցանքներով, եւ անոնց դէմ յաջորդ միջոցառումը պիտի բլլայ հաշուետուութեան կանչել գանոնք:

ՄԱՀԱԶԴ

Հ. Յ. Դ. Ազատամարտ կոմիտեն կը գուժէ իր շրջանի երեց ընկերներեն՝

ՆՇԱՆ ԱՖԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, 16 Յունուար 1999ին:

ՄԱՀԱԶԴ

Լիբանանի Քեսապցիներու Ուսումնասիրաց Միութեան վարչութիւնը կը գուժէ իր անդամներեն՝

ՆՇԱՆ ԱՖԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, 16 Յունուար 1999ին:

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Ոսկանն Աֆարեան եւ դուստրը
Տէր եւ տիկին Վահէ Աֆարեան եւ գաւակ
Տիար Հրայր Աֆարեան
Տէր եւ տիկին Յովիկ Աֆարեան եւ գաւակ
Տէր եւ տիկին Կապի Սարգիսեան եւ գաւակուն
Տէր եւ տիկին Արամ Յովսկեան եւ գաւակ
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց հարազատին՝

ՆՇԱՆ ԱՖԱՐԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ Քեսապ, 1921ին)

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, 16 Յունուար 1999, երեկոյեան ժամը 9ին, իր բնակարանին մէջ:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ երէկ՝ կիրակի, 17 Յունուարին, Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Պուրճ Համուտի Ազգային գերեզմանատունը:

- Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մաճազդ:
- Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին հանգուցեալին բնակարանը. Ժենթաուի:

ՄԱՀԱԶԴ

Տիար Հրայր Սվաճեան եւ գաւակները՝ Կասիա, Փոլ եւ Դաւիթ
Տիկին Մնուշ Սինկիրեան եւ գաւակները՝ Համրիկ եւ Անի
Տէր եւ տիկին Պօղոս Սվաճեան եւ գաւակ՝ Լուտէր
Տէր եւ տիկին Նչան Ջաղացպանեան եւ գաւակուն
Տէր եւ տիկին Մարգիս Բայասեան եւ գաւակուն
Սվաճեան ընտանիք
Ջաքմաքեան ընտանիք
Գարատաղեան ընտանիք
Ալեքսանեան ընտանիք
Եափուճեան ընտանիք
Ջաղացպանեան ընտանիք
Քէշիշկէրեան ընտանիք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց կնոջ, մօր, գաւկին, քրոջ, մօրաքրոջ եւ հարազատին՝

ՄԱՐԱԼ ՍՎԱՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ ՍԻՆԿԻՐԵԱՆ, 1960ին)

մահը, որ պատահեցաւ Երեքշաբթի, 12 Յունուար 1999, երեկոյեան ժամը 9ին, Փարիզի մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Թաղման պաշտամունքը պիտի կատարուի Երեքշաբթի, 19 Յունուար, կէսօրէ ետք ժամը 2:30ին, Ալֆորվիլի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ մէջ:

- Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մաճազդ:
- Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին Պէյրութ. տիար Սեպուհ Սվաճեանի բնակարանը՝ Ռաուտա. Ժողովըրդային բնակարաններ (էֆլան), Կիրակի 17. Երկուշաբթի 18 եւ Երեքշաբթի 19 Յունուարին:

ԸՆԴԱՐՁԱԿԵԼ ԿԵՆՍՈՒՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱԳԻԾԸ

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՆԱՋԱՐԵԱՆ

Կենսաոլորտի եւ կբօ-աաշրջութեան նախարար Արթիւր Նալարեան *«Լիւսաբ»* օրաթերթի երէկուան համարին մէջ լոյս տեսած հարցազրոյցի մը մէջ հաւաստեց, որ կառավարութեան կատարած վերջին նշանակումերուն քաժնեկցութիւն չէ եղած, այլ միակ չափանիշը հանդիսացած է նշանակուողներուն ատակ ըլլալը:

Ան ըսաւ, թէ ոչ մէկ դեր ունեցած է կենսաոլորտի նախարարութեան նոր ընդհանուր տնօրէն Պերճ Հաւտէեանի նշանակումին մէջ, բայց խոր գոհունակութիւն յայտնեց այս նշանակումին համար, որովհետեւ ենթական շատ ատակ ու հմուտ մասնագէտ է:

Նախարար Նալարեան նաեւ ըսաւ, որ կառավարութիւնը կը մերժէ համայնքային բնոյթ ստացած անհեթեթ յայտարարութիւններուն պատասխանելով համայնքային ու կրօնական բանավէճի մը առիթ տալ: Ան յայտնեց, որ պետական պաշտօնեաներու պաշտօնապրկումը կատարուած է՝ հիմնուելով պետական վարչամեքենայի բարենորոգման նախարարին ներկայացուած վարչամեքենային հսկող մարմիններու տեղեկագիրներուն վրայ:

Նախարար Նալարեան պահանջեց ընդարձակել կենսաոլորտի նախարարութեան իրաւասութիւններուն շրջագիծը եւ յայտնեց, որ պիտի պատրաստէ այս իմաստով օրինագիծ մը, որ կառավարութեան վաւերացումէն ետք պիտի յղուի խորհրդարանին: Ան նաեւ հաստատեց, որ այս նախարարութեան կառոյցն ու վարչութեան կազմակերպումը շատ առաջնահերթ է:

Քարահատման վայրերու հարցին անդրադառնալով՝ նախարարը հաստատեց, որ թըղթածրարը պիտի փակուի այս իշխանութեան օրով, այս մարզի կազմակերպման ծրագիրին գործադրութեամբ՝ անտեսելով քաղաքական միջամտութիւնները:

Նախարար Նալարեան նախատեսեց, որ կբօսաշրջային մարզը մօտիկ ապագային ակնկալի կարեւոր դեր ունենալ ազգային եկամուտին մէջ: Ան նաեւ հաւանական նկատեց, որ Լիբանանի մէջ կբօսաշրջային ծառայութեանց սակերը նուազում կը կրեն, նոր հաստատութիւններու ստեղծման ծրագիրներու գործադրութենէն ետք սուր մրցակցութեան պատճառով:

ՀԱՅԱՇԵՆԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Հայաշէնի Ս. Յովհաննու Կարապետ եկեղեցւոյ թաղական խորհուրդի կազմը կը բաղկանայ հետեւեալ ազգայիններէն.

Տիար Գասպարեան Պետրոս՝ ատենապետ
Տիար Միսեան Գօգօ՝ ատենադպիր
Տիար Տէր Յակոբեան Գէորգ՝ հաշուապահ
Տիար Գասարճեան Արտաշէս՝ գանձապահ
Տիար Մղտեսեան Գօգօ՝ խորհրդական
Տիար Յակոբեան Նուպար՝ խորհրդական

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ «ԿԻԼԻԿԻԱ» ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ

Մեր յարգելի ապգայիններուն ուշադրութեան կ'ուզենք յանձնել, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի «ԿԻԼԻԿԻԱ» թանգարանի ժամանակացոյցը որոշ փոփոխութեան ենթարկուած է: Ձեւ այսու թանգարանը բաց պիտի ըլլայ ամէն օր, բացի Երկուշաբթիէն, հետեւեալ ժամերուն.-

Երեքշաբթիէն Շաբաթ 10:00էն 17:00:
Կիւրակի 10:00էն 13:00:

«ԿԻԼԻԿԻԱ» ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

«ԲԱԲԳԷՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ» ՍԱՆԵՐՈՒ ՖՈՆՏԻՆ

- Փոքրիկ Գէորգ Քերքեեանի մանուան քառասունքին առիթով.

Ազգ. Եղիշէ Մանուկեան Քոլէճի տնօրէնութիւն, ուսուցչական կազմ եւ պաշտօնէութիւն 100,000 լ. ո.
Աշակերտութիւն 100,000 լ. ո.
Խնամակալութիւն 100,000լ. ո.
Տիկնանց Յանձնախումբ 50,000 լ. ո.
Աշոտ եւ Լալէ Բագրատունի 25,000 լ. ո.

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ - ՋՐՈՅՑ

ՓՐՈՖ. ԴՈԿՏ. ԳԷՈՐԳ ԲՐՈՒՏԵԱՆԻ ՀԵՏ

Նիւթ՝ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԼԻԲԱՆԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ - ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐԸ»

Տեղի կ'ունենայ Զորեքշաբթի, 20 Յունուար 1999, երեկոյեան ժամը 8ին, «Լ. Շաւիթ» Մշակութային կեդրոնին մէջ, Գրդ յարկ:

ՀՐՈՒԻՐ

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Երանուհի Արգարեան եւ գաւակունք՝ Թալին, Վազէ եւ Թամար
Տիկին Ադաւնի Քիւրկճեան եւ դուստրը՝ Սեդա
Տիկին Սրբուհի Ադու եւ գաւակունք Հապիպ եւ Սամիր
Տիկին Ոսկանն Գուլումճեան եւ գաւակները՝ Ջաւէն, Վագգէն եւ Թագուհի
Տէր եւ տիկին Յարութիւն Գուլումճեան եւ գաւակունք
Տէր եւ տիկին Ժոզէֆ Ջայլա եւ գաւակունք
Տէր եւ տիկին Կարապետ Ճէրկճեան եւ գաւակունք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, մօրեղբօր, քեռայրին եւ հարազատին՝

ՆՈՒՊԱՐ - ՌՈՒԲԷՆ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ Անտիոք, 1928ին)

մահը, որ պատահեցաւ Ուրբաթ, 15 Յունուար 1999ին, սրտի տագնապի հետեւանքով:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Կիրակի, 17 Յունուար, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ, Համրն, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Պուրճ Համուտի Ազգային գերեզմանատունը:

- Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մաճազդ:
- Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին հանգուցեալին բնակարանը, Ամարաթ Շալհուպ, Մուքարզել շէնք. 5րդ յարկ. Կիրակի 17. Երկուշաբթի 18 եւ Երեքշաբթի 19 Յունուարին:
- Կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ կատարել:

ՎԱՐՉԱՄԵՔԵՆԱՅԻ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄԸ՝ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԻՄ ՄԸ

Կ ԸՍԱԾ ՀՐՕ

Վարչապետ Սելիմ Հրս Շարաթ օր վերահաստատեց, թէ կառավարութիւնը յառաջ պիտի տանի պետական վարչամեքենայի բարենորոգման ու տնտեսական վերականգնումի աշխատանքը:

Վարչապետը նկատել տուաւ, որ պետական վարչամեքենայի գործունէութեան աշխուժացման աշխատանքը սահմանափակ ժամանակամիջոցով մը կարելի չէ կաշկանդել: Ան նաեւ ըսաւ, թէ վարչամեքենայի բարենորոգումը կարեւոր հիմ մըն է ապագային տնտեսութեան աշխուժացման, տեղացի եւ օտար ներդրողներուն վստահութիւն ներշնչելու եւ քաղաքացիներուն գոհունակութիւն պատճառելու համար:

Հրս նաեւ վերահաստատեց, որ Լիբանան կառչած կը մնայ խաղաղութեան բանակցութիւններուն մէջ լիբանանեան ու սուրիական առանցքներու կապին եւ պիտի չարտօնէ, որ Իսրայէլ հասնի Լիբանանի մէջ իր հետապնդած նպատակներուն՝ հաստատ մնալով թիւ 425 որոշումի առանց նախապայմաններու գործադրութիւնը պահանջող իր կեցուածքին վրայ:

Վարչապետը Շարաթ օր ընդունեց Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանի չրջանաւարտներու պատուիրակութիւնը, Հիւսիսի փաստաբաններու սենտիքայի պատուիրակութիւնը, դատական վերադրչն խորհուրդը, կեդրոնական դրամատան կառավարիչն ու փոխ կառավարիչները եւ Պեքաայի միւֆթիի խորհրդական Մէյսր:

Վարչապետը Շարաթ կէսօրին նաեւ նախագահեց տրնտեսական ու դրամական հարցերու հետապնդման նախարարական յանձնախումբի ժողովին:

Ժողովէն ետք, Հրս յայտարարեց, որ քննարկուած է յանձնախումբին ապագային գործադրելիք աշխատանքի ծրագիրը եւ արտասահմանի մէջ լիբանանեան դեսպանատուներուն յղուելիք հեռագիրը, որուն մէջ պիտի բացատրուի կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութիւնը: «Ժողովին նաեւ քննարկուեցաւ 1999ի պե-

Շար.ը՝ էջ 10

Հ. Բ. Ը. Մ. – Հ. Ե. Ը. ՊԱՐԱԿՈՒՄԻՐ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Հ. Ե. Ը.ի հայկական պարի դասընթացքները կը շարունակուին Հ. Բ. Ը. Մ.ի Տեմիրճեան կեդրոնին մէջ (Նաքքաշ):

- Երեցներու համար ա.- (17-25 տարեկան) բ.- (25 եւ վեր) Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի օրերը:
- Կրտսերներու համար (8-16 տարեկան)՝ Ուրբաթ օրերը:

Նոր անդամներու արձանագրութեան համար դիմել Հ. Ե. Ը.ի գրասենեակ. հեռ. 04-523043 / 4 թիւին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Այս տարի Ս. Սարգիսի տօնը կը զուգադիպի Կիրակի, 31 Յունուարին. ինչպէս նախորդ տարիներուն. այս տարի եւս պիտի կատարուի մատաղօրհնէք:

Բոլոր այն հայրենակիցները. որոնք Ս. Սարգիսի տօնին առիթով ուխտ ունին եւ կը փափաքին մատաղցու ոչխար նուիրել. թող հաճին կապ պահել Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ թաղականութեան անդամներուն հետ՝ հեռաձայնելով 261115 թիւին. եւ կամ անձամբ ներկայանան գրասենեակ, ամէն օր. բացի Շաբաթ օրերէն. ժամը 9:00էն 12:00:

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Ս. ՍԱՐԳԻՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՊԻՈՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՋՐՈՒՅՑԱՐԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ԵՒ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ

Մասնակցութեամբ՝
ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ԳԷՈՐԳ ԲՐՈՒՏԵԱՆԻ
(Հայաստանի Դիտութիւններու Ազգային ակադեմիա)
եւ
ՓՐՈՖ. ՀՐԱՉԵԱՅ ՄԻՐՋՈՅԵԱՆԻ
(Երեւանի Պետական համալսարան)

Տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի, 21 Յունուար 1999, երեկոյեան ժամը 7ին, Հայկազեան համալսարանի սրահին մէջ, Մեմսիլ փողոց:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱՊԷՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ - ՋՐՈՅՑ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱԿՆԱԳԵՏՄԱՆՆԵՐ

ՓՐՈՖ. ՀՐԱՉԵԱՅ ՄԻՐՋՈՅԵԱՆԻ
ԵՒ
ՓՐՈՖ. ԴՈԿՏ. ԳԷՈՐԳ ԲՐՈՒՏԵԱՆԻ
ՀԵՏ

Նիւթ

«ՀԱՅ ԻՍԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՏՔԸ»

Այսօր՝ Երկուշաբթի, 18 Յունուար 1999, երեկոյեան ժամը 7ին. «GARDEN TOWER»ի մէջ, Անթիլիաս:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐԸ

Lacoche
ACCURATE SWISS MADE
MONT BLANC
S.T. Dupont PARIS
CRUISER by OLIVER ROSS
IMMERSION

Պուրճ Համուտ, «Արմենիա» պողոտայ: Հեռ. 266366, 262612:

ՇԻՐԱԿ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱՏՈՒՆ

Վաստակաւոր Բառարանագիր ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

ԱՆԳԼԵՐԷՆ-ՀԱՅԵՐԷՆ

Ինչպէս նաեւ

ՀԱՅԵՐԷՆ-ԱՆԳԼԵՐԷՆ

Բառարանները

ՄԻԱՅՆ 5 $

ՓՆՏՐԵԼ ԳՐԱՏՈՒՆԵՐԷՆ

ՔԼԻՆԹՐՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Միացեալ Նահանգներու նախագահ Պիլ Քլինթընի պաշտպան փաստաբանները Շաբաթ օր աւարտեցին իրենց դատի ներկայացումը Ծերակոյտին դիմաց, որ երեք օրուան ընթացքին լռութեամբ մտիկ ըրած էր Ներկայացուցիչներու Տան դատախազ իւքակին եւ Քլինթընի փաստաբաններուն տեսակէտները:

Եոօրեայ նիստերու աւարտին, Ծերակոյտին դեմոկրատները ըսին, որ որեւէ նորութիւն չեն լսած: հանրապետականները սակայն դիտել տուին, որ Ներկայացուցիչներու Տան արդարադատութեան յանձնախումբը լաւ կերպով ներկայացուց իր դատը, որ կը պահանջէ Քլինթընի իշխանութենէ հեռացումը: Ծերակուտականները, որոնք այս դատավարութեան դատական կազմը կը ներկայացնեն եւ որոնք վճիռ պիտի արձակեն, չըսին, թէ եոօրեայ ներկայացումները ազդեցութիւն գործեցի՞ն իրենց տեսակէտներուն վրայ: Անոնք դիտել տուին, որ կարծիք պիտի չտան մինչեւ որ Քլինթընի փաստաբանները ներկայացնեն իրենց պաշտպանողականը:

Արդարադատութեան յանձնախումբի նախագահ հանրապետական Հենրի Հայտ Ներկայացուցիչներու Տան հանրապետականներուն տեսակէտները եզրակացուց՝ յայտնելով, որ Քլինթընն անաստակ է նախագահ մնալու: Հայտ իր տեսակէտը հաստատելու համար, ըսաւ, որ երրորդ դասարանի աշակերտէ մը նամակ մը ստացած է, ուր երեխան մտահոգ է, որովհետեւ նախագահը ստած է: Նամակին մէջ երեխան հարց կու տայ, որ, եթէ նախագահին չես կրնար հաւատալ, հապա որո՞ւն կրնաս հաւատալ:

Երկու կողմերուն ներկայացումը չլուծեց նաեւ վկաներ հրաւիրելու հարցը, որուն գծով տարակարծիք են հանրապետականներն ու դեմոկրատները: Հանրապետականները դատավարութեան ընթացքին համար կարեւոր կը նկատեն վկաներու ներկայութիւնը: Դեմոկրատները սակայն կը պնդեն, որ վկաները անհրաժեշտ չեն եւ թէ աւելի ուշ պէտք է որոշում տրուի այդ ուղղութեամբ: Սպիտակ Տունը, իր կարգին, անհաւանական կը նկատէ, որ նախագահը վկայութիւն տայ Ծերակոյտին մէջ:

Միւս կողմէ, Քլինթընն պատրաստած է տարեկան ճառը, վրը վաղը գիշեր պիտի արտասանէ Ծերակոյտի եւ Ներկայացուցիչներու Տան միացեալ նիստին: Քլինթընին թելադրուածէր ճառը յետաձգել եւ կամ պայն չարտասանել եւ գրութիւնը առաքել Ծերակոյտին եւ Ներկայացուցիչներու Տան՝ նկատի ունենալով դատավարութիւնը: Քլինթընն սակայն մերժեց այդ թելադրանքները:

(ՌՈՅԹԵՐ)

ԱԼՃԵՐԻՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐՍ ՊԻՏԻ ՅԱՐԳԵՄ

ՎԸՍՍԷ ՋԵՐՈՒԱԼ

Այսերիոյ նախագահ Լիամին Ջերուալ փորձեց փարատել այն մտահոգութիւնները, ըստ որոնց, բանակը ապստամբութիւն պիտի բանեցնէ նախագահական ընտրութիւններուն: Ջերուալ ըսաւ, որ ինք յանձնառու կը մնայ արդար եւ օրէնքի սահմաններուն մէջ ընտրութիւններ երաշխաւորելու իր խոստումին:

Ջերուալ չեշտեց, որ իրրեւ բանակի գերագոյն հրամանատար, ինչպէս նաեւ սահմանադրութեամբ ճշդուած իր իրաւասութիւններով, հաստատ պիտի մնայ իր յայտարարած յանձնառութեան վրայ՝ հաւասար աւիթներ տալով բոլոր թեկնածուներուն:

Ընդդիմադիր կարգ մը կուսակցութիւններ, ինչպէս նաեւ մամուլը, քանի մը շաբաթ է վեր մտահոգութիւնները կը յայտնեն բանակին դերակատարութեան մասին: Անոնք կ'ըսեն, որ բանակը գօրավիգ կը կանգնի մէկ թեկնածուի՝ Ապտել Ազիզ Պութաֆլիքայի եւ ամէն ճիգ ի գործ կը դնէ, որպէսզի ան դառնայ յաջորդ նախագահը: Անոնք կ'ըսեն նաեւ, որ բանակը ձնշում կը բանեցնէ, որպէսզի մնացեալ թեկնածուներուն գօրակցութիւն յայտնողներ չըլլան:

● *ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ գինեայներ Շաբաթ գիշեր չորս հոգիներ մորթեցին Այն Տելֆա նահանգին Համգաթ գիւղին մէջ, մայրաքաղաք Ալժէէն 130 քմ. դէպի հարաւ-արեւելք:*

● *12 ԱԼՃԵՐԻԱՑԻՆԵՐ սպաննուեցան, երբ տեղատարափ անձրեւներու պատճառով անոնց տուները փուլ եկան հարաւային Ատրար նահանգին մէջ: Պաշտօնական աղբիւրներուն համաձայն, 140 բնակարան փլած է:*

(ՌՈՅԹԵՐ)

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ

ԿԸՍԷ ՀԻՒՄԻՑՆ ԹԱԳԱՒՈՐ

Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորը, որ ամիսներու բացակայութենէ ետք, վաղը Ամման կը վերադառնայ, շաբաթավերջին յայտարարեց, որ մեծ փոփոխութիւններու ծրագիրներ ունի:

Հիւսէյն թագաւոր, որ կը խօսէր Լոնտոնի մէջ, ըսաւ, որ Յորդանանի քաղաքականութեան ծիրէն ներս փոփոխութիւնը անհրաժեշտ է: Թագաւորին մօտիկ աղբիւրներ դիտել տուին, որ փոփոխութիւնը կապ պիտի ունենայ գահաժառանգութեան հարցին հետ:

62 տարեկան յորդանանցի գահակալը Յուլիսէն իվեր Միացեալ Նահանգներ կը գտնուէր քաղցկեղէ դարմանուելու համար: Ան անցեալ ամիս աւարտեց դարմանումը եւ կը վերադառնայ Յորդանան:

Իր խօսքին մէջ, Հիւսէյն թագաւոր որեւէ ակնարկութիւն չկատարեց գահաժառանգ իշխան Հասանի ունենալիք դերին մասին, հակառակ անոր, որ իր բացակայութեան, Հասան դեկավարեց երկիրը:

(ՌՈՅԹԵՐ)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ՝ ՄՏԱՀՈԳ

ՔՈՍՈՎՈՅԻ ՄԷՋ ԱԼՊԱՆԱՑԻՆԵՐ ԿԸ ՋԱՐԴՈՒԻՆ

Արեւմուտքցի ղեկավարներ շաբաթավերջին գայրոյթ եւ գայթակղութիւն արտայայտեցին Սերպիոյ Քոսովօ նահանգին մէջ աւելի քան 40 ալպանացիներու ջարդին գծով:

Նախագահ Պիլ Քլինթընն սերպ ապահովութեան ուժերը այպանեց սպանութիւններուն համար, իսկ ՄԱԿի պաշտօնատարներ ըսին, թէ միջազգային մարմինին պատերազմական ոճիրներով զբաղող պատասխանատու դատախազ Լուիզ Արպըր պատուիրակութեամբ մը ընկերակցութեամբ Երկուշաբթի օր (այսօր) Քոսովօ պիտի մեկնի՝ սպանութիւններուն շուրջ քննութիւն տանելու համար:

Բրիտանիա երէկ ըսաւ, որ Եւրոպա եւ Մ. Նահանգներ Պելկրատէն պիտի պահանջեն, որ 45 ալպանացիներ ջարդած սերպ սպաները պաշտօնազուրկ ըլլան:

Արտաքին գործոց նախարար Ռոպին Քուք, Պրիւքսէլի մէջ ՕԹԱՆի դեսպաններու արտակարգ ժողովի մը կայացումէն առաջ խօսելով, ըսաւ, որ Ռաչաք գիւղին մէջ Շաբաթ օր գտնուած ջարդին պատճառով «խորապէս ցնցուած է»:

Ան հերքեց սերպական իշխանութիւններու կողմէ այն տեղեկութիւնները, թէ բրիտանական ուժեր գիւղացիներուն հետ բախում ունեցած են:

Քուք յայտնեց, որ հեռաձայնային հաղորդակցութեան մէջ մտած է Մ. Նահանգներու, Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարներուն հետ՝ «միասնաբար գանգատ եւ բողոք ներկայացնելու համար Պելկրատի»:

Քոսովոյի «ստուգման խմբակի» ամերիկացի պատասխանատուն՝ Ուիլիըմ Ուոքըր Շաբաթ օր մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին յայտնած էր, թէ ամերիկացի դէտեր 45 դիակ գտած են Ռաչաքի մէջ եւ շրջակայքը:

Բոլոր զոհերը տղամարդ են եւ քաղաքային հագուստներ կը կրեն եւ անոնց մեծամասնութիւնը գլուխէն կամ վիզէն փամփուշտ ստացած է, ըսած է ան:

Սերպական ոստիկանութիւնը մինչ այդ իր մեկնաբանութիւնը տուաւ՝ ըսելով, որ քանի մը տասնեակ «ահաբեկիչներ» սպաննուած են բախումներու ընթացքին՝ ոստիկանութեան վրայ կրակ բանալէ ետք:

Երէկ սերպական ոստիկանութիւնը բանակին օժանդակութեան դիմեց բախումներէ ետք, որոնք ծայր տուին Ռաչաքի շուրջ, ուր Ուրբաթ օր ջարդուած գիւղացիներու դիակները մզկիթին մէջ զետեղուած են:

Միջազգային դէտերը, որոնք գիւղ մտած էին, այն յոյսով, որ կըրնան բախումներ կանխարգիլել, հեռացան, երբ կրակոցներ ծայր տուին:

Անցեալ շաբաթավերջի ջարդը նորագոյն վայրագութիւնն էր տագնապի մը մէջ, որ շուրջ 2 հազար զոհ խլած է եւ 250 հազար հոգի անտուն դարձուցած է:

(ՌՈՅԹԵՐ)

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՓԻՆՈՇԷԻ ԱՆՁԵՌՆՄԽԵԼԻՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ՀԱՐՑԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 17 (ՌՈՅԹԵՐ) - Բրիտանիոյ ամէնէն բարձրաստիճան դատաւորներէն եօթն երկուշաբթի օր (այսօր) պիտի սկսին քննարկել Չիլիի նախկին բռնատէր Աուկուսթօ Փինոչէի անձեռնմխելիութեան հարցը:

Եթէ անոնք որոշեն, թէ Փինոչէ անձեռնմխելիութիւն կը վայելէ եւ չի կրնար դատավարութեան ենթարկուիլ, ան պիտի փոխադրուի կինուորական օդակայան մը, ուր Չիլիի պատկանող օդուժի մէկ օդանաւը կը սպասէ զայն Սանթիակօ փոխադրելու համար:

Սակայն եթէ անոնք վճռեն, թէ նախկին բռնատէրը անձեռնմխելիութիւն չի վայելեր, ան կրնայ յագմաթիւ ամիսներ Բրիտանիոյ հիւրը մնալ:

Բրիտանիոյ գերագոյն ատեանը հանդիսացող Լորտերու Տան անդամ հինգ դատաւորներ Նոյեմբերին 2ի դէմ 3 քուէներով վճռած էին, թէ Փինոչէ անձեռնմխելիութիւն չի վայելեր: Անոնց որոշումը արտօնած էր, որ սպանութեան, չարչարանքներու եւ առեւանգումի յանցանքներով Փինոչէ Սպանիոյ յանձնուի՝ դատուելու համար:

Սակայն Դեկտեմբերին այդ որոշումը չեղեալ համարուած էր, Փինոչէի պաշտպան փաստաբաններուն յորդորելէն ետք, թէ դատաւորներէն մէկը՝ Լորտ Հոֆմըն չէ յայտարարած, թէ «էմնըսթի Ինթըրնէշընըլ»ի հետ սերտ կապեր ունի:

Այս պատճառով բրիտանացի դատաւորներ Երկուշաբթի օր դարձեալ պիտի ուսումնասիրեն անոր հարցը:

ԵԼՑԻՆ՝ ԴԱՐՁԵԱԼ ՀԻՒԱՆԴ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 17 (ՌՈՅԹԵՐ) - Ռուսիոյ նախագահ Պորիս Ելցին Կիրակի օր հիւանդանոց փոխադրուեցաւ ստամոքսային արիւնող կեղի մը *(խլուէր)* հարցով, յայտնեց Կրեմլինի մէկ բանբերը:

Ելցինի առողջապահական նորագոյն նահանջին մասին մանրամասնութիւններ չհաղորդուեցան, սակայն Կրեմլին թղթակիցներու ըսաւ, թէ նախագահը կայուն վիճակի մէջ կը գտնուի Մոսկուայի մէկ հիւանդանոցին մէջ:

Բանբերը յայտնեց, թէ Ելցին քանի մը օր հիւանդանոց պիտի մնայ:

Նախագահին առողջութեան քանի մը շաբթուան բարելաւումէն ետք, այս նորագոյն հարցը շատ հաւանաբար պիտի մղէ ընդդիմադիրներ եւ փառասէր նախկին դաշնակիցներ, որոնք Ելցինի հրաժարումը պահանջեն՝ առողջական պատճառներով, հակառակ անոր, որ Ելցին խոստացած է իր պաշտօնավարութեան ժամանակաշրջանը աւարտել (յառաջիկայ տարուան կէսերուն):

Համայնավար ծայրայեղական ղեկավար Վիքթոր Իլիուխին ձայնասփիւռի «Էխօ Մոսքվի» կայանին յայտնեց, որ Ելցինի հիւանդութիւնը կրնայ թափ տալ նախագահական կանխահաս ընտրութիւններ պահանջող կոչերուն: «Գաղտնիք չէ, որ նախագահը ծանր օրէն հիւանդ է», ըսաւ ան:

Անցեալ շաբաթ տակաւին, Մոսկուայի քաղաքապետ Եուրի Լուժքով, որ երկար ատենէ ի վեր Ելցինի դաշնակիցն է, ըսած էր, թէ կըրնայ ժամանակը հասած ըլլալ, որ նախագահը հեռանայ իշխանութենէն:

Անցնող չորս ամիսներուն, վարչապետ Եւգենի Փրիմաքով վարած է երկրին առօրեայ աշխատանքները: Ան Շաբաթ օր Մոսկուա վերադարձած է Սիպերիայէն, ուր խոստացած էր, որ Ռուսիոյ պիտի շարունակէ իր պարտքերը հատուցել, հակառակ երկրին տրնտեսական սուր տագնապին:

«ԱՐՄԷՆԹԷԼ»Ի ՀԱՐՑՈՎ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐՈՒ ԿԸ ՆԱԽԱՁԵՌՆԷ

Հինգշաբթի, 14 Յունուարին, «Արմենթել»ի հարցը նոր տարողութիւն ստացաւ Հայաստանի մէջ, երբ Ազգային ժողովի 72 պատգամաւորներ դիմեցին Սահմանադրական դատարան, պահանջելով քննել, թէ արդեօք «Հեռահաղորդակցութեան մասին» օրէնքը սահմանադրութեան կը համապատասխանէ՞, թէ ոչ:

Ըստ պատգամաւորներուն՝ Ազգային ժողովի կողմէ ընդունուած 17 Փետրուար 1998ին եւ նոյն ամսուան 20ին նախագահին կողմէ վաւերացուած օրէնքը (յատկապէս անոր 24րդ յօդուածը) կը հակասէ սահմանադրութեան Ճրդ յօդուածին, ըստ որուն, «պետութիւնը երաշխաւորում է սեփականութեան բոլոր ձեւերի ապատ գարգացումը եւ հաւասար իրաւական պաշտպանութիւնը, տնտեսական գործունէութեան ապատութիւնը, ապատ տնտեսական մրցակցութիւնը»:

Պատգամաւորները կը պահանջեն, որ սահմանուած իրաւունքներու գործադրութիւնը պէտք է ապահովուի Հայաստանի օրէնսդրութեամբ, որուն կարգին նաեւ հակամենաշնորհային օրէնսդրութիւնը:

Նախագահին առընթեր Քաղաքական Խորհուրդը Հինգշաբթի, 14 Յունուարի իր նիստին, քննեց Արմենթել»ի հետ կապուած հարցերը եւ ողջունեց Ազգային ժողովի 72 պատգամաւորներու նախաձեռնութիւնը.

Արմենթել»ի ոչ մէկ յատուկ յայտարարութեամբ բողոքի իր ձայնը բարձրացուց նաեւ «Մարդու Իրաւունքներու 96-98» հասարակական կազմակերպութիւնը, որ պնդեց, թէ «Արմենթել»ի ծննդոց Հայաստանի կառավարութիւնն է եւ նրա սեփականաշնորհման հեղինակները, իրականացնողները, գովերգողները եւ հովանաւորները իշխանութեան լծակներին տնօրինող բարձրաստիճան պաշտօնեաներն են, իսկ նրա գործունէութիւնն օրինականացրած նախկին վարչապետը Հայաստանի նախագահի իրաւասութիւնների իրականացնողն է: Սեփականաշնորհումը Հայաստանում վաղուց վեր է ածուել անձնական յարաբերութիւնների եւ շահերի լուծման գործօնի, իսկ մարդու իրաւունքների, այդ թւում, նուագագոյն կենսական անհրաժեշտ պահանջմունքների ոտնահարումը դարձել է իշխանութիւնների բացայայտ քաղաքականութիւն եւ գործելաոճ»:

Հայաստանի Դեմոկրատական Կուսակցութեան նախագահ Արամ Սարգսեան նաեւ իր յուսախաբութիւնը յայտնեց Արմենթել»ի գործարքով եւ յոյս յայտնեց, թէ այդ գծով կառավարութեան հետ վարուող բանակցութիւնները դրական ելքի կը հասնին, որպէսզի ժողովուրդին կենսամակարդակը կանգուն պահուի: Այլապէս, ըստ Սարգսեանի, յաջորդ քայլը «Ժողովուրդը կը պաշտպանի իր իրաւունքները բոլոր միջոցներով»:

Արմենթել»ի յունական ընկերութեան տնտեսական բաժինի տնօրէն Քարալիս, 14 Յունուարին կայացած մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին ըսաւ, որ Արմենթել»ը, որ Յունուարին պիտի բարձրացնէր հեռախօսի գործածութեան սակերը, կառավարութեան հետ երկար բանակցութիւններէ ետք, որոշած է անորոշ ժամանակով յետաձգել իր որոշման գործադրութիւնը:

Ըստ իրեն Արմենթել»ի վաճառքը չահաւէտ է թէ՛ Հայաստանի կառավարութեան եւ թէ իրենց կազմակերպութեան: Ան յայտնեց, որ եթէ «Օ. Թի. Ի.»ի պարտաւորութիւնները չկատարէ, Հայաստանի կառավարութիւնը կրնայ միջազգային դատարան դիմել:

«Արմենթել»ը մենաշնորհելու պարագային Օ. Թի. Ի.»ի դեկավարութեան կեցուածքին մասին եղած հարցումին պատասխանելով, ան յայտնեց, թէ անոր գործարքի ընթացքին որոշ պայմաններ դրուած են, եթէ անոնք փոխուին, Օ. Թի. Ի.» նաեւ պիտի վերանայի իր պայմանները:

57 ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ ՅԱՆՁՆՈՒԵՑԱՆ ՀԱՍԱՅՆՔԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ

Յունուար 11ին սկսեալ անկառ հանրակրթական դպրոցները համայնքային ենթակայութեան յանձնելու փորձաշրջանը, որուն համար ընտրուած էին Մոսկուայի 11ին սկսեալ վիրտուալ դպրոցներու եւ 150 այլ դպրոցներու մէջ (երեւան, Վայոց Ձորի Վեդիի շրջաններէն) պիտի սկսի գործադրուիլ փիլոտային ծրագրի մը շրջանակին մէջ:

Ա. Ադեխեանի ներկայացուցած այն կարծիքը, որ դպրոցները համայնքային ենթակայութեան յանձնելէ եմ պիտի դադրին գործելէ, (ինչպէս նախապէս պատահած է մանկապարտէզներու եւ երաժշտական դպրոցներու պարագային) եւ տեղեկացուց. Մանկապարտէզները անցգործուենայ րլլալուն պատճառը այն է, որ փիլոտային ծրագրի մէջ ներառնուած են այնպիսի երկիրներ, ուր տակաւին չկան նախագահներ չեն այցելած:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ՄԵԿՆԻԼ ՈՒԶՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ ԲԱՐՁՐԱՑԱԾ Է 20,000Ի

Վերջին ամիսներուն Միացեալ Նահանգներ մեկնիլ փափաքող Հայաստանի քաղաքացիներուն թիւը կրկնապատկուած է, յայտարարեց Հայաստանի մէջ Միացեալ Նահանգներու արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Մայքըլ Լեմըն, 14 Յունուարին Հայաստանի մէջ կայացած մամլոյ ասուլիսի ընթացքին:

Նախորդ տարուան ընթացքին Միացեալ Նահանգներ մեկնելու համար հիւպատոսարան դիմած են 14,000 քաղաքացիներ, առաւելաբար տարուան վերջին ամիսներուն: Անոնց 50 առ հարիւրը կը դիմէ զբօսաշրջութեան վիզայի համար, եւ անոնց տարիքի բաժանումը կը տարուբերի Նորածինէն մինչեւ տարեցը, ըստ հիւպատոսական բաժինի դեկավար Տակլըս Պէրրիի 1999ին դիմողներու թիւը պիտի հասնի 20,000ի, եւ դեսպանատունը Հայաստանի քաղաքացիներուն օգնելու համար կարգ մը փոփոխութիւններ պիտի յառաջացնէ իր պայմաններուն մէջ, ինչպէս օրինակ, ելքի վարտօնագիրի համար վճարուող 50 ամ տոլարը հասցնելով մինչեւ իսկ 5 ամ. տոլարի:

Տակլըս Պէրրի նաեւ նըշեց, որ հիւպատոսարանին մէջ 22 ուկներ կան կաշառակերութեան մասին, սակայն նման բան երբեք պատահած չէ, ըսաւ ան:

ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՒԱՋԱՂԱՋԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐՈՒ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ՝ ՍԱՐԳՍԵԱՆ - ՏՐԵՈՒԿՈՎ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Յունուար 13ին տեղի ունեցաւ Հայաստանի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարար Վազգէն Սարգսեանի առաջին պաշտօնական հանդիպումը Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ Ռուսիոյ արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Ա. Տրեուկովի հետ:

Հանդիպումի ընթացքին խօսուեցաւ Հայաստանի եւ Ռուսիոյ միջեւ յարաբերութիւններու մակարդակի, անոնց զարգացման հեռանկարներու եւ երկու երկիրներու միջեւ ռազմաքաղաքական ու ռազմական համագործակցութեան հարցին մասին:

Դեսպանը շեշտեց. որ պիտի ընէ իր կարելին Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Ռուսիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններու սերտացման համար. առանց զանոնք հակադրելու որեւէ երրորդ երկրի մը շահերուն:

Հանդիպումին կը մասնակցէին Հայաստանի մէջ Ռուսիոյ դեսպանութեան դեսպանորդ - խորհրդական Ի. Կորդեուշով, ռազմական կցորդի օգնական եւ առաջին կարգի հարիւրապետ Վ. Նեչաեւ եւ Հայաստանի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարարութեան արտաքին յարաբերութիւններու եւ ռազմական համագործակցութեան վարչութեան պետի պաշտօնակատար փոխգնդապետ Ա. Սարգսեան:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԻՏԻ ԱՅՑԵԼԷ

Յունաստանի Հանրապետութեան նախագահ Քոնսթանտինոս Մթեֆանոփուլոս ծրագրած է պաշտօնապէս այցելել չարք մը երկիրներ, որոնց կարգին նաեւ Հայաստան: Նախագահը Հայաստան պիտի գտնուի 10էն 13 Մայիսին, իսկ միւս երկիրներն են՝ Ուզպեքիստան, Պուլկարիա, Ռումանիա, Էսթոնիա, Իրլանտա, Պարսկաստան եւ Փորթուգալ:

Նկատելի է, որ Յունաստանի նախագահի ծրագիրին մէջ ներառնուած են այնպիսի երկիրներ, ուր տակաւին չկան նախագահներ չեն այցելած:

«ՊԵՌՆՕ ՌԻՔԱՐ» ԿԸ ՄԵՂԱԴՐԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի քոնիաքի գործարանի գնորդ ֆրանսական «Պեռնօ Ռիքար» ընկերութիւնը անկախ 28 միլիոն ամ. տոլար վարձավրճարի ժամկէտը յետաձգելու գծով ըրած առաջարկէն, Հայաստանի կառավարութեան ներկայացուցած է քանի մը այլ պահանջներ, որոնցմէ ամենակարեւորը՝ 28 միլիոն ամ. տոլարը 1,7 միլիոնով նուազեցնելն է: Այս պահանջքին պատճառն այն է, թէ «Պեռնօ Ռիքար»ի կատարած հաշուարկներուն ամրոդջացումէն ետքի յայտնեցած է, որ յիշեալ գործարանը ունի մօտաւորապէս 1,7 միլիոն ամ. տոլար պարտք, որ չէ արձանագրուած սեփականաշնորհման գործընթացին առաջ: Այս կրծով, տնտեսական եւ կառուցուածքային բարեփոխումներու նախագահ Վահրամ Աւանէսեան ըսաւ, որ կառավարութեան գումարած դանդաղ նիստի ընթացքին ան գեկուցած է քոնիաքի գործարանի սեփականաշնորհման գործընթացին չուրջ Հայաստանի սպառնացող հնարաւոր վտանգներուն մասին՝ ներկայացնելով կանխարգելիչ միջոցներու ծրագիր:

Վերոյիշեալ 1,7 միլիոն ամ. տոլարը յառաջացած է ոչ թէ քոնիաքի գործարանի հաշուարկներէն, այլ վաճառքէն առաջ Երեւանի քոնիաքի գործարանին քոնիաքի երեք փոքր գործարաններ միաւորելու հետեւանքով: Այդեւանի, Արմաւիրի եւ Բուրաստանի գործարանները, որոնք միացուեցան Երեւանի քոնիաքի գործարանին, ունեցած են այս պարտքը եւ գանգատներ պատճառներով յիշեալ փաստը չէ ներկայացուած Պեռնօ Ռիքարին:

ԳԻՐՔԻ ՄՐՑԱՆՔ

Յունուար 14ին կրթութեան եւ գիտութիւններու նախարարութեան շէնքին մէջ կայացաւ «Խաչագիրք 1999» յայտարարուած մրցանքին առաջին փուլը: Ըստ ընդունուող յանձնախումբի նախագահ, փոխ նախարար Ալտա Թովմասեանի, մրցանքը կը բաղկանայ ազգային եւ միջազգային բաժիններէ: Օրինակներ ներկայացուցած են 19 հրատարակչատուներ. որոնցմէ եօթն օտար են («Պլէա Իմըջրիէշըլըլը». «Էմիսըն Ուէյսի». «Հաշէթ». «Լանկէշուիթ» եւ այլն). իսկ տասներկուքը հայկական («Զուարթնոց». «Արեւիկ». «Հայ Էմիթ». «Առեթեամ Ակի» եւ այլն):

Փոխ նախարարը յայտնեց. որ ասիկա 46 ամուն դասագիրքերու եւ 20 ուսուցիչի ձեռնարկներու միջեւ մրցանք մըն է. 30 դասագիրք եւ 12 ձեռնարկ ազգային, իսկ 16 դասագիրք եւ 8 ձեռնարկ միջազգային:

Ըստ աշխատակարգի, այս փուլէն ետք պիտի գործէ ընդհանուր յանձնախումբը. որուն նախագահը նախարար Լեւոն Մկրտչեանն է. ապա՝ նիւթերու յանձնախումբերը, որոնք պիտի գնահատեն դասագիրքերու եւ ձեռնարկներու բովանդակային եւ հրատարակման որակները:

Մրցանքի արդիւնքները պիտի յայտարարուին Փետրուարի վերջաւորութեան:

Ի ՊԱՏԻՒ ՔՈՒԷՆԹԸՆ ՔՈՓԻ

3 Յունուար 1999ին Սան Ֆրանսիսքոյի Հայ Դատի յանձնախումբը Հայկական Համայնքի Կեդրոնին մէջ պատուեց նախկին ծերակուտական Քուէնքըն Քոփը, որ վերջերս հանգստեան կոչուեցաւ:

Ք. Քոփին յանձնուեցաւ յուշանուէր մը իբրեւ գնահատանք 27 տարի շարունակ ամերիկահայերուն եւ հանրութեան մատուցած անոր ծառայութիւններուն: Հայ Դատի յանձնախումբի անունով խօսք առաւ Ռոզան Սաքասճեան եւ ներկայացուց այն հարցերը, որոնց լուծումին համար Ք. Քոփ գործակցած է յանձնախումբին հետ:

«Երբ մենք պայքարեցանք. որ Հայկական Ցեղասպանութեան մասին դասաւանդուի դպրոցերուն մէջ. երբ աշխատանք տարինք. որ Ցեղասպանութիւնը ճանչցող բանաձեւեր որդեգրուին. երբ անցեալ տարի Թուրքիան փորձեց ուրացումի քաղաքականութիւնը պարտադրել Պըրքլի համալսարանին, ծերակուտական Քոփ միշտ պատրաստ էր պաշտպանելու մեր կեցուածքը եւ չէր վարաներ իր քուէով արտայայտելու իր կարծիքը: Վերջերս ան նոյնիսկ նամակով մը հարցականի տակ առաւ ի նպաստ Ազրպէյճանին քուէարկած Քոնկրէսի Սան Ֆրանսիսքոյի անդամներուն կեցուածքը», ըսաւ Մաքասճեան:

Նախկին ծերակուտականը մօտիկ ապագային պիտի ստանձնէ Սան Մաթէօ շրջանի բարձրագոյն ատեանի դատաւորի պաշտօնը:

Հայ Դատի յանձնախումբը 26 Յունուարին պիտի պատուէ հանրածանօթ պատմագէտ եւ Հայկական Ցեղասպանութեան մասնագէտ եւ բազմաթիւ հատորներու հեղինակ Վահագն Տատրեանը:

ՓՐՈՖ. ԼԵՒՈՆ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ ՊԻՏԻ ԴԱՍԱԽՕՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓԻՒՌՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Կ՚ենտէյլ Քոլէճի պատմութեան փրոֆ. Լեւոն Մարաշլեան, իրրեւ ցեղային ուսմանց յատուկ դասընթացք, գարնան կիսամեայ պիտի դասաւանդէ «Հայկական Սփիւռքը եւ անոր կարեւոր հայրենիքը» նիւթը: Դասընթացքը պիտի կեդրոնանայ տասնամեակներու ընթացքին ամերիկահայ գաղութի կազմաւորման, ինչպէս նաեւ 1990ական թուականներուն դէպքերուն վրայ, որոնք իրենց ապդեցութիւնը ունեցան Միացեալ Նահանգներ ապրող հայերու կեանքին մէջ: Ան պիտի խօսի նաեւ ամերիկեան ժողովրդավարական գործընթացին Հայութեան բերած մասնակցութեան մասին:

Փրոֆ. Մարաշլեանի նիւթին մաս պիտի կազմեն քաղաքական կուսակցութիւններու, եկեղեցիներու եւ համայնքի այլ կազմակերպութիւններու դերը ձուլման եւ ընկերային այլ հարցերու մէջ: Ան պիտի խօսի նաեւ Ղարարադի հարցին մասին:

Փրոֆ. Մարաշլեան երեք վարկանիշով այս դասընթացքը կը դասաւանդէ 18 տարիներէ ի վեր: Անոր դասաւանդման ոճը նորարարականէ, որուն ընթացքին կ՚օգտագործէ դասախօսութիւն-քննարկումը եւ վիճակո-երիգի ցուցադրութիւնը, որուն միջոցով հեռատեսիլային կանագան նիւթեր կը բերէ:

ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄԵՐ ԾԵՐԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

18րդ տարին լրացող Պէյրութի գանագան թաղամասերուն մէջ ապրող, օգնութեան կարօտ, ինչպէս նաեւ ՔԱՀԻԻ Մերանոյի տարեցներու հանդիպում մը ունեցան Ամանորի առիթով, Երեքշաբթի, 12 Յունուար 1999ի առաւտեան ժամը 10էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը 2, Հայ Կաթողիկէ Միութեան Պուրճ Համուտի սրահին մէջ:

Ձեռնարկը կազմակերպուած էր Լիբանանի Միջբարեսիրական Ժողովին կողմէ (16 բարեսիրական Միութեան ժողովին կողմէ միութիւններ, որոնցմէ վեցը կը գրաւի ծերերով. Լիբանանի Ագգային առաջնորդարան, Հայ Կաթողիկէ Աղքատախնամ եւ Բարեսիրական Միութիւններ, Հայ Աւետարանական Բարեսիրական Միութիւն, Լիբանանահայ Օգնութեան Խաչ, Ձիննիչեան Յիշատակի Ֆոնտ եւ ՔՀՀԱՆ):

Հանդիսութիւնը հովանաւորեցին երեք հայ համայնքներու հոգեւոր ներկայացուցիչներ՝ Լիբանանի Հայոց Թեմի առաջնորդ Գեղամ Մ. վրդ. Խաչերեան, Հայ Կաթողիկէ պատրիարքութեան փոխանորդ Մանուէլ եպիսկ. Պաթմագեան, Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ վերապատուելի Սոդոմոն Քիլաղպեան, Սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան ներկայացուցիչ Տէր Գէորգ վրդ. Նորատունկեան:

Աւելի քան 250 տարեց թէ ծերունի մայրեր եւ հայրեր ներկայ եղան հանդիպումին:

Երգիչներ Գէորգ Մատարեան, Վարդան Տէր Սարգիսեան, Ճորճ Տելլալեան, Նչան Փաչանեան ձայնի սարքաւորումի աշխատանքով, ինչպէս նաեւ լուսանկարիչ ԱՐԹՕ սիրայօժար ներկայութեամբ օժանդակեցին հանդիպումին յաջողութեան:

Ձիննիչեան Յիշատակի Ֆոնտի տնօրէնուհի Սեդա Փամպուքեան բացման խօսքով բարի գալուստ եւ բարի Ամանոր մաղթեց բոլոր ներկաներուն, մասնաւորաբար ծերունիներուն, եւ ընդգծեց, որ հայ ժողովուրդ չ՚անտեսեր իր ծերերը, եւ գանոնք հոգածութեան առարկայ կը դարձնէ:

Ժողովրդական երգերու եւ պարեղանակներու նուագով ու երգիչներու կատարողութեամբ ստեղծուեցաւ գուարթ մթնոլորտ:

Կէսօրին սպասարկուեցաւ ճաշը:

Օրուան ծախսերուն նուիրատուութեամբ իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Հ. Բ. Ը. Միութեան Շրջանային Ժողով՝ 300,000 լ.ո., ՔԱՐԻԹԱՍ՝ 150 տոլարով եւ իւրաքանչիւրին բաժնելով գաւաթ մը՝ հայերէն արձանագրութեամբ եւ մաղթանքով: Ինչպէս նախորդ տարիներուն անուշավաճառ Սարգիս Գոլանճեան հրամցուց անուշեղէն, իսկ Երուանդ Մարաֆեան ԵՐՍԱ հաստատութիւն անցնող տարիներուն նման այս տարի ալ ծերերը հիւրասիրեց սուրճով: Ձիննիչեան Հիմնարկը հիւրասիրեց մրգեղէնով եւ 400,000 լ.ոսկի նուէրով: Գերապայծառ Տ. Մանուէլ եպիսկ. Պաթմագեան նուիրեց 500,000 լ.ոսկի:

Ճաշէն ետք խօսք առաւ վեր. Սոդոմոն Քիլաղպեան. ան գնահատեց բարեսիրական միութիւններու գործակցութիւնը, եւ բարի տարի մաղթեց բոլորին, ապա չնորհակալութեան եւ գոհունակութեան խօսքեր ուղղեց ձեռնարկը կազմակերպողներուն եւ գործադրողներուն:

Գերապայծառ Մ. Պաթմագեան յիշեց Աւետարանի պատուիրանը՝ «Պատուէ Հայրդ ու Մայրդ, որպէսզի երկար ապրիս» եւ չնորհակալութիւն յայտնեց բարեսիրական միութիւններուն, որոնք ամէն տարի կը յիշեն տարեց ծնողները ու կը յարգեն գանոնք, որպէսզի անտէր չգան եւ պահ մը ուրախանան:

Ձիննիչեան Յիշատակի Ֆոնտի ընդհ. տնօրէն Հայկ Թիլպեան հրաւիրեցաւ իր մաղթանքը եւ պատգամը ուղղելու ներկաներուն:

Ան չնորհակալութիւն յայտնեց Լիբանանի Հայ Համայնքի Միջբարեսիրական Միութիւններու ժողովին, որ ամէն տարի այս պարտականութիւնը կը ստանձնէ՝ անտէր ծերունիներուն կեանքի վերջին տարիները ուրախութեամբ եւ գոհունակութեամբ պարուրելու համար: «Մեր կարելին պիտի ընենք, որպէսզի ձեր կեանքը բարելաւուի, ունենաք բնական առօրեայ: Մեր նպատակն է օգնութեան ձեռք երկարել կարօտեալ ծնողներուն եւ ուրախ ենք, որ Աստուծոյ օգնութեամբ այս տարի եւս միասնաբար դիմաւորեցինք 1999 տարին: Ձեր բոլորին չնորհաւոր Նոր Տարի», ըսաւ ան եւ եզրափակեց իր խօսքը:

Ապա եկաւ Կաղանդ Պապան՝ հետը բերելով նուէրներ, ջեր ու ջամիչ:

Փակման եւ օրհնութեան խօսքով բոլորին բարի տարի եւ առողջութիւն մաղթեց Լիբանանի Հայոց Թեմի առաջնորդ Գեղամ Մ. վրդ. Խաչերեան, չեչտելով երախտագիտութեան կապացումը, որ ունինք մեր մեծերուն եւ տարեցներուն նկատմամբ: Եւ յիշեց նաեւ, թէ Ագգային առաջնորդարանը ընթացիկ այս տարին հռչակած է «Երախտագիտութեան Տարի»:

Ապա 1999 տարին «Երախտագիտութեան Տարի» հռչակման առիթով Ագգ. առաջնորդարանի կողմէ յայնձայուած կրպանի օրագոյկն բաժնեց բոլորին:

Հանդիպումը փակուեցաւ գոհունակութեամբ, բոլոր ծերերն ալ ուրախ էին՝ համբելին եւ օգտակարը իրարու միացուցած օր մը ապրած ըլլալու համար:

ՊԱՔՈՒԻ ԱՆԿՈՒՄԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՒ ԳԱՂԹԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

1918 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ - 1919 ՄԱՐՏ

Պաքուի 1918ի չորսամսեայ հերոսական ինքնապաշտպանութիւնը հարուստ է ռազմական անակնկալ գործողութիւններով եւ կարեւոր պահերին դիւանագիտական-քաղաքական կերպարանափոխութիւններով: Ապա՝ հայերի ջարդը, տեղահանութիւնը եւ գաղթը: Սակայն ինքնապաշտպանութեան վերջին օրը, Սեպտեմբերի գաղթն ու գաղթահայութեան կրած տառապանքները իրենց հետքը մշտնջենապէս կ՚թողեն հայ ժողովրդի նոր ժամանակաշրջանի պատմութեան մէջ: Այն ողբերգական է թէ՛ իր ծաւալներով, թէ՛ բովանդակութեամբ ու հետեւանքներով:

Պաքուի ինքնապաշտպանութեան սկզբնական շրջանում Գէօքչայի մօտ Յունիսի 27- 30ը տեղի ունեցած ծանր մարտերից յետոյ, կարամարեանի Յունիսի 16-17ի ճակատամարտերում յաղթանակած Պաքուի կօմիսարիատը կազմուած էր հայ սպաներից եւ զինուորներից, բանակի գերագոյն հրամանատարութեան թոյլ տուած մարտավարական սխալների եւ թուրքական մեծաքանակ կօրպի հակայարձակման պատճառով ինքնապաշտպանական մարտեր մղելով սկսեց նահանջել Պաքու: Սա բացասարար անդրադարձաւ ռազմական հետագայ գործողութիւնների վրայ եւ ինքնապաշտպանութեան ծրագրային ձախողման պատճառ դարձաւ:

Պաքուի կօրպի նահանջի հետեւանքով տեղահանուեց եւ Պաքու գաղթեց նաեւ Գէօքչա ու Շամախի գաւառների հայ բնակչութիւնը: Առաջանալով դէպի Պաքու, յամառ մարտերից յետոյ, թուրքերը Սեպտեմբերի սկզբներին գրաւեցին նաեւ Հաճընով, Հասան Պալախանի, Ղամանի, Զարրատ, Սարունէի, Դրոյա, Սուրախան, Մահումմէդլիի եւ Արդասանի գիւղերը: Ապսիով, Պաքուն ամբողջութեամբ չրջապատուեց ցամաքից՝ արտաքին աշխարհի հետ կապ պահպանելով միայն Կասպից ծովով:

Մօտենում էր քաղաքի պաշտպանութեան վերջին օրը՝ Սեպտեմբերի 14ը, երբ պէտք է վճռուէր ինչպէս ինքնապաշտպանութեան, այնպէս էլ քաղաքի հարիւր հազար հայ բնակչութեան հետագայ ճակատագիրը: Իրաւացի էր Բ. Իշխանեանը, երբ գրում էր.- «... Հայկական տարրը աւելի քան մէկ ուրիշը Պաքւում, գերագանցապէս չհագրգռուած էր քաղաքի պաշտպանութեամբ, դա հայութեան համար կեանքի ու մահուան հարց էր»:

Սեպտեմբերի 13ի առաւօտեան թուրքական հետեւակը եւ նրան միացած տեղի թաթարական ջոկատները Սուրախանի չրջանում անցան յարձակման եւ մինչեւ կէս-գիչեր աչխատում էին ճեղքել Պաքուի պաշտպանների ճակատը: Գրոհը չարունակուեց նաեւ յաջորդ օրը՝ մինչեւ Սեպտեմբերի 14ի գիչերուայ ժամը 3ը:

Թէեւ Պաքուի ուժերը անձնագոհ դիմադրութեամբ էին չանում թուրքերին թոյլ չտալ առաջանալ, այդուհանդերձ նրանց չյաջողուեց կասեցնել թուական գերակչռութիւն ունեցող թրչնամու գրոհները եւ յամառ մարտերով սկսեցին նահանջել: Դրութիւնը բարդացաւ նաեւ նրանով, որ ցերեկը, ժամը 2ին, կուռի թէժ պահին, աջ թեւում տեղակայուած Գ. Բիչերախովի եւ Հիւսիսային Պարսկաստանից Պաքուի ուժերին «օգնութեան եկած» անգլիացիների ջոկատները (հրամանատար՝ կապիտան Բոյլինգտոն), Պաքուի գործերի չտարի պետ, գնդապետ Ստոքսի հրամանով, առանց նախագուչացման թողեցին իրենց դիրքերը եւ մօտեցան նաւահանգստին՝ Պաքուից հեռանալու մտադրութեամբ:

Այդ անակնկալ եւ ոչնչով չարդարացուած քայլը, ինչ խօսք, բացասարար անդրադարձաւ դիրքերում գտնուղ գինուորների մարտական ոգու վրայ: Պաքուի կենտրոնական Կասպիի կառավարութեան ռազմածովային նախարար, գործակալ Յակոբ Բագրատունու վկայութեամբ, անգլիական գործերի գլխաւոր հրամանատար, գործակալ Դենստերուիլը եւ ֆրանսիական գինուորական ներկայացուցիչ, գնդապետ Շարլինէն դեռեւս Սեպտեմբերի 1ին նրանից պահանջում էին ներգրաւել կառավարութեան վրայ յանձնելու քաղաքը, պատճառաբանելով, որ «Անդրկովկասում թուրքերի եւ անդրկովկասեան մուսուլմանների դէմ գործողութիւնները իրենց փլանի մէջ չեն մտնում»:

Պաքուի պաշտպանութեան խնդրում անգլիական հրամանատարութիւնը առաջնորդում էր քաղաքական եւ տնտեսական իր չահերով: Առաջին հերթին մտահոգուած էր Միջպետքում գտնուղ անգլիական բանակին էնգելիի վրայով վառելանիւթ հասցնելու խնդրով:

Սեպտեմբերի 14ի առաւօտեան, փոփոխական յաջողութիւններով, մարտերը արդիւնքում, Պաքուի պաշտպաններին յաջողուեց կասեցնել քաղաքի գրաւումը՝ վաստակելով այն թանկագին ժամերը, որոնք անհրաժեշտ էին հայ բնակչութեանը՝ քաղաքից տեղափոխուելու համար: Պաքուի պաշտպաններին Պարսկաստանի «օգնութեան եկած» անգլիական ջոկատներն ու Գ. Բիչերախովը, երբ լքեցին դիրքերը եւ ժամը 5ին սկսեցին չոգենաւին բարձել իրենց իրերը՝ Պարսկաստան ուղեւորուելու նպատակով, խուճապ սկրսեց հայ բնակչութեան չրջանում:

Վերահաս կոտորածից փրկուելու համար հայ բնակչութիւնը չտապում էր նաւամատոյց՝ չոգենաւերով հարեւան չրջաններ մեկնելու մտադրութեամբ: Նրանց մէջ էին ինչպէս պաքուահայերը, այնպէս էլ Գէօքչա, Շամախի գաւառների գաղթահայութիւնը եւ վանեցի մի չարք ընտանիքներ, որոնք 1915 - 1918ին գանգուածային կոտորածներից փրկուելով՝ հանգրուանել էին Պաքւում.

«Այդ ամէնի տեսնելը (անգլիացիների հեռանալը -Գ. Ստ.), հայկական թաղերում կարելի է ասել, այլեւս մարդ չմնաց: Տղամարդ, կնիկարմատ, երեխայ մի-մի կապոց չալական շնչասպառ ծովափն են վազում»,- գրում է դէպքերի ականատես, Պաքուի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցու աւագ քահանայ Եղիչէ Գեղամեանցը: Ստեղծուած իրավիճակից ելք գտնելու համար երեկոյեան ժամը 3ին, կենտրոնական կասպիի կառավարութեան գումարած նիստում, որին մասնակցում էր նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնադիրներից Ռոստոմը, որոշում կայացուեց դադարեցնել դիմադրութիւնը եւ քաղաքը յանձնել թշնամուն:

Կառավարութեան անդամներ Իլիվէկինին, Լեոնտովիչին յանձնարարուեց Պաքւում Պարսկաստանի ու Շուէտիայի դեսպանների հետ ժամը 9ին հանդիպել թշնամի կողմի հետ եւ բանակցել քաղաքը յանձնելու պայմանների մասին: Միաժամանակ, որոշում ընդունեց տեղափոխել ժողովրդին եւ գինուորներին՝ այդ նպատակով տրամադրելով 60 չոգենաւ, որից 20ը՝ գօրքի, 40ը՝ ժողովրդի համար:

Օրհասական այդ պահին Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պաքուի կենտրոնական կոմիտէն, մտահոգուած քաղաքի հայ բնակչութեան ֆիզիքական գոյութեան խնդրով, ժամը 8ին նոյնպէս հրաւիրել էր արտակարգ նիստ, ուր ռազմաքաղաքական իրավիճակին մասին կեկուցողը Հայոց Ազգային Խորհրդի նախագահ Ա. Գիւլխանդանեանն էր: Նիստի մասնակիցները, հաչուի առնելով դիրքերում ստեղծուած ծանր դրութիւնը եւ օգնական ուժերի բացակայութիւնը, միեւնոյն ժամանակ հիմք ընդունելով քաղաքը յանձնելու վերարերեալ կառավարութեան որոշումը՝ որոշեցին ժամը 12ին ճակատից յետ քաչել հայկական բոլոր գօրամասերը եւ ժողովրդի հետ միասին, առանց խուճապի, տեղաւորուել նաւերում: Միաժամանակ, անհրաժեշտ դիտուեց մարդիկ ուղարկել քաղաքի հայկական թաղերը՝ գաղթը կազմակերպելու եւ ծագող խնդիրները տեղում կանոնաւորելու համար:

Տեղափոխութիւնը դեկավարում էին Ռոստոմը եւ Ա. Գիւլխանդանեանը, որոնք ուժերի բերած օգոյն յարումով չանում էին ըստ հնարաւորին կազմակերպուած իրականացնել այն: Տեղափոխութեան անմիջական կազմակերպման համար Հ. Յ. Դաշնակցութեան կենտրոնական կոմիտէն ընդհանուր լիագօր էր նչանակել Գ. Բալայեանին, որի տրամադրութեան տակ էին դրուել ծովափում գտնուղ փոխադրական բոլոր միջոցները:

Տեղափոխութեան 4- 5 ժամը յաւագոյնս օգտագործելու եւ արդէն քաղաք մտնող թշնամու ռմբակոծութիւնից խոյս տալու համար, կառավարութեան ցուցումով, չոգենաւերը լուսարացին պէտք է հեռանային Պետրովսկ եւ Պարսկաստան: Քաղաքի հայկական բոլոր թաղամասերում չրջում էին յատուկ խմբեր, որոնք ժողովրդին տեղեկացնում էին քաղաքը յանձնելու որոշման մասին, յայտնում տուեալ թաղի բնակչութեան մեկնելու համար առանձնացուած նաւահանգստի ու նաւերի անուններ: Սակայն չուտափոյթ գաղթի տագնապալի լուրը եւ դրան յատկացուած ժամանակի սղութիւնը, անշուչտ, կազմալուծում էին գաղթը: Գիչերուայ ժամը 10ից ծովափում խուճուած ժողովուրդը սրտատրոփ սպասում էր չոգենաւերում տեղաւորուելու թոյլտուութեան:

Քաղաքը պատարկելու գործով գրաղուող յանձնաժողովը, մտահոգուած չուրջ 600 որբերի ճակատագրով, առաջին հերթին գրաղուեց նրանց Պարսկաստան էնգելի տեղափոխման աչխատանքներով: Շոգենաւում որբերի տեղաւորման գործում իր անմիջական մասնակցութիւնը ցուցարերեց այդ օրերին Պաքւում գտնուղ հայ մեծանուն լեգուարան Հրաչեայ Ագաուեանը, որը գաղթականների հետ նոյնպէս կրեց տառապալից օրեր:

Իր յուչերում նկարագրելով սրտաճմլիկ այդ տեսարանը՝ նա գրում է.- «Մեծաւ մասամբ մանրիկ տխեղծ երեխաներ էին որբերը. նրանք դեռ լաւ քայլել չէին կարողանում. մի առ մի վերցնելով չոգենաւ դրինք. բայց անվերջ էր նրանց չարքը. գալիս էին ու գալիս... ժամեր ամբողջ տեւեցին մինչեւ ծայրը կտրուեց»:

Սեպտեմբերի 14ի երեկոյեան չոգենաւերը դուրս եկաւ բաց ծով եւ դեռ նոր էր ուղղութիւն վերցրել էնգելի, երբ ծովում չրջող գինուորական պահականաւը պահանջեց մեկնել Ժիլոյէ կղզի՝ միւս նաւերին այնտեղ սպասելու համար: Ողջ գիչեր չոգենաւերը բաց ծովում կանգնած մնալով լուսադէմին նորից փորձեց չարժուել առաջ, սակայն այս անգամ եւս գինուորական մէկ ուրիշ պահականաւի պահանջով կրկին թոյլ չտրուեց անցնել առաջ եւ պահանջուեց վերադառնալ Պաքու: Բախտի քմահաճոյքին տրուած չոգենաւերը ճարահատեալ վերադարձաւ Պաքու եւ նաւամատոյցին մօտեցաւ այն պահին, երբ քաղաքի հայ բնակչութիւնը դեռեւս խուճուած, խուճապահար տեղաւորւում էր չոգենաւերում, որի ընթացքում տիրող խառնաչփոթ իրավիճակի պայմանների պատճառով եղան ողբերգական եւ տրամաթիք պահեր:

Դրութիւնը բարդանում էր նաեւ նրանով, որ վերսկսուեց քաղաքի ռմբակոծումը: Թշնամին հրետանային կրակի տակ էր առել նաւահանգիստը, որի հետեւանքով խուճապն էլ աւելի էր մեծանում, մինչդեռ քաղաքի ծայրամասերում հայկական փոքրաթիւ ջոկատները չարունակում էին յամառ մարտեր մղել թշնամու դէմ:

Դէպքերի անմիջական մասնակից Վարսենիկ Սահակեանն, իր յուչերում նկարագրելով գաղթը՝ սրտաճմլիկ իր բոլոր տեսարաններով, նչում է հետեւեալը. «... Նաւամատոյցներում տիրող խառնաչփոթի պատճառով հնարաւոր չեղաւ ժողովրդին կազմակերպուած ձեւով տեղաւորուել չոգենաւերում: Խուճապն այնքան մեծ էր, որ չատերը չոգենաւը նստելու պահին ընկան ծովը, չատերը չոգենաւը նստելու պահին ընկան ծովը, որոնցից մեծ թիւ էին կազմում երեխաները...»:

Սեպտեմբերի 15ին, առաւօտեան ժամը 6ին, բոլոր չոգենաւերը դուրս եկան բաց ծով եւ ուղղութիւն վերցրին նախապէս որոշուած իրենց ուղիներով- Պարսկաստան էնգելի եւ Պետրովսկ: Թուրքերը, նկատելով չոգենաւի մեկնումը, սկսեցին ուժգին հրետանակոծութեան ենթարկել ինչպէս նաւամատոյցը, այնպէս էլ չոգենաւերը: «Յանկարծ տաճիկները նկատեցին մեզ,- գրում էր Հր. Ագաուեանը,- նկատեցին, որ արդէն ժողովուրդ փախչում է, եւ ռումբերի տարափն ուղղուեց դէպի չոգենաւերը. մի ռումբ եկաւ, ահարկու ճայթիւնով պայթեց ու թափուեց ուղղակի մեր չոգենաւի կողքին՝ ծովը»:

Պաքուի հարիւր հազարի հասնող հայ բնակչութիւնից հնարաւոր եղաւ տեղափոխել միայն 50 հազար հայերի: Քաղաքում մնաց նաեւ 70 հազար ռուս բնակչութիւն: Էնգելի մեկնած գաղթահայութեան մի մասը (1500 հոգի), Հայոց Ազգային Խորհրդի եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պաքուի կենտրոնական կոմիտէի անդամներ, ինչպէս նաեւ Ռոստոմը եւ գօրավար Յ. Բագրատունին: Ժողովրդի այս մասը, որ չէր հասցրել գաղթել եւ ամբողջ գիչեր չրջել էր մի նաւամատոյցից միւսը՝ չոգենաւերում տեղ գտնելու մտադրութեամբ, այդպէս էլ մնաց քաղաքում եւ գոհ գնաց քաղաքը գրաւող թուրքերի եւ տեղի թաթարների վայրագութիւններին: Զնայած Մուրսէլ փաչան «խաղաղ բնակչութեան անձնական եւ գոյքի ապահովուածութեան երաչխիքներ» էր տուել, այդուհանդերձ, երեք օրուայ ընթացքում (15 - 17ը) թուրք-թաթարները կոտորեցին 30 հազար հայերի:

Թուրքջարդարարներին էին միացել նաեւ քրտական ջոկատները: «Քաղաքում առաջին հերթին լաց էին թողել քրտական եւ թաթարական ջոկատները, որոնք երեք օր իրադրութեան տէրերն էին,- ասուած է վաւերագրում: Յիչարժան է այն իրողութիւնը, որ կոտորածի օրերին քաղաքում ապրող պարսիկ ընտանիքները իրենց մօտ պատսպարեցին մեծ թուով հայերի՝ փրկելով նրանց կեանքը: Էնգելի ուղեւորուած չորս չոգենաւերը յաջորդ օրը՝ Սեպտեմբերի 16ի լուսարացին արդէն մօտեցել էին նաւահանգիստին, սակայն քաղաքում հաստատուած անգլիական հրամանատարութիւնը այս անգամ եւս ստեղծեց բարդութիւններ՝ հրանօթից կրակ բացելով չոգենաւերի վրայ. նրանց թոյլ չտուեց մօտենալ նաւահանգստին:

Անգլիական հրամանատարութեան անհանդուրժողական վերաբերմունքը փոխելու եւ քաղաք մտնելու թոյլտուութիւն ստանալու նպատակով Հայոց Ազգային Խորհրդի անդամներ Ա. Գիւլխանդանեանը եւ Ս. Մելիք-Եոյչեանը նաւակով մեկնեցին նաւահանգիստ: Զօրավար Դենստերուիլի եւ գնդապետ Ստոքսի հետ բանակցելուց յետոյ, գինուորական մասին գինաթափելու պայմանով՝ 10 հազարի հասնող գաղթահայութեանը թոյլատրուեց մտնել քաղաք: Շրջանի նահանգապետի՝ գնդապետ Կոկերելի անմիջական դեկավարութեամբ, հայ գինուորներին գինաթափելուց յետոյ միայն, գաղթահայութեանը թոյլատրուեց հանգրուանել էնգելի ծովափնեայ հրապարակներում, բաց երկնքի տակ:

Իւրօրինակ ճակատագիր էր սպասում պետրովսկ տեղափոխուած գաղթահայութեանը, ուր ռազմաքաղաքական անյարաբեպաստ իրադրութեան պատճառով, տեղի կառավարութեան հրահանգով, նրանց Պետրովսկից տեղափոխեցին ծովափնեայ այլ չրջաններ: Ստարս - Տերեչնայա - Ալեքսանդրովսկայա - Ղկլար գծով տեղափոխեցին 10 հազար, Գուրեւ՝ 5 հազար, Աստրախան եւ Վոլգայի ափեր՝ 5 հազար, էնգելիտ 3 հազար մարդ, իսկ մնացածներին Լենքորան: Պետրովսկից էնգելի փոխադրուածներին, անգլիական հրամանատարութիւնը, իրրեւ թէ՝ «ռազմական նկատառումներով» «չոգենաւերը հրետանակոծելով, արգելեց մօտենալ նաւահանգստին, որի պատճառով տարագրուածները ուղիղ օր չարուչնակ մնացին բաց ծովում: Հետեւանքը եղաւ այն, որ բռնկուեցին տարափոխիկ հիւանդութիւններ, սննդի պակասութեան պատճառով եղան մահացութեան դէպքեր:

Հարկ է նչել, որ Առաջին Աչխարհամարտի տարիներին կովկասեան ռազմաճակատից ուսական գօրքերի անակնկալ նահանջի հետեւանքով 1915 Յուլիսի վերջերին Վան - Վասպուրականի ագգարնակչութիւնը նոյնպէս գաղթել եւ հանգրուանել էր Պարսկաստանի հայաչատ մի չարք չրջաններում՝ Սալմաստում, Խոյում եւ այլուր: 1918ի գարնան նրանց թիւը հասնում էր 60- 70 հազարի:

1916ին Վան-Վասպուրականի ամառային իրադարձութիւններից յետոյ, երբ ուսական բանակը նահանջեց Համադանից, թուրքական գօրքերն սկսեցին կոտորել ինչպէս Համադանի, այնպէս էլ Քերմանչահի քրիստոնեայ բնակչութեանը: Վերջիններս, ի թիւս նրանց եւ հայերը, տեղահանուելով թեհրանից, Ղազուինից, Համադանից եւ Սուլթանապատից, գաղթելով Ղազուին-Ռեչտ ուղղութեամբ, հաստատուել էին էնգելիում եւ Ռեչտում: Միայն Ռեչտում ապաստանած գաղթականների թիւը հասնում էր 15 հազարի, որոնց պարենաւորման եւ բժչկասանիտարական օգնութիւնն իրականացնում էր այս քաղաքում հիմնուած գաղթականական կոմիտէն:

Վերոյիչեալ վայրերում հանգրուանած արեւմտահայ եւ պարսկահայ գաղթականների մեծ մասի վերադարձի հարցը առ 1919ի Յունուարը դեռեւս չէր կարգաւորուել:

Էնգելիում հանգրուանած պաքուեցի գաղթականների տարագրից վիճակը թեթեւացնելու, ինչպէս եւ անգլիական հրամանատարութեան եւ պարսկական իչխանութիւնների հետ յարաբերութիւնները կարգաւորելու նպատակով՝ Պաքուի Հայոց Ազգային Խորհրդի էնգելի մեկնած անդամներից կազմուեց էնգելիի Ազգային Խորհուրդ՝ Յակոբ Ղուկասեանի նախագահութեամբ: Գաղթականների օգնութեան գործը լաւ ամենայն կազմակերպելու նպատակով ստեղծուեց նաեւ գաղթականական կոմիտէ: Գաղթականների տեղաւորման խնդիրները լուծելիս մեծ աչխատանք էր տանում Ռոստոմը:

Ինչպէս էնգելիում, Ռեչտ քաղաքում (գաղթականներից 3 հազար հոգի տեղափոխուեցին այդ քաղաքը) նոյնպէս գաղթականութեան գործերը կարգաւորելու նպատակով ստեղծուեց գաղթականական կոմիտէ՝ Մելիք Շահնազարեանի նախագահութեամբ:

Պաքուի անկումից յետոյ անգլիացիները այլեւս չուներնալով հայերի աջակցութեան կարիքը՝ հարկ չհամարեցին գաղթահայութեանը գոյք տալ անհրաժեշտ օգնութիւն: Գաղթահայութեան պարենաւորման գործը կազմակերպելու նպատակով գօրավար Յ. Բագրատունին եւ էնգելիի Ազգային Խորհրդի անդամ Ա. Գիւլխանդանեանը հեռագիր յղեցին Ազգային Պատուիրակութեան նախագահ Պօղոս Նուպար փաչային, խնդրելով նրանից դրամական աջակցութիւն, որը խոչոր գործարանատէր Թումանեան եղբայրների ընկերութեան միջոցով փոխանցեց 1,887,400 ֆրանք (պարսկական այն ժամանակուայ արժեթղթերով մօտ 175 հազար թուման):

Դրութիւնը հետագայում ծանրացաւ նրանով, որ գաղթականների տեղաչարժերի, կուտակումների եւ հակա- առողջապահական պայմանների պատճառով էնգելիում եւ Ռեչտում գաղթականների չրջանում բռնկուեցին բծաւոր տիֆ եւ տարափոխիկ այլ հիւանդութիւններ, մահացութիւնը օրական հասնում էր 10-20 հոգու, ընդ որում նրանց մեծ մասը որբանոցի 1ից 15 տարեկան երեխաներ էին:

Տեսնելով, որ ստեղծուած իրադրութեան, ինչպէս եւ սննդի պակասի պատճառով գաղթականութեան վիճակը վատանում է, գաղթականական կոմիտէն մի քանի անգամ դիմումներ յղեց Ագրպէյճանի կառավարութեանը՝ պաքուահայ գաղթականների վերադարձը թոյլատրելու եւ կազմակերպելու համար:

Բացի այդ, Ա. Գիւլխանդանեանը եւ Յ. Բագրատունին Հայոց Ազգային Խորհրդի անունից էնգելիում դիմեցին գօրավար Թումսոնին՝ խնդրելով «պարգել հայ գաղթականութեան վիճակը, նրա վերադարձի հարցը, ֆիզիքական եւ տնտեսական ապահովուածութեան գործը եւ հայկական գօրամասերին կենդով Հայաստան անցնելու խնդիրը»: 1918ի Հոկտեմբերի 23ին Պաքուի թեմի առաջնորդ Բագրատ եպիսկոպոս Վարդապարեանը գեկուցագիր յղեց կառավարութեան նախագահ Ֆ. Խան-Խոյսկուն եւ նկարագրելով հայ բնակչութեան ծանր վիճակը ինչպէս Պաքւում, այնպէս էլ էնգելիում՝ խնդրեց անյապաղ միջոցներ ձեռնարկել գաղթականների վերադարձը կազմակերպելու համար: «Համաձայն քաղաքացիական իրաւահաւասարութեան յայտարարած սկզբունքի, նրանք (հայերը - Ե. Ստ.), որպէս Ագրպէյճանի քաղաքացիներ, թուում էր՝ պէտք էր օգտուէին կառավարութեան պաչտպանութիւնից: Սակայն, դժբախտաբար, կառավարութիւնը անհրաժեշտ ուչադրութիւն չի դարձնում նրանց վրայ եւ չի ձեռնարկում որեւէ միջոց՝ հայ քաղաքացիների վերադարձը հեչտացնելու համար, չնայած այդ աւելիով փախստականների կողմից յատուկ պատգամաւորների միջոցով մի քանի անգամ եղել են համոզեցուցիչ դիմումներ եւ խնդիրներ», ասուած էր գեկուցագրում:

Գաղթականների վերադարձը Պաքու հնարաւոր եղաւ միայն պատերազմի աւարտից յետոյ, երբ պարտուող Թուրքիան իր գօրքերը դուրս հանեց Անդրկովկասից: 1918ի Նոյեմբերի 17ին անգլիական գօրքերը, գօրավար Թոմսոնի գլխաւորութեամբ, երկրորդ անգամ մտան Պաքու: Զնայած անգլիական հրամանատարութեան եւ Ագրպէյճանի մուսաւաթական կառավարութեան ստեղծած արհեստական դժուարութիւններին, Նոյեմբերի վերջերից գաղթահայութեան առաջին խմբերը սկսեցին էնգելիից մեկնել Պաքու:

Նրանց վերադարձը եւ էնգելիից որբերի տեղափոխման գործը կանոնաւորելու նպատակով էնգելի էր գործուղուել Պաքուի Հայոց Ազգային Խորհրդի նեպրկայացուցիչ Հ. Տէր Միքայէլեանը: Պաքու վերադարձող հայ գաղթականութեան նկատմամբ կրկին փոխադրող չոգենաւերի համար վճար պահանջեցին: Պաքու փոխադրուեցին առաջին հերթին էնգելիի հիւանդանոցում ապաքինուող հիւանդներն ու որբերը:

Սեպտեմբերի կոտորածներից յետոյ Պաքւում մնացած սակաւաթիւ հայերը յայտնուել էին սովի եւ հիւանդութեան ճիրաններում: Դրութիւնը էլ աւելի բարդացաւ, երբ գաղթականութիւնը էնգելիից, Պետրովսկից եւ Աստրախանից ներգաղթեց Պաքու: Պաքու վերադարձած գաղթահայութեանը բացմարնոյթ օգնութիւն էր ցոյց տալիս 1918ի Հոկտեմբերին հիմնուած Հայոց Ինքնօգնութեան կոմիտէն՝ թեմական առաջնորդ Բագրատ եպիսկոպոս Վարդապարեանի գլխաւորութեամբ:

Ներգաղթը սկսուելուց յետոյ, թէեւ գաղթահայերի թիւը էնգելիում եւ Ռեչտում օրէցօր նուազում էր, այդուհանդերձ, նրանց բացում կարիքները հոգալու համար միջոցները չէին բաւականեցնում: Թեհրանից Պաքուի Հայոց Ազգային Խորհրդի արտակարգ լիագօր Ս. Արարատեանի՝ 1919ի Յունուարի 21ին Ատրպատականի թեմի առաջնորդ Ներսէս եպիսկոպոս Մելիք-Թանգեանին ուղղուած նամակում ասւում էր. «Միջոցներ քիչ ունենք, գաղթականութիւնը պահում ենք մի կերպ, մինչեւ գարուն ներգաղթը դէպի Հայաստան համարում ենք վնասակար, ուստի դիմել ենք ամէն կողմ՝ օժանդակութեան...»:

Ներգաղթը էնգելիից որոշ ընդհատումներով չարունակուեց մինչեւ 1919ի Մարտի վերջերը: Բոլորից յետոյ Պաքու ուղեւորուեց Հայոց Ազգային Խորհուրդը, որը մեկնելուց առաջ չնորհակալական գրութիւն յղեց պարսկական կառավարութեանը՝ գաղթահայութեան ցուցաբերած օժանդակութեան եւ աջակցութեան համար: Պաքուահայ գաղթականները էնգելիում եւ Ռեչտում անցկացրին տառապանքի ամիսներ: Էնգելիի հիւանդանոցում փախստականներին խնամող բժիչկ Մելիք-Փարսադանեանի կազմած վիճակագրութեան համաձայն, 1918ի Հոկտեմբերի 18ից մինչեւ 1919ի Մարտի 10ը սովի, տարափոխիկ հիւանդութիւնների եւ գրկանքների հետեւանքով մահացածների թիւը հասել էր 1382ի (մահական 276, օրական՝ 9 հոգի), որոնց մեծ մասը դեռահասներ էին:

Ռեչտի գաղթականական մարմնի տեղեկագրի համաձայն, Հոկտեմբերի սկզբներից մինչեւ Դեկտեմբերի վերջը Ռեչտում մահացածների թիւը հասել էր 350ի (192 տղամարդ, 142 կին եւ 16 երեխայ): Այդ կորուստները չատ աւելի մեծ կլինէին, եթէ չլինէր պարսկական իչխանութիւնների բարեացակամ վերաբերմունքը, պաքուահայ գաղթականներին ցոյց տրուած օգնութեան գործի խելամիտ դրուածքը: Այն կազմակերպողների գործիմացութեան, եռանդի եւ նուիրուածութեան չնորհիւ հնարաւոր եղաւ կանխել մարդկային մեծաթիւ կորուստները, պահպանել հազարաւոր տարագրուածների կեանքը:

Գ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

«Դրօչակ»

գրականութիւն եւ մշակոյթ

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄՆԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՈՒՂԻՆ...

Երբ սկսինք նշմարտութիւնը որոնել, կամայ-ակամայ կ'առնչուինք կեղծիքի հետ: Իսկ կեղծիքը մէկ կողմէ խոտոր կը համեմատի վկայութեան հետ եւ միւս կողմէ կը խափանէ արուեստագէտի մը ստեղծագործական ճանապարհը:

Արուեստագէտը կ'որոնէ ո՛չ թէ գտնելու, այլ ստեղծագործելու համար, կը ստեղծագործէ ոչ թէ արարելու՝ ոչինչէն բան մը ստեղծելու, այլ ենթագիտակիցի մէջ անթեղուած ճշմարտութիւնները բացայայտելու եւ դրսեւորելու համար: Իսկ դրսեւորումը տեղի կ'ունենայ իրերու ներքին անդիմադրելի պահանջ, ուրկէ կրծնի վկայութիւն, իրերու ճշմարտութեան մարմնացում:

Դարասկիզբին Միացեալ Նահանգներու մէջ հիմնուեցաւ «Օրմամբիւմ» գեղանկարչական շարժումը: Անոր հետեւորդներ (Արչիլ Կորքի, Ճէյքսըն Փոլաք, Մաթթա, Ուիլիըմ Տը Քունինկ եւ այլն), որպէսզի կարողանային վերապատնայ երեխայական մաքրութեան ու չմիջնորդուած անկեղծութեան, յենուեցան ենթագիտակիցի վրայ: Անոնք «ինքնագործ» տարերային մղումներով (յաճախ անգիտակցարար) փոթորկին ներքին յոյզերն ու ապրումները դրսեւորել իրերու անթեղուած ճշմարտութիւն:

Ճանաչողական այս գիտակցութիւնն կր, որ ծնունդ տուաւ նաեւ մտապատկերային (conceptuel) արուեստին: Անգլիացի իմաստասէր Ճորճ Էտուըրտ Մուրի համաձայն «Գիտակցութեան միակ առարկաները մտապատկերներն են», որոնք չատախ կը չրջանցեն չօշափելի իրականութիւնը, բայց ոչ ճշմարտութիւնը: Մտապատկերներու ճշմարտացիութիւնը կր պայմանաւորուի ստեղծագործողի անկեղծութեան մաքրութեամբն ու անոր տաղանդի մեծութեամբ: Ահաւասիկ հոս է, որ մտապատկերը ԳՈՅԻ կր վերածուի ու կր վերապատնայ իրականութեան:

Եւ արդեօք պատահական է Սիկմունտ Ֆրէօյտի արուեստի սահմանումը: Ան կ'ըսէ. «Իրականութեան մէջ գոյութիւն ունի ուղի մը, ուրկէ երեւակայութիւնը կը վերապատնայ մեզի իրերու իրականութիւն. այս է արուեստը»:

Գաղափարները, իրերու մտապատկեր թէեւ երեւակայութեան միջոցով կր ծնին գպգացական ոլորտներու մէջ, սակայն կ'ըմբռնուին բանականութեան միջոցով, որը միեւնոյն ատեն արժեւորողն ու գնահատողն է գոյին ու իրականութեան: Որեւէ իրականութիւն եւ կամ որեւէ գոյ, առանց գիտակցութեան, տակաւին ճշմարտացի չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ իմ վերջնոյ ճշմարտութիւնս կախեալ է ենթակայի հաւատքն Հրաւին յայն իմաստով), իսկ հաւատքը գիտակցական է ամէնէն առաջ: Եթէ ենթական կը հաւատայ Աստուծոյ գոյութեան, ապա Աստուած գոյութիւն ունի անոր համար, իսկ եթէ չի հաւատար, ապա Ան եւ կամ Աստուծոյ մտապատկերը հաւասար է գերոյի: Հոս թէեւ փաստերն ու պիտական տուեալները իրենց դերը կրնան ունենալ, սակայն անոնք երկրորդական են: Առաջնայինը հաւատալու հարցն է: Ճիշդ այսպէս կարելի է դատել նաեւ արուեստի ճշմարտացիութեան մասին: Արուեստի յղացքի մը մտապատկերը կր դառնայ ճշմարիտ եւ կամ կ'արտայայտէ ճշմարտութիւնը, եթէ երբեք համոզէ, մեզ ու մենք հաւատանք անոր գեղագիտական «թեզապրանք»ներուն:

Եթէ գիտութիւնը կր պահանջէ առարկայական մօտեցում գոյացարերել երեւոյթներու եւ կամ փաստերու հանդէպ, ապա արուեստի պարագային պայման չէ այս մէկը: Պայման չէ, որովհետեւ երեւակայութեան ճամբով ձեւաւորուած ու արուեստի ճամբով դրսեւորուած մտապատկերը ճշմարտացի է, նախ ստեղծագործող ենթակային համար եւ ապա միայն ընկալողներուն: Ահաւասիկ թէ ինչո՛ւ կարելի չէ արուեստի յղացք մը պարտադրել բոլորին: Ահաւասիկ թէ ինչո՛ւ արուեստի կարեւոր յատկանիշներէն մէկը անոր վիճելիութիւնն է:

Յղացք մը վիճելի կր դառնայ, որովհետեւ ճշմարիտն ու կեղծիքը կուգահեռ կ'ընթանան կեանքի, հետեւաբար նաեւ արուեստի մէջ: Ճորճ Էտուըրտ Մուր հանգամանօրէն քննարկելէ ետք այս հարցը կ'եզրակացնէ. «Ճշմարիտ ու կեղծիքը կախեալ են գաղափարներու եւ իրականութեան յարաբերակցութենէն»:

Երբ գաղափար մը (իմա՝ մտապատկեր մը) իրականութիւն դառնայ (արուեստի ճամբով ի հարկէ), այն ատեն միայն կ'ըլլայ ճշմարտացի ու պարզ բսած կր խօսի մեր սրտին:

Ուրեմն,

կեղծր կր մերժուի արուեստի մէջ, անկեանքտիկնիկի: Ժ. դարու վերջաւորութեան եւ մանաւորաբար Ի դարու սկիզբին չպարուած գեղեցկութիւներ համարուեցաւ կեղծ ու մերժուեցաւ: Այսօր չպարուած գեղեցկութիւներ կր համարուի սիրուն, բայց ոչ գեղեցիկ, այսինքն՝ գարդարուն, եւ հետեւաբար՝ ոչ ստեղծագործական:

Իսկ,

Կեղծիքի եւ ճշմարիտի փոխյարաբերութեան հարցը բաւականին բարդ է ու կնճռոտ, եւ արժանի է առանձին քննարկման ու վերլուծման: Երբ ճշմարտացիութիւնը կր նուազի, եւ կամ ճշմարիտը կր բացակայի գեղեցիկին մէջ, այն ատեն է որ ան կր վերածուի սիրունութեան ու կր դառնայ չարդարուած:

Մեր դարու գեղագիտական ըմբռնումներուն համաձայն, ճշմարտութիւնը ինքնին գեղեցկութիւն կր պարունակէ իր մէջ, սակայն գեղեցիկը (այս պարագային սիրունը) իրական է, բայց ճշմարտացի չէ:

Հետեւաբար՝ արուեստագէտը պէտք է գտնէ ու դրսեւորէ ճշմարիտը՝ իր եսին մէջ անթեղուած այն ճշմարտութիւնները, որոնք հեռու կր մնան կեղծիքէ:

Հետեւաբար՝ արուեստի ինքնութիւնը կ'որոշուի դրսեւորուած մտապատկերներու ճշմարտութեամբ:

Հետեւաբար՝ ճշմարտութեան հասնելու արուեստի ճամբան առաջին հերթին կ'ենթադրէ անկեղծութիւն եւ գպգական աշխարհի մանկական մաքրութիւն:

ՄՈՎՍԷՍ ԾԻՐԱՆԻ

ՍԱՐՈՒԽԱՆ

Վերջերս «Մայրենի» հրատարակչատան կողմէ լոյս ընծայուեցաւ Գրիգոր Քէօսէեանի «Գիր եւ Գիծ» հատորը, ուր ամփոփուած են մամուլի մէջ լոյս տեսած անոր յօդուածները: Այս հատորը շահեկան է նաեւ կերպարուեստի պատմութեան համար: Կը պարգուի, որ անստորագրած է սփիւռքահայ կերպարուեստագէտներու վերաբերող շարք մը շահեկան եւ հետաքրքրական յօդուածներ, որոնց շարքին՝ նաեւ Սարուխանի մասին:

Տրուած ըլլալով որ անցնող տարին Սարուխանի ծննդեան 100ամեակն էր, այս առիթով կ'արտատպենք Սարուխանի մասին գրուած յօդուածին վերջին հատուածը:

Խօսիլ Սարուխանի միջազգային արժէքին մասին ուրիշ բան չէ դարձեալ, քան ներկայացնել անոր ազգային արժէքը: Բայց, նախ ո՛վ կրնայ ազգային հզօր տաղանդ մը անջատել միջազգայինէն: Անհնար է յստակ սահմանումներ ընել երկուքին միջեւ: Եթէ պահ մը նոյնիսկ մոռացութեան տանք կես դարու վրայ երկարող արաբական մամուլին բերած իր մեծակշիռ մասնակցութիւնն ու գրաւած առանձնաշնորհեալ դիրքը եգիպտոսի մէջ, որուն նոյնքան ան կը պատկանի եւ որուն երգիծանկարչութեան պատմութեան մէջ իր պատուոյ աթոռը արդէն գրաւած է. Սարուխանի արժէքը նուազում պիտի չկրէ: Ան մեծ է նախ իր «Ընկեր Փանչուն»ով եւ «Ընկեր Խոֆուն»ով, մեծարժէք ըլլալով նաեւ երանգաւոր «Աբխոդոմ ապա»ով:

Փանչունի մը Օտեանի գիրեն դուրս ցայտած է որպէս գիծ եւ տիպար եւ դարձած՝ մեր կեանքի ընկերակիցը. շնորհիւ այն երկրորդ կեանքին, զոր անոր տուած է Սարուխան: Կարելի է պատկերացնել Փանչունին առանց Սարուխանի:

Միջազգային համբաւի հասած արուեստագէտ մը պէտք է ունենայ ընկերային պատասխանատուութեան զօրեղ զգացում: Սարուխանի մօտ միշտ արթուն եղած է ընկերային գործիչը:

Երկու դարէ ի վեր, սկսեալ անգլիացի նկարիչ Ուիլիըմ Հոգարդեն (1697-1764), որուն շարք մը իւղանկարներն իսկ սուր երգիծական շեշտ մը ունին, երգիծանկարիչներ գիրքեր պատկերազարդած են: Բայց Սարուխան շնորհալի կամ տաղանդաւոր պատկերազարդող մը չէ: Ան մեծատաղանդ վերստեղծագործող մըն է, որ թափանցած է ընկեր Փանչունիի ոգիին, խորասուզուած է մինչեւ ներս, ուրկէ ինքը Երուանդ Օտեան քաղած է Փանչունիի տիպարը: Նոյն հարազատ բնատիպարն երկու տարբեր արտայայտութիւններ դարձած են Օտեանի եւ Սարուխանի երկուորեակ հերոսները, մէկը գիրով, միւսը գիծով, բայց նոյն ուժգնութեամբ: Սարուխանի գծային տիպարը այնքան հիւթեղ, կենդանի, ցայտուն եւ ամբողջական է, որ ունի իր ուրոյն ինքնութիւնը: Կշռադատելով մեր խօսքը, կարելի է ակնարկել, թէ երգիծանկարային պատկերազարդումի կալուածին մէջ ցարդ իրագործուած միջազգային գլուխգործոցներու առաջին շարքին կը պատկանի «Ընկեր Փանչունի»ն, իր մեկնաբանութեամբ թէ արուեստին համար պատկերացումով, որ Տոմիէական բարձրագոյն արտայայտչապաշտութեամբ դրսեւորուած է:

Ուրիշ երեւոյթը նաեւ, որ մասնաւոր շահեկանութիւն կը ներկայացնէ ուսումնասիրողին համար: «Ընկեր Փանչունի»ն գլուխգործոցն է Սարուխանի, անոր աւելի քան քառասնամեայ հսկայ եւ արժէքաւոր վաստակին մէջ: Անտես առնելով պահ մը հայ եւ օտար, մասնաւորաբար եգիպտական մամուլին մէջ հրատարակուած իր գործերը, Սարուխան իր կենդանութեան հրատարակած է ծաղրանկարներու չորս հատորներ. «Մենք մեր ակնոցով». «Տե՛ս խօսքերդ». «Մեծապատիւ Մուրացկաններ» (Պարոնեանի գործին պատկերազարդումը), «Cette Guerre» («Այս Պատերազմը»): Կարելի է ըսել, որ նախառակ իր «պատկերազարդում»ի բնոյթին, Ընկեր Փանչունին իր ամբողջութեամբ ամէնէն բարձրարժէք գործը կը մնայ Սարուխանի, արուեստի արժէչափով: Հոն Սարուխանը բնորոշող գիծերն իսկ մեզի կը ներկայանան իրենց առաւելագոյն բիւրեղացման, պարզացումին. խորութեան, արտայայտչականութեան եւ հետեւաբար բարձրութեան մէջ: Հոս է, որ կարելի է տեսնել նաեւ գրող Օտեանի ոճին բարերար ազդեցութիւնը երգիծանկարիչ Սարուխանին վրայ: Ու նաեւ՝ անշուշտ գործին եական նինգիտութիւնը արուեստագէտին ներաշխարհին հետ: (Սարուխան ծնած է Պաթում, 1898ին: Յաջորդ տարի կը փոխադրուի Պոլիս: Եգիպտոս կը հաստատուի 1924ին եւ կը դառնայ «Ռոզ էլ Եուսէֆ» թերթին երգիծանկարիչը: Իր ապարեզին ընտրութիւնը պիտի կատարէր երկու տարի առաջ Պոլսոյ մէջ: Սարուխան կը մեռնի 1 Յունուար 1977ին):

Գրելով «Փանչունի»ն, Օտեան չէր կրնար կռանել, որ նոյն ատեն, թեեւ տարիներ ետք, կը «գծէր» ուրիշ գլուխ-գործոց մը: Ու առաւել նաեւ չէր կրնար երեւակայել, որ Սարուխան, քայլ մը աւելի առնելով, օտեանական ոգիով պիտի ստեղծէր «Ընկեր Խոֆուն»ի տիպարը, որ անմեռ (ըսե՞նք անմահ) ոգին է Մապլվարի հերոսին, տարեց «Փանչունի»ի մը մէջ, որուն գործածած լեզուն շատ յատկանշականօրէն արեւելահայերէնն է:

Տիպար մը կը ստեղծուի ներկայացնելով ժողովուրդի մը հոգեբանական կազմախոսութիւնը կամ ընկերութեան մը հանրային-քաղաքական մէկ կարեւոր երեսը: «Ընկեր Խոֆուն»ի կը պատկանի այս վերջին արտայայտութեան:

Հարց չէ թէ երգիծանկարիչը ո՛վ կամ որոնք ուներ իր մտքին մէջ իր այդ տիպարը, թէեւ անոնք մեզի հանրածանօթ կը թուին ըլլալ: Երբ ստեղծուած տիպար մը ստեղծուած է միտ ու ոսկորով եւ ունի կեանքի եւ կենսունակութեան բոլոր տարրերը կը դառնայ իւրաքանչիւր եւ կը վերածուի իսորհրդանիշի: Կը ներկայացնէ գլխագիր մտայնութիւն մը: Կոտրեալով հանդերձ «շինեցի» ըսողները անպայման ձախակողմեան գաղափարաբանութեամբ Փանչունիներ չեն, ոչ ալ քաղաքական ցնորքը՝ աջին կամ ձախին մեհնաշընորհն է: Երբ կը խօսուի Ընկեր «Խոֆուն»ի մասին, մեր նպատակն է խորաչափել Սարուխանի գործին տարողութիւնը եւ երկարաձգումը ժամանակի մէջ: Ի վերջոյ, պատմութեան հոլովոյթով բոլոր իրաւակարգերը եւ կուսակցութիւնները պիտի փոխեն գործելակերպ, դիմագիծ, շապիկ, եթէ ոչ անուն: Բայց արուեստի մարզին մէջ քանդակուած տիպար մը պիտի ունենայ յաւիտենական կեանք, որպէս խորհրդանիշ մտայնութեան մը: Այս պատճառով է, որ երբ կը դիտենք մեկնուկէս դար առաջ Տոմիէի մը Օրենսդրական Մարմնին մրափող անդամները, չենք հարցներ, թէ անոնք ո՞ր իրաւակարգի կը պատկանէին: Անոնք կը պատկանին այն բոլոր վարչածեւերուն, որոնք թոյլ կու տան խորհրդարան կամ Ազգային ժողով մուտքը ցոգնած, զառամած եւ ձանձրոյթէ չօրանչող անձերու: Եւ Ընկեր Խոֆունին ունի տիպարային այն ուժը, նոյնիսկ աշխարհաճոչակ նկարիչներ տուած են իրենց հերոսներուն: Եթէ Մոնիէի մը «Փրիւտոմ»ը կը ներկայացնէ հասարակ տեղէք միտքեր արտայայտող տիպարը, Թրավիէի «Մալէօ»ն՝ ամէն մտութեան տէր շնական անձը, Տոմիէի «Հոպէր Մաքէր»ը կեղծաւոր իաբեբան, Կավառնիի «Թոմաս Վիրլօք»ը թափառաշրջիկ մուրացիկը, Սարուխանի «Ընկեր Խոֆուն»ն կը ներկայացնէ - եւ պիտի ներկայացնէ - քաղաքական անիւրատես եւ պատեհապաշտ տիպարը, որ ընտանեկան պարագաներու եռապատկումով մը - *Խոֆանուշ. Խոֆունիկ* - կը տարածուի կազմակերպեալ ընտանիքի մը եւ հասարակականութեան մը վրայ: Աւելին, ինչպէս որ Փիլիփոնի «Տանէ»ը իսորհրդանիշը եր Լուի-Փիլիփ արքային, նոյնպէս՝ հայ իրմբագիրի մը դժբախտ մէկ արտայայտութեամբը *հեծանիւը - պիսիքլէթը* - դարձաւ ոգեկոչումը Ընկեր Խոֆունիին եւ իր ազգային վսեմ առաքելութեան: Երգիծանկարիչն շնորհիւ պայթած եւ պայթող անիւով հեծանիւը մաս կազմեց մեր քաղաքական *ֆոլքլորին*:

Սարուխան կը գծէ ազատ շարժումներով. աւելի հիշդը՝ իր երգիծանկարները ամբողջական եւ յաճախ նկարչագեղ նկարներ են, չինական մելանով գծուած, ուր ամէն անկիւն վրձինը պտտած է, յարգելով հաւասարակշռութեան եւ յօրինումի դասական օրէնքները: Իր գծագրութիւնները չունին մտանոգութիւնը գիծերու իմնայողութեան: Անոնք աշխատցուած են, ծաւալ եւ իսորութիւն ստացած՝ գիծ-գիծ խաւով (*աշխրէ*): Իր այլազան տիպարները ուսումնասիրուած դէմքեր են, բնական, իրենց արտայայտիչ նկարագիրով եւ մարմնի համապատասխան կենդանի շարժումով: Նոյնիսկ աւելի *իրաւութիւն* տալու համար, կը պատահի, որ արուեստագէտը ինքզինք ալ գծէ երգիծանկարին մէջ եւ նաեւ իսօսք տայ անոր (իրեն): Իր երգիծանկարներուն գլխաւոր յատկանիշներն են անոնց աշխուժ եւ յորդուն նկարագիրը:

Ինչ որ ցարդ վեր առնուեցաւ որպէս Սարուխանի վաստակը մեր ազգային կալուածէն ներս, պէտք է գայն առնել եւ զետեղել երեսուն միլիոն ժողովուրդ հաշուող Եգիպտոսի մէջ: Եգիպտացիներուն Սարուխանը կը կրէ նոյն անունը: Երկու տաղանդ՝ մէկ անունով ներկայացուած: Նեղոսի ափերուն առաջին մեծ երգիծանկարիչը դարձաւ նաեւ, որ քաջալերեց եւ փըթթեցուց նոր տաղանդներ: Ստեղծեց տիպար մը *Խաւաժա էֆէնտի*, որ եգիպտոս հաստատուած եւ եգիպտական կեանքը իւրացնող օտարականն էր: Սարուխան հայրն է մանաւանդ հռչակաւոր *«Մարի էֆէնտի»*ին - բարեմիտ այլ ուշիմ, առողջ զգայարանքի տէր եւ սրամիտ եգիպտացի տիպարին, որ արագօրէն ընդհանրացաւ արաբական մամուլի մէջ եւ 1930ական մինչեւ 1955 արտայայտեց ժողովրդական միջին խաւին կարծիքը: Այդ կարճահասակ, գլուխը *թարպուշով*, ձեռքը համբիչով եւ մարմնի գնդաձեւ մասերով «էֆէնտի»ն պիտի նկատէր եգիպտական քաղաքական կեանքին ամէնէն իրաւ տիպարը: Եգիպտական յեղափոխութեամբ Կամալ Ատաթէ Նասերի իշխանութեան գալէն ետք, *«Խաւաժան»* դարձաւ «Ազրաթ էֆէնտի». նոյն դիմագիծերով եւ միեւնոյն արաբական նագուստ-կապուստի փոփոխութեամբ: Մինչեւ կեանքին վերջը Սարուխան ծառայեց նաեւ եգիպտական արուեստին:

Սարուխանի վաստակը, ինչպէս որ դուրս կ'ելլէ մեր հայկական կալուածէն, նմանապէս վեր կը բարձրանայ եգիպտական շրջանակէն: Ունէ մեծ երգիծանկարիչ, մանաւանդ երբ ան ապրած է յեղափոխական եւ պատերազմական տարիներ, իր մեծագոռ խօսքը ունեցած կ'ըլլայ այդ շրջանին: Դէտեւս բոլորին միտքերուն մէջն են այն երգիծանկարները, որոնք ամփոփուեցան *«Ամս Պատերազմը»* խորագրեալ հատորին մէջ, եւ ուր Հիթլէր միշտ կ'երեւար բոցավառ քամակով: Այդ տագնապալի շրջանին Սարուխանի գործերը ներշնչեցին արիութիւն, վստահութիւն եւ կորով վտանգելու գինով հեղինակին ֆիզիքական ապահովութիւնը: Բնական մէկ հետեւողութիւնն էր, ուրեմն, արտայայտուած այն միտքը՝ թէ Երկրորդ Աշխարհամարտին մասնակցող հայ բազմաթիւ զօրավարներէն մէկը կը կոչուէր *«Զօրավար Սարուխան»*: (Պատերազմին դէմ անհնազանդ պայքարողը կը ստանայ խաղաղութեան մրցանակ, 1960ին ամերիկեան *Ժողովուրդէ Ժողովուրդ Ծրագիրը* - People to People Program)ի ծիրէն ներս: Մրցանակը հաստատուած է ամերիկեան երգիծանկարիչներու կողմէ յատկացելու համար խաղաղութեան եւ իրերահասկացողութեան համար պայքարող իրենց պաշտօնակիցներուն: Սարուխան կը պարգեւատրուի աշխարհի տասնչորս մեծ երգիծանկարիչներու կարգին, ինչ որ նուիրագործումը կը դառնայ միջազգային իր համբաւին: Իսկ Քանատայի մէջ ան կը նուիրագործուի իբրեւ «Երգիծանկարիչներու երէցը»:

Ալեքսանդր Սարուխանի վաստակը իր ձեւով դարձած է ուսանելի մեր դասականը, իսկ իր իսորքով վաւերագրային տոկուն արժէք մը: Ոլ որ օր մը ուզէ ունենալ գաղափար մը մեր ժամանակակից կեանքին մասին, պիտի դիմէ նաեւ Սարուխանի որպէս իտացեալ. պատկերազարդ ալբոմ՝ մեր ազգային պատմութեան եւ շրջանի քաղաքական իրադարձութիւններուն:

ԳՐԻԳՈՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՔՍՈՐ ԳԱՍԱՐՃԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Նոր Սիս, հեռ. 261115
ՈՒՔՐԱՆԱԿԱՆ ՎԻՉԻՆՈՎԱ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻ ԵԼՈՅԹ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ՝
ԱՔՍՈՐ ԳԱՍԱՐՃԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՅ ՇԱԲԱԹ, 23 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1999, ԿԵՍՕՐԷ ԵՏՋ ԺԱՄԸ 5ԻՆ ԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԻՆ, «ՅԱԿՈԲ ՏԵՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ:
ՍԱԿ՝ ՅԵՐԵԿՈՅԹ 5000 Լ.Ո.
ՍԱԿ՝ ԵՐԵԿՈՅԹ 10.000 Լ.Ո.
● ՏՈՄՍԵՐԸ ՍՏԱՆԱԼ ԳՐԱՏՈՒՆ ՆԱՐԵԿԱՅԻՒԷՆ, ՀԱՍԱՁԳԱՅԻՆ ԳՐԱՏՈՒՆԷՆ (ՇԱՂՋՈՅԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆ), ԴՊՐՈՑԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹԵՆԷՆ ԵՒ ԵԼՈՅԹԻ ՕՐԸ ԿԻՇԷՐԷՆ:
ՍՈՅՆ ՁԵՒՆԱՐԿԸ ԿԸ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐԷ
Libby's

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՐԵՄՆԵՐ

ԲՆՕՐՐԱՆԻ ԴԱՏԱՐԿՈՒՄ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՎՏԱՆԳՈՒԻ ԳԱՂԹԵՐՈՒ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԻ ՅԱԾ ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Մասլուլայի մէջ (Սուրիա) քրիստոնեաներ խորհրդանշական իրեր կը ձգեն Ս. Թեքլայի գերեզմանին վրայ,ուր կ՚աղօթեն այն կնոջ, որ 17 դար առաջ քրիստոնէութիւնը ներմուծած էր շրջան: Իրենց բնիկ արամէական լեզուն չշնջելով (այն լեզուն. որ կ՚ըսուի, թէ Յիսուս գործածած է), անոնք երբեմն ապակի աչքեր կամ անթացուպեր կը զետեղեն գերեզմանին վրայ: Սակայն ամէնէն աւելի խաւաքարտէ շինուած նորածիններու պատկերներ կը տեսնուին հոն, ձգուած զաւակ ունենալու ցանկութեամբ ուխտի եկած ամոլներու կողմէ:

Տարիներէ ի վեր Մասլուլայի քրիստոնեաները հետզհետէ աւելի նուազ թիւով զաւակներու ծնունդ կու տան, քան իրենց իսլամ հայրենակիցները: Անոնք նաեւ աւելի հակամէտ են գաղթելու: Արդէն բազմաթիւ մզկիթներ կառուցուած են երբեմնի զուտ քրիստոնէական այս գիւղաւանին մէջ. «Արգասաբեր Մահիկ»ի ամբողջ տարածքին. ուր սկիզբ առած է քրիստոնէութիւնը. նոյն պատմութիւնը կը կրկնէ ինքզինք: Հիւսիսային Իրաքի մէջ գտնուող Սուրիական Ուղղափառ Մար Միթթա վանքը. որ ժամանակին ուներ 7000 վարդապետ. այժմ կը կառավարուի 2 վարդապետներով: Յորդանանի մէջ քրիստոնէական նախկին կեդրոնի մը Մատապայի բնակչութեան կէսը այժմ իսլամ է: Նոյնիսկ Լիբանանի մէջ. ուր ժամանակին իսլամներէ աւելի քրիստոնեաներ կը բնակէին. արտագաղթի պատճառով լքուած գիւղեր կան:

«Արգասաբեր Մահիկ»ի բոլոր երկիրները քրիստոնեայ փոքրամասնութիւններ ունին: Անոնց համեմատութիւնը 2է՞ն 4 առ հարիւր է Յորդանանի. Գրաւեալ հողերու. Կազայի եւ Իրաքի մէջ. 10 առ հարիւր Սուրիոյ մէջ. 30է՞ն 40 առ հարիւր Լիբանանի մէջ: Արեւելեան Երուսաղէմի մէջ 1948ին բնակչութեան 50 առ հարիւրը քրիստոնեայ էր: Այժմ համեմատութիւնը նուազ քան 5 առ հարիւր է: 1967է՞ն ի վեր Յորդանանի քրիստոնեաներուն թիւը կէսի իջած է: 1990ին 750 հազար քրիստոնեաներ կ՚ապրէին Իրաքի մէջ: Այսօր անոնց թիւը 500 հազարի շուրջ է:

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԸՆԴՀԱՆԲԱՊԷՍ ԼԱՒ ՎԵՐԲԵԲԵՐՈՒՄ ԿԸ ՅՈՒՅՑԵԲԵՐԵՆ

Արտաքին աշխարհը Միջին Արեւելքի մէջ քրիստոնեաներու թիւի նուազումը յաճախ կը վերագրէ իսլամ մեծամասնութեան կողմէ ի գործ դրուած հալածանքներու: Սակայն ընդհանրապէս այս շրջաններուն պետութիւնները յատկանշականօրէն լաւ վերաբերում կը ցուցաբերեն քրիստոնեաներու հանդէպ: Թէեւ քրիստոնեայ բնակչութեան թիւը նուազում կ՚արձանագրէ. սակայն եկեղեցիները եռուն են եւ հաւատացեալներով յորդուն: Ոչ ոք կարիք կը զգայ գաղտնի պահելու իր հաւատքը: Պաղեստինեան, յորդանանեան եւ լիբանանեան խորհրդարաններու մէջ քրիստոնեաներ անհամեմատօրէն մեծաթիւ դիրքեր կը գրաւեն: «Արգասաբեր Մահիկ»ի տարածքին պետական վարչակարգերու մէջ. քրիստոնեայ նախարարներ եւ բարձրաստիճան պատասխանատուներ կը գործեն: Օրինակ. Իրաքի փոխ վարչապետ Թարէք Ազիզ եւ պաղեստինեան իշխանութեան կրթական նախարար Հանան Աշրաուի:

Թէեւ կարգ մը օրէնքներ տարբերութիւն մը կը դնեն քրիստոնեաներու եւ իսլամներու միջեւ, սակայն յաճախ անիկա ի նպաստ քրիստոնեաներուն է: Օրինակ. Իրաքի մէջ միայն քրիստոնեաները իրաւունք ունին ոգելից ըմպելիներ վաճառելու, ինչ որ շահաբեր առեւտուր մըն է: Լիբանանի մէջ խորհրդարանին եւ քաղաքային բարձրաստիճան սպասարկութեան մարզերու մէջ պաշտօններուն կէսը վերապահուած է քրիստոնեաներուն: Թէեւ քրիստոնեաներ շատ չեն ախորժիր իսլամական այն օրէնքէն, որ իսլամանալ կը պարտադրէ իսլամի հետ ամուսնանալ փափաքող քրիստոնեայի մը. սակայն քրիստոնեաները իրենց հաւաքականութիւններուն մէջ ընտանեկան իրենց օրէնքները կիրարկելու ազատութիւնը կը վայելեն:

Խտրականութիւնը շատ աւելի ցած մակարդակի վրայ է. քան ինչ որ կ՚ենթադրուի եւ կ՚արտացոլացնէ հանրային նախապաշարումներ. քան թէ ծրագրուած քաղաքականութիւն մը: Իսրայէլացիք պաղեստինցիները կ՚ամբաստանեն քրիստոնեաներ հալածելու յանցանքով. սակայն այդ հալածանքը կը կատարուի քրիստոնեացած իսլամ պաշտօնակատարներու դէմ: Հիւսիսային Իրաքի մէջ մոլեռանդ դիւանակալներ կը հրահանգեն մզկիթներ կառուցել քրիստոնէական գիւղերու մէջ: Իսկ Սուրիոյ տարածքին հետաքրքիր գիւղացիներ պարզապէս կը քշեն Դամասկոսի Պապ Թուման շրջանին մէջ քրիստոնեաները դիտելու համար: (Պապ Թուման այն վայրն է, ուր Ս. Պօղոս սակառի մը մէջ խոյս տուած է):

ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԱՇԱՐԺ

Նման մանր նեղութիւններ չեն կրնար բացատրել «Արգասաբեր Մահիկ»էն քրիստոնեաներու արտահոսքը: Հարցը ժողովրդագրական է: Գաղութատիրական ժամանակներէն ի վեր. երբ Ֆրանսացի եւ բրիտանացի կառավարիչներ քաղաքային սպասարկութեան մարզերու եւ բանակին մէջ նախապատուութիւնը տուած են փոքրամասնութիւններու. քրիստոնեաներ գիւղերէն իջած են քաղաք: Եկեղեցապատկան դըպրոցներ աւելի լաւ կրթութիւն կը մատուցեն (մանաւանդ աղջիկներու), քան պետական վարժարանները: Քաղաքացնացումը եւ կրթութիւնը միատեղ առաջնորդած են ծնունդներու համեմատական անկումին:

Ս. Պօղոսի փախուստը՝ սակառով

Նոյնիսկ այն վայրերուն մէջ. ուր քրիստոնեայ բնակչութիւնը կ՚աճի. անիկա կը նուազի իսլամ բնակչութեան համեմատած: Հարցը լուծելու համար քրիստոնեաներ կը նախընտրեն արտագաղթել: Անոնց համեմատաբար բարւոք նիւթական վիճակը կ՚օգնէ ճամբորդական ծախսեր հոգալու եւ արհեստավարժ մասնագիտութիւնը կը նպաստէ մուտքի արտօնագիրներ ձեռք ձգելու: Արտագաղթի երկար պատմութիւնը կը շարունակուի, երբ արտասահման հաստատուած ազգականներ արտագաղթելու դիմումնագիրներ կ՚ուղարկեն մնացողներուն:

Քրիստոնեայ առաջնորդներ ամէն ճիգ կը թափեն իրենց հաւաքականութիւնները պահպանելու համար: Անցեալ տարի Յովհաննէս Պօղոս Բ. պապը Լիբանանի կաթողիկէներուն կոչ ըրաւ տեղի չտալ այլ երկիրներու մէջ աւելի բարւոք կեանք փնտռելու փորձութեան: Շրջանին մէջ հաստատուած քրիստոնէական աւելի քան 20 տարբեր եկեղեցիներու առաջնորդները կը բաժնեն այս կարծիքը: Անցեալ տարի անոնք միջեկեղեցական 2 խորհրդաժողովներ կատարեցին Կիպրոսի եւ Պաղտատի մէջ, որոնելով քրիստոնեաներու արտահոսքը կասեցնող միջոցներ: Սակայն հակառակ կրօնական յորդորներու. քրիստոնեաներ կ՚ըսեն. թէ չեն կրնար իրենց կեանքը շարունակել այս երկիրներուն մէջ: Թէեւ անոնք կ՚ափսոսան շրջանին մէջ քրիստոնէութեան նահանջին ի տես. սակայն կը նշեն. թէ պատրաստ են հեռանալու առաջին առիթով: Սուրիական Ուղղափառ եկեղեցիին պատկանող թեմեր արդէն հաստատուած են Միացեալ Նահանգներու, Եւրոպայի եւ Աւստրալիոյ մէջ: Վերադարձի հեռանկարներ չունին անոնք:

ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՍՈՒՆԵԱՆԻ ՀԱՍՑԷՆ

HAMPIG SASSOUNIAN
C 88440
CA STATE PRISON
D4- 240
44750 60TH STR.
WEST PLANCASTER CA 93536

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԷՋ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազդակ»ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է քնագիրը խմբագրատուն ծանուցումներու բաժանմունք հասցնեն հրատարակման թուականէն առնուազն օր մը առաջ. **ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:**

ՄԱՀԱՋԴԵՐԸ բացառութիւն են: Մահապդ կ՚ընդունուի մինչեւ ուշ գիշեր. այնքան աւելն որ կայն հրատարակելու հնարաւորութիւն կայ:

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԸ՝ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Ռուսիոյ հեռաւոր արեւելեան երկաթուղիին վրայ մօտիկ ապագային պիտի սկսի գործել շարժական եկեղեցի մը. շոգեկառքի մը երկու վագոնները պիտի վերածուին աղօթավայրերու: Ամեն ցայգ մէկը պիտի ուղեւորայ խորան մը, իսկ միւսը պիտի միւրըլնկալէ երգչախումբ մը:

Շոգեկառքը կանգ պիտի առնէ հեռաւոր կայարաններու մէջ, առիթ տալով, որ մարդիկ մկրտեն իրենց զաւակները. պսակուին եւ կրօնական այլ արարողութիւններու մասնակցին:

Շարժական այս եկեղեցին պիտի կոչուի Իննոքենթի եպիսկոպոսին անունով եւ իր առաջին ճամբորդութիւնը պիտի կատարէ Մարտին:

Համայնավար վարչակարգի քայքայումէն ետք. 1990ական տարիներուն կրօնը վերազարթօնք մը կ՚ապրի Ռուսիոյ տարածքին: Միլիոնաւոր ռուսեր եկեղեցի ուղղուեցան 7 Յունուարին. նշելու համար Արեւելեան Ուղղափառ եկեղեցիին Ս. Ծննդեան տօնը:

ԱՍԻԱԿԱՆ ՄՂՁԱՒԱՆՋ ՄԸ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ՀԱԼԱԾԱՆՔՆԵՐԸ ԵՒ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԵԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՆ ԱՍԻԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ասիոյ տարածքին քրիստոնեաներու վիճակը այնքան վատ չէ եղած, որքան ներկայիս: Մարդկային իրաւանց յանձնախումբերու կողմէ կատարուած քննութիւններէ ի յայտ կու գայ, թէ պաշտօնական ձանձրոյքմէ զուրկ կրօններու հետեւորդներու դէմ հալածանքը սաստկացած է համայնավար վարչակարգով ղեկավարուող Ջինաստանի եւ Վիեթնամի տարածքին: Քրիստոնեաներ նաեւ նեղ կացութեան մատնուած են տագնապահար Ինտոնեզիոյ մէջ: Փաքիստանի քրիստոնեայ փոքրամասնութիւնը կը դժգոհի հետզհետէ ծաւալող խտրականութենէն, իսկ դրացի Հնդկաստանի մէջ քրիստոնեաներ եւ անոնց եկեղեցիները յարձակումներու կ՚ենթարկուին, մոլեռանդ ծայրայեղականներու կողմէ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴՐԴԱՊԱՏՃԱՌՆԵՐ

Կարգ մը պարագաներու՝ հալածանքը տարբեր կրօններու հետեւորդներու միջեւ հակամարտութենէն աւելի արդիւնք՝ տնտեսական վերակայութեան համար մղուող պայքարի, այնպիսի երկիրներու մէջ, ուր բնական ադրիւրները սակաւաթիւ են:

Մենաւիրական երկիրներու մէջ քրիստոնէութիւնը տասնամեակներ շարունակ սուր կասկածով դիմաւորուած է, որովհետեւ սպառնալիք նկատուած է իշխող կուսակցութեան:

Մարդկային իրաւանց Ֆրանսական յանձնախումբ մը ասիական համայնավար 4 երկիրներ՝ Հիւսիսային Քորէան, Լաոսը, Վիեթնամն ու Ջինաստանը կրնէ 10 երկիրներու շարքին, որոնք ամէնէն նուազ թոյլատու վերաբերումը ցոյց տուած են քրիստոնեաներու հանդէպ 1997ին:

Բացառելով այս երկիրներուն կառավարութիւնները կարգողիկներն ու բողոքականները կը նկատեն արեւմտեան արժէքներ ապազգային հաւատակարեւորութիւններ. որոնք անջատողական գործունէութիւններ կը հրահրեն», կ՚ըսէ «Հիւմըն Ռայթս Ուոչ» կազմակերպութեան ասիական բաժինի տնօրէնը:

Ջինաստանի սահմանադրութիւնը կրօնական ազատութեան երաշխիք կ՚ապահովէ, եւ քրիստոնէութիւնը պետականօրէն ճանչցուած կրօններէն մէկն է այս երկրին մէջ: Այսուհանդերձ պետութիւնը կը պահանջէ, որ բոլոր հաւատացեալները արձանագրուին կրօնական հարցերու գրասենեակ ներկայանալով: Մարդկային իրաւանց կազմակերպութիւններու համաձայն, ոստիկաններ կը հետապնդեն պետութեան կողմէ վաւերացուած եկեղեցիներէն դուրս իրենց հաւատքը կիրարկող քրիստոնեաները:

ՁՆՇՈՒՄ «ՀԱԿԱՕՐԻՆԱԿԱՆ» ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔԻ ՎՐԱՑ

Անցեալ Նոյեմբերին «Հիւմըն Ռայթս Ուոչ» կազմակերպութիւնը յայտարարեց, թէ աւելի քան 70 բողոքական առաջնորդներ ձերբակալուած են Ջինաստանի մէջ, որովհետեւ պաշտամունքներ կը կատարեն չարժական եկեղեցիներու եւ սեփական բնակարաններու մէջ:

Աւելի ուշ Վատիկանի լրատու գործակալութիւնը Ջինաստանի պետութիւնը ամբաստանեց ընդյատակեայ կաթողիկէներ հալածելու եւ գանոնք ֆիզիքական ու մտային ճնշումի ենթարկած ըլլալու արարքներով, որոնք ի գործ դրուած են եղեռականներուն «մտածողութիւնը փոխելու» նպատակով:

Վիեթնամի մէջ, ուր շուրջ 8 միլիոն քրիստոնեաներ կ՚ապրին, մարդիկ սրածայր երդիքով աշտարակներու (փակոաս), տաճարներու եւ եկեղեցիներու մէջ կը կիրարկեն իրենց հաւատքը: Տասնամեակներէ ի վեր կրօնական ամէնէն թոյլատու մթնոլորտը կը տիրէ Վիեթնամի մէջ, սակայն իշխող կուսակցութիւնը տակաւին անվրստահութիւն կը ցուցաբերէ կրօնական պաշտօնական կառոյցին նկատմամբ, որ ոչ աւանդական հաւատայիքներ կը սերմանէ րնիկ հաւաքականութիւններու մէջ:

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՔԱՌԱԿ ՎԻՃԱԿԸ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ՀՐԱՀՐԷ

Ինտոնեզիոյ քրիստոնեաները կը կազմեն երկրին իսլամներով տիրապետուած բնակչութեան 9 առ հարիւրը: Տարիներէ ի վեր պարբերաբար հրձիգ ուժերը կ՚արձակուին եկեղեցիներու դէմ, սակայն վերջին քանի մը տարիներուն վայրագութիւնները տեղի կ՚ունենան ոճրային եւ րնկերային խառնակութեան մթնոլորտի մը մէջ:

Անցեալ Նոյեմբերին 13 հոգի մահացաւ, երբ իսլամական խուժան մը Ճաքարթայի մէջ յարձակեցաւ քրիստոնեաներու վրայ եւ կրակ տուաւ եկեղեցիներու, ինչպէս նաեւ՝ բախտախաղի կեդրոնի մը:

Մէկ չարաթ ետք Քուփանկի մէջ երիտասարդներ կրակ տուին մզկիթներու, սկիզբ դնելով եկեղեցիներու եւ մզկիթներու դէմ յարձակումներու՝ Ինտոնեզիոյ Արշիպելագոսին ամբողջ տարածքին:

Ինտոնեզիոյ քրիստոնեաներուն մեծամասնութիւնը րնիկ չինացի է: Անոնք յաճախ ցեղային խտրականութեան եւ ամբոխային վայրագութեան թիրախ են, իրենց հարստութեան եւ նախկին վատահամբաւ նախագահ Սուհարթոյի հետ իրենց սերտ կապերուն պատճառով:

Մարդկային իրաւանց կազմակերպութիւններու համաձայն՝ որոշ ապացոյցներ մտածել կու տան, թէ վերջին քանի մը ամիսներու վայրագութիւնները ծրագրուած եւ ոչ թէ մոլեռանդութենէն մղուած արարքներ էին: Անոնք նաեւ դիտել կու տան, թէ կրօնական հակամարտութիւնները կը հրահրուին քաղաքական խմբակցութիւններու կողմէ, որոնք կը միտին ապակայունացնել երկիրը:

Ինտոնեզիոյ րնկերային անցուդարձերուն մօտէն հետեւող կաթողիկէ վարդապետ մը համոզուած է, թէ խառնակութիւնը արդիւնք է երկրի վերնախաւին մէջ տիրող իշխանութեան պայքարին:

«Ոչ որ անդին կ՚ուզեւնայ հիմայիս» կոչ մը կ՚ուղղէ վերնախաւի հատուածներուն միջեւ: Ձիշդ երկու փիղերու պէս. որոնց կռիւն կը բոնուին. անշուշտ ծառեր. տուներ եւ այլ բաներ կ՚աւերուին այդ պատճառով»:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐ ԸՆԴՎԶՈՒՄ ԿԸ ՃԱԾՏՆԵՆ ԽՏՐԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԻ ԴԷՄ

Մեծամասնութեամբ իսլամ բնակչութեամբ Փաքիստանի մէջ քրիստոնեաներ կը դժգոհին, որ գոնէ պարզած են խտրական օրէնքներու:

Անցեալ Մայիսին Լահորի մէջ ոստիկանութիւնը բախումներ ունեցաւ հագարաւոր քրիստոնեաներու հետ, որոնք կը պահանջէին կրօնական հայհոյանքի դէմ օրէնքներու սրբագրումը, որուն գոնէ պարզած կը անձնասպանութիւն գործած հռոմէական կաթողիկէ եպիսկոպոս մը:

Քրիստոնեաներու համաձայն՝ կրօնական հայհոյանքի դէմ օրէնքները կ՚օգտագործուին իսլամներու կողմէ, կասուածներ եւ դրամ չորթելու համար քրիստոնեաներէն: Անոնք նաեւ կ՚ըսեն, թէ ոչ իսլամ փոքրամասնութիւններուն համար անջատ րնտրութիւններ կայացնելու դրութիւնը կիրենք քաղաքական կեանքէն դուրս պահած է 1985էն ի վեր:

Ոչ բոլորը, սակայն կարգ մը ծայրայեղ իսլամներ կ՚ուզեն Քրիստոնեաները վերածել երկրին երրորդ կարգի բաղաքացիներուն եւ օրէնքները այդպէս կը գծագրեն մեկ»ը կ՚ըսէ «Քրիստչըն Հելփըրկշրն Ծրոնիք»ի նախագահը:

Հնդկաստանի մէջ, ուր սահմանադրութիւնը հաւասար վերաբերում կը ցուցաբերէ րոլոր կրօններուն նկատմամբ, 1994էն 1996ի մէջեւ քրիստոնեաներու դէմ վայրագութեան 38 դէպքեր արձանագրուած են մարդկային իրաւանց նուիրեալ «Քրիստչըն Հորրմ»ի կողմէ: 1998ին աւելի քան 108 դէպք պատահած է:

Ս. Մննդեան օրէն ի վեր հինտու ծայրայեղականներ խափանարարական չարք մը արարքներ գործած են եկեղեցիներու, ադօթասրահներու եւ քրիստոնեաներու դէմ՝ երկրին թշուառութենէն տառապող արեւմտեան շրջաններուն մէջ, որոնք մեծ մասամբ րնակուած են ցեղախումբերով:

Հարաւային Ասիոյ մարդկային իրաւանց արձանագրութեան կեդրոնին գործադիր նախագահը վայրագութեան այս ալիքը կ՚աւնչէ հինտու ծայրայեղականներու բագմացումին, որոնք կը հովանաւորուին իշխանութեան հասած հինտու ազգայնական կուսակցութեան կողմէ: Թէեւ 1990ական տարիներուն իշխող այս կուսակցութիւնը դատապարտած է յարձակումները, սակայն երկրին վարչապետը կոչ ուղղած է կայացնելու հաւատափոխութեան մասին բանավէճ մը, մեկնելով այն ամբաստանութիւններէն, թէ չատեր րոնի ուժով հաւատափոխ կը դառնան րնդունելով քրիստոնէութիւնը:

Նիւ Տելհիի կաթողիկէ առաջնորդը կը բացատրէ, թէ ոչ ոք րոնի հաւատափոխութեան կ՚ենթարկուի: Անոր համաձայն՝ հաւատափոխութեան րնդդիմադիրները կ՚ուզեն, որ հինտուական դասակարգային կառոյցին ամէնէն ցած խաւերը կազմող հոդագուրկերն ու ճորտերը իրենց թշուառ պայմաններէն դուրս գալու միջոցներ չդիմեն:

Պատրաստեց
Լ. ԿԻՒԼՈՅԵԱՆ - ՍՐԱՊԵԱՆ

ՎԷՃ՝ «ՅԻՍՈՒՍԻ ՆԱՒՈՒՆ» ՇՈՒՐՋ

Իսրայէլի մէջ կրօնական վէճ մը ծագեցաւ անցեալ շաբաթ, երբ կը ծրագրուէր «Յիսուսի նաւը» կոչուած մասունքը Գալիլիոյ ծովեզերեայ մէկ աւազանէն փոխադրել Վատիկան՝ հազարամեակի աւարտը նշող ցուցահանդէսի մը համար:

Նաւը յայտնաբերուած է 1986ին: Անոր յառաջամասը. յետսամասն ու կողերը արդէն կորսուած են վայրկ: Ծրագիրին ընդդիմացողները կ՚ըսեն. թէ փոխադրութիւնը կրնայ ի սպառ փճացնել զայն: Անշուշտ նաեւ այնմատվախութիւնը կայ. թէ անիկա նաեւ կրնայ վնասել շրջանին զբօսաշրջութեան շահաբեր մարդին:

Իսրայէլի ինճագիտական իրերու պատասխանատու իշխանութիւնները երեք տարիէ ի վեր կը բանակցին Վատիկանի հետ՝ նաւը տեղափոխելու հարցին գծով:

Մասնագէտներու կարծիքով՝ նաւը կը պատկանի առաջին դարուն: Սակայն անիկա երբեք ուղղակիօրէն չէ առնչուած Յիսուսի: Վատիկանի ցուցահանդէսի պատասխանատուները կը յուսային զայն երեք ամիս ցուցադրել 2000 թուականի ամրան: Ապա անիկա պիտի վերադառնար Գալիլիոյ ծովափը. ամրան եղանակին սպասուած ուխտաւորներուն համար:

Յարդամէն տարի աւելի քան 70 հազար ուխտաւորներ կ՚այցելեն այն շրջանը, ուր կը հանգչի նաւուն մնացորդը՝ 4 մեթր երկարութեամբ եւ 2 մեթր լայնքով տախտակամած մը, որուն ձեւագծումը յար եւ նման է Նոր Կտակարանի ժամանակներու մէյներկրականեան նաւերուն:

Մասնագէտներ կը հաւատան, թէ անիկա հաւանաբար իբրեւ ապրանքատար նաւ գործածած է Գալիլիոյ ծովուն վրայ եւ որ, Աստուածաշունչի համաձայն, Քրիստոս քալած է անոր ջուրերուն վրայ:

ՕՐԱՏԵՍՐ

ՇԱՐԺԱՊԱՏԿԵՐ

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

◆ *ՀՈՒԻ ՄԱՆ*- (*Փլաճէթ / Ապրած. Քասլիք. Քոճքորտ.*).- Մաճրամասնութիւնները յառաջիկային:

◆ *ՓՐԱՀԹԻՔԼ ՄԷՀԻՔ* (*Ֆրիուէյ. Քոճքորտ. Փլաճէթ / Ապրած. Ջուք*).- Ֆիլմին բնոյթը կախարդական է, բայց երգիծական ձեւով ներկայացուած: Իսկ «կախարդ»ները՝ Նիքոլ Քիտման եւ Սանտրա Պուլոք:

◆ *ՌՈՒԶ ԱՈՒԼԸՐ*- (*Ամպասատ. Ֆրիուէյ. Փլաճէթ / Ապրած. Թրիփոլի. Փլազա. Քոճքորտ. Սթարկէյթ*).- Չինաստանի հիւպատոսին 11 տարեկան աղջնակը առեւանգուած է, որուն պատճառով Էֆ. Պի. Այ. գործի անցած է. օգնական ուճենալով Լիճ (Ճէքի Չէճ): Արկածախնդրական ֆիլմ մը երգիծական ձեւով ներկայացուած:

◆ *Լ ՊՈՍԻՒ*- (*Միթէ. Մաժէս*).- Իր պսակի արարողութեան պատրաստութիւններով գերզբաղած Նիվէրի իշխանը կը սպաննուի իր զարմիկին կողմէ: Բարեկամ ասպետ մը (Տանիէլ Օթէու) կ'որոշէ վրէժ լուծել:

◆ *ԱՅ ՍԹՈՒ. ՆՕ ՈՒԱՅ ԵՈՒ ՏԻՏ Լ ԱՍՍ ՍԱՄԸՐ*- (*Ամփիր / Սոֆիլ. Մոտեքօ. Էսփաս. Մեճթ Էլի. Էլիթ. Աթլաճթիս. Լաս Սալիճաս*).- Նախորդ ֆիլմին շարունակութիւնը. ուր «կորսուած» ոճրագործ մը դարձեալ ասպարէզ կ'իջնէ. կիսատ սճնացած իր «գործը» աւարտելու...

◆ *ՀԱԼՈՒՈՒՆ ՏՅՋ. 20*- (*Փլաճէթ / Ապրած. Ջուք. Քոճքորտ. Ֆրիուէյ*).- 20 տարի անցած է այն օրէն, երբ Լորի փոխած է իր անունը եւ քաղաքը. «կորսուելու» հաւանար Մայքըլէն, հոչակաւոր մարդասպանէն, որ դարձեալ կը յաջողի գտնել զինք...

◆ *ՌՈՆԸՆ*- (*Փլաճէթ՝ Ապրած. Ջուք. Քասլիք. Փլազա. Քոճքորտ.*).- Դէպքը տեղի կ'ունենայ Փարիզի մէջ, ուր իրլանտացի աղջիկ մը (Նաթաշա Մաքելհոն) կազմած է գողերու խմբակ մը՝ «Ռոնընս»: Արկածախնդրական եւ հետաքրքրական ֆիլմ: Դերակատարներ՝ Լոսլըրթ Տի Նիրօ, Ժան Ռենօ եւ Ջոճ Փէճ:

◆ *ՏԸ ՄԸՀԻՔ ՍՒՒՒՈՒՏ*- (*Քոճքորտ. Փլաճէթ/Ապրած*).- Անգլիոյ մէջ «կոր սեղանի» ասպետներէն մէկուն դուստրը, կը դիմագրաւէ գող մը, որ յաջողած է գողնալ «էքսքէլիպըր» կախարդական սուրը: Դստեր օգնականն է կոյր մը...

◆ *ՏԸ ՓԱՐԸՆԹ ԹՐԻՓ*- (*Փլաճէթ/ Ապրած. Ջուք. Թրիփոլի. Փլազա. Քոճքորտ. Վանտոմ*).- Իրարմէ բաժնուած երկուորեակ քոյրեր. իրենց «դերերը» փոխելով պիտի փորձեն իրարմէ բաժնուած իրենց ծնողքը վերամիացնել:

◆ *ԱՆՆԱ*- (*Փլաճէթ / Ապրած. Քասլիք.*).- Գիտաերեւակայական սնոտիկներու յատուկ ֆիլմ մը, որուն մէջ օգտագործուած են Վուտի Էլընի. Միլվեսթըր Սթալոնի եւ Ջարոն Սթոնի ձայները...

◆ *ԻՎԸՐ ԱՆԹՐԸ*- (*Ամփիր/Տիւ. Մոտեքօ. Էսփաս. Սթարկէյթ*).- Այս անգամ ֆիլմի վերածուած է «*Մոխրիկը*»-, սակը փոփոխութիւններով: Դեր ստանձնած են Տրիւ Պէրիմոր, Անճելիքա Հիւսթըն եւ Տակրի Սքաք:

◆ *ՄՆԷՋ ԱՅՋ*- (*Փլաճէթ / Ապրած. Ջուք. Վանտոմ*).- Գադտնի ոստիկան Ռիք Սանթորօ (Նիքըլըս Քէյճ), կը փորձէ պաշտպանել իր թիկնապահ ընկերոջ (Կէրի Սինիզ) պատիւը, որու «պաշտպանեալը» կը սպաննուի կոփամարտի խաղի մը ընթացքին:

◆ *Ը ՓԸՐՖԷՔԹ ՄԸՐՏԸՐ*- (*Ամպասատ եւ Սաժէս*).- Հիչքոքեան ֆիլմիմը կրկնութիւնը: Կնկան մը ամուսինը եւ սիրահարը կը մտադրեն զինք սպաննել: Դերակատարութիւն՝ Մարըլ Տակլըսի:

◆ *ՏԸՐ Ջ ՍԱՄԹՒՆԿ ԸՊԱՈՒՆԹ ՄԸՅՐԻ*- (*Էսփաս. Ամփիր. Տիւ. Մոտեքօ. Էլիթ. Լաս Սալիճաս*).- Հանգարտ ուսանողութեան օրերէն Թէտ (Պէն Սթիլըր) սիրահարած է Մէյրիին (Քասներոն Տիազ): 13 տարի ետք, Թէտ կը գտնէ Մէյրին, հետախոյզ Մէթ Հիլընի միջոցով:

◆ *ՄՈՒ. ԱՆ*- (*Փլաճէթ/ Ապրած. Ջուք. Թրիփոլի. Քոճքորտ. Վանտոմ. Ֆրիուէյ*).- Ուոլթ Տիզնի դարձեալ գործի վրայ է, այս անգամ չինական պատմութիւն մը ֆիլմի վերածելով: Չինացի աղջիկ մը՝ Մուլանն, հօրը պատիւը փրկելու համար կը ծպտուի իբրեւ տղայ եւ կը զինուորագրուի բանակին՝ հայրենիքը պաշտպանելու համար բարբարոս ցեղերու յարձակումներուն դէմ:

◆ *ԱՈՒՒԹ ԱՖ ՍԱՅԹ* (*Սաժէս*).- Ճէք (Ճորճ Քլունի) վարպետ գող մը, իր պարտականութեան ընթացքին կը ձերբակալուի եւ կը բանտարկուի: Բանտէն փախուստի միջոցին դէմ յանդիմանուելու կու գայ Էֆ. Պի. Այ.ի գործիչ Քարքէրընի (Ճենիֆըր Լոփէզ): Արկածախնդրական ֆիլմ մը. երգիծական եւ ռոմանթիք տեսարաններով:

◆ *ՍԻՒԹ ԱՖ ԷՆՃԼՋ*- (*Սաժէս*).- «Հրեշտակ» Նիքըլըս Քէյճի պարտականութիւնն է՝ պատրաստել մարդ արարածները Արարիչին հետ հանդիպումին: Սակայն, իր այս առաքելութեան ընթացքին «Հրեշտակ»ը նկատի չէր առած, որ պիտի հանդիպի Մակիին (Մէգ Ռայըն)...

◆ *ՏԸ ԹՐՈՒՄԱՆ ՇՕ*- (*Սաժէս*).- Հեռատեսիլի յայտագիր մը կը պատրաստէ Թրուման Պըրպենկ, որ սկսած է հալածախտէ տառապիլ, մետիայի այդ սարսափելի սքնոլորտին մէջ: Հեսնադրութիւն՝ Փիթըր Ուէրի:

◆ *ՈՒԻԼԼ ՊԷՅՐՈՒՆ*- (*Ամփիր. Մոտեքօ*).- Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը հնուտ կերպով բեմադրուած երիտասարդ բեմադրիչ Զիատ Տուէյրիի կողմէ, որ սեծ յաջողութիւն գտաւ Քանճի փառատօնին:

ԱՐՈՒԱՀՆԵՐԻՆ ՀԵՌՈՒԶԱՅՆԻ ԹԻՒԵՐԸ- *Քոճքորտ.*- 735439- *Փլաճէթ / Ապրած.*- 292192 - *Փլաճէթ / Քասլիք.*- 912503/1. *Ամպասատ.*- 2174901/էքթ.- 340284 - *Ամփիր / Մոտեքօ.*-6167067 - *Ֆրիուէյ.*- 485590- *Քոլիզէյ.*- 342962- *Էսփաս.*- 212826- *Վանտոմ.*- 113992- *Մէթ Էլի.*- 4067067- *Ամփիր / Տիւ.*- 7921234- *Ամփիր / Սոֆիլ.*- 2041850- *Մանէճ*- 582067

ԳՐԱԻՈՒԱԾ ՕՐ
Հ.Մ.Ը.Մ.Ի
ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ
ՊԱՅՔԷԹԻ
ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԸ
10 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1999

ԳՐԱԻՈՒԱԾ ՕՐ
20 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1999
ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ - ՊԱՐԱՃԱՆԴԷՍ
Հ.Յ.Դ. «ԳԱՐԵԳԻՆ ՆԺԴԵՀ» ԱԿՈՒՄԲ

ԳՐԱԻՈՒԱԾ ՕՐ
13 ՄԱՐՏ 1999
ԼԷՅԼԱԻԱՆԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

STUDIO Lantern
•Կը ստանձնէ ուրախ առիթներու video նկարահանումներ
Հեռ. 01-266866 եւ 03-268852

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՄՈՒՏՔԻ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՁԵՐԲԱԶԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵՑԷՔ
ԱՖՀԻԼի մօտ
•ՆՂՈՒԱԶԱԳՈՅՆ սակերով
•ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ խնամք
•Վճարման դիւրութիւններ
Հասցէ.- Ազգային Խորհուրդի շէնք, ԱՓԷՏի կից,
Հեռ. 248238, 262221:

ARA TRAVEL IATA ԱՆԴԱՄ
ARMENIAN AIRLINESի
SALES AGENT,
ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ
ԻՐ ՅԱՐԳՈՅ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ,
ՈՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԷ
ՊԷՅՐՈՒԹ - ԵՐԵՒԱՆ - ՊԷՅՐՈՒԹ
ԵՒ ՀԱԼԷՊ - ԵՐԵՒԱՆ - ՀԱԼԷՊ
ARMENIAN AIRLINES ընկերութեամբ
•օդանաւային տոմսեր •ապրանքի փոխադրութիւն
ԱՐԱ ԹՐԱՎԸԼ,
Պուրճ Համուտ, Նամակատան շէնք,
Հեռ. 266594 - 261296 : FAX: 261296

al-mashrek
INSURANCE & REINSURANCE S.A.L.
Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի հեռաձայնի թիւերն են.
(01)258228 – (01)268808
Fax: (01) 258223

ՍՏՈՂԵՐԸ

♈ *ՀՈՑ* (21 *Մարտէն* 20 *Ապրիլ*)

Լուրջ եւ պատասխանատու որոշում մը պիտի առնէք այսօր. դուք եւ ձեր ամուսինը կամ բնկերը: Այս որոշումին պատասխանը կրնամ բացել ուշ: Օրը շահաբեր է:

♉ *ՑՈՒԼ* (21 *Ապրիլէն* 21 *Մայիս*)

Միտք մը զարձելու փոխարէն լաւ է որ զգաս շահամէտ կարգ մը որոշումներէ: Խոհեմութեամբ կատարեցէք ձեր աշխատանքները: Մտածեցէք շահեր ապահովելու կերպերուն մասին:

♊ *ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ* (22 *Մայիսէն* 21 *Յունիս*)

Ձեր կարգադրելիք ունեցած գործեր կը կատարէք: Դուք առանձին չէք այդպիսի աշխատանքներու, որոնք կրնան արագացուցել ձեր համբաւը. հետաքրքրական մեկնաբանութիւններուն առիթներ մէջ:

♋ *ԽԵՑԳԵՏԻՆ* (22 *Յունիսէն* 23 *Յուլիս*)

Ձեր օրը բախտաւոր է.- ինչ գործի որ ձեռնարկէք պիտի յաջողիք: Ունիք դրամական շահեր: Ընդհանրապէս հանգիստ պահեր պիտի ունենաք այսօր:

♌ *ԱՌԻՒԾ* (24 *Յուլիսէն* 23 *Օգոստոս*)

Ձեր գործերուն մէջ մի ունենաք խանգարող նախանձոտ թշնամիներ: Օրը յարմար է առեւտրական եւ բանակցական հարցեր կատարելու: Եթէ ընդունիք ձեր գործակիցներուն խորհուրդը, յաջող օր մը կրնամ ունենալ:

♍ *ԿՈՅՍ* (24 *Օգոստոսէն* 23 *Սեպտեմբեր*)

Շատ լաւ վիճակի մէջ է. կեդրոնացած եւ ազդու. անաչառ է ինչու պիտի կարենամ յաջողցնել լուրջ աշխատանքներ: Օրը ձեզի պիտի օգնէ յառաջդիմելու:

♎ *ԿՇԻՌ* (24 *Սեպտեմբերէն* 23 *Հոկտեմբեր*)

Միատեղ ունիք ձգելու ձեր աշխատանքը. մանաւանդ եթէ ընկերային գործի մէջ է: Բայց նախեմեն որոշում մը պարտ. մտածեցէք նեռաւանձնելու մասին:

♏ *ԿԱՐԻՃ* (24 *Հոկտեմբերէն* 23 *Նոյեմբեր*)

Ծիծաղելու եւ բարեկամական շատ լաւ վիճակի մէջ է. ձեր խանդավառութեամբ պիտի վարակէք նաեւ ձեր շրջապատը: Նպատակաուղղ պլաններ պիտի օգնեն ձեզի:

♐ *ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ* (24 *Նոյեմբերէն* 21 *Դեկտեմբեր*)

Լաւ ուսումնասիրեցէք օրուան կացութիւնը, հարցերը, որպեսզի անհանոյ վէմեր չպատահին: Օրը ունի վէպի յաջողութիւն պիտիոյ առիթներ:

♑ *ԱՅԾԵՂՋԻՒՐ* (22 *Դեկտեմբերէն* 20 *Յունուար*)

Տակաւին ինչ մը անյարմար կացութիւն կը թափէ ձեր շուրջը, բայց վէմերը պիտի յաջողանան, հարցերը պիտի լուսաբանուին եւ դուք ապահով պիտի զգաք:

♒ *ՄՈՎԱՆՈՅՇ* (21 *Յունուարէն* 19 *Փետրուար*)

Զգուշացէք օրուան թնաջոյին տեղափոխութիւն կատարելու. իմիջայլոց վարկեան պահուն: Ունիք կարգապահի լուրջ խնդիրներ. նեռաւարար պիտի գտնէք փորձառու մարդոց խորհուրդին:

♓ *ՋՈՒԿ* (20 *Փետրուարէն* 20 *Մարտ*)

Փորձառու անձի մը խրատը լսեցէք, որովհետեւ պէտք ունիք ուղղութեան: Դուք ձեզ կատարեալ նկատելով լուրջ որոշում մի առ իմիջայլոց:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՀԵՍՏԻՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1998 - 1999 տարեշրջանի
Երեկոյեան դասընթացքները
կը սկսին Ուրբաթ, 15 Յունուար 1999ին:

Dos Windows, Instant Artist.
Excel, Word.
Autocad. (2D) - Internet.
Animation, Corel Draw.
Graphic Design.
Accounting & Secretarial Courses.

Լեզուներ՝
Ֆրանսերէն - Անգլերէն - Իտալերէն - Արաբերէն:

ՇԱՆՕԹ.- Յատուկ դասընթացք առաւօտեան ժամերու՝ computer scienceի եւ լեզուներու համար:
Հայկական հաստատութեանց պաշտօնեաներու համար ճշդուած է յատուկ սակ:

Նոր Ամանոս, ՏՈՐԱ, Հեռ. 01/263955 - 257396
Email: ants @ dm. net. lb

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
Հայոց Մշակոյթ
ՏՊԱՐԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՎԱՀԷ ՄԷԹԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
Շաղոյեան Մշակութային Կեդրոն
Հեռ.: (01) 241263 / 4
Ֆաքս (01) 260329

* Տպագրական բոլոր տեսակի աշխատանքներու Ձեր վստահելի հասցէն:
Մատչելի եւ սերտուած գիներ.

Կը ստանձնենք՝ Դպրոցներու, միութիւններու եւ վաճառականական հաստատութիւններու տպագրական աշխատանքներ:

Ծանօթ:
Միութենական եւ վաճառականական 1999-ի օրացոյցներու, նօթատետրերու պատրաստութիւն (creation) եւ տպագրութիւն:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ-ԱՇԽԱՐՀ

ՊԱՍՔԵԹՊՈԼ. ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հ. Մ. Ը. Մ. ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ ՊԷՅԹ ՄԷՐԻԷՆ

Լիբանանի պասքեթպոլի տղոց ախոյեանութեան 9րդ հանգրուանին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի հնգեակը յետ անկապմակերպ ու խոցելի խաղարկութեան 83-70 արդիւնքով պարտուեցաւ տկար դասուող Պէյթ Մէրիէն՝ Շաբաթ օր երեկոյեան ժամը 20:00ին, Պաապտայի Անթունիեի դաշտին վրայ:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքը նախորդ 3 գեղեցիկ ու շատ աւելի դժուար մրցումներուն ցուցաբերած իրենց վճռակամութիւնը չունէին, ոչ ալ մակարդակը եւ ունեցան այս եղանակի իրենց ամէնէն խոցելի խաղարկութիւնը. թէեւ կիսախաղին 32-29 արդիւնքով առաւելութիւն մը ձեռք ձգած էին մրցակիցին վրայ:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի անփատիր բոլոր մարզիկները չգտնուեցան իրենց բարձրութեան վրայ. իսկ Եաքոպա եղաւ հնգեակին Աքիլլէսի կրունկը: Անոր ձախող *տուպըլ շաթ*երը պատճառ դարձան իր կավմին պարտութեան. առանց մոռնալու անշուշտ մրցակից Սերկէյի անսխալ *թրի փոյնթ*երը, որոնք անկասկած իր կավմին յաղթանակին միակ հիմը դարձան: Ան անկաշկանդ եւ շատ հանգիստ ձեւով նշանակեց իր 3 կէտերը. Հ. Մ. Ը. Մ.ի ոչ մէկ մարզիկ կրցաւ անհրաժեշտ պլոքը կատարել անոր դէմ եւ արդիւնքը բնականաբար եղաւ անիմաստ ու անտեղի: Անմարսելի է նման պարտութիւն, երբ նախորդ շատ աւելի կօրաւոր երկու ճակատումներուն դժուարութիւնները փառաւորապէս յաղթահարած ես եւ դիւրին պատառը կուլ չես կրնար տալ, ապա իրաւամբ անիկա կը դառնայ անմարսելի: Ափսոս է գաւաթ մը ջուրի մէջ խեղդուելու այս անհեթեթ արդիւնքը...

Ափսոս է մանաւանդ, երբ ամբողջ մրցումին ընթացքին կողքիդ ունիս համակիրներու աքանչելի ու վեճաթիւ փաղանգ մը, որ եկած էր խիտ ու կուռ շարքերով, փողերով ու ֆանֆարով քաջալերելու, խթանելու եւ տէր կանգնելու իր խումբին:

Հ. Մ. Ը. Մ. - ՄՈՒՐ ՏՈՒՄԻԹ 49-26

Տղոց մրցումին նախորդեց աղջկանց ներկայացուցչական կապմին հանդիպումը՝ Մաը Տումիթի դէմ, որ աւարտեցաւ մեր աղջիկներուն դիւրին յաղթանակով՝ 49-26 արդիւնքով: Աղջկանց ախոյեանութեան Ի-րդ հանգրուանի աւարտին, Հ. Մ. Ը. Մ. առանձինն կը գրաւէ պարագլուխի դիրքը՝ Անդրանիկի եւ Սատաքայի առջեւ:

ԷՆ. ՊԻ. ԷՅ.

ՍԹԻՒ ՔԸՐ ՄԻԱՅԱՒ ՍՓԸՐՔԻ

Շիքակս Պուլկի աստղերէն՝ Սթիւ Քըր Շարաթ օր լքեց իր կապմը եւ միացաւ Սան Անթոնիս Սփըրկի, չորս տարի (1994էն ի վեր) կրելէ ետք Շիքակոյի չապիկը՝ Մայքըլ Ճորտընի կողքին:

33 տարեկան Քըր էճ. Պի. Էյ.ի բոլոր ժամանակներու լաւագոյն թրի փոյնթըրներէն մէկն է, աւելի ճիշդ լաւագոյնը՝ էճ. Պի. Էյ.ի նախկին աստղերէն՝ Լէրի Պրուտի կողքին:

Քըրի ասպարէզի անմոռանալի ամէնէն յատկանշական պահը 1997ի աւարտական ճակատումին է, երբ Պուլկ Եութա ճակտնկմ մրցումին վերջին պահուն 86-86 արդիւնք մը կ'արձանագրէր եւ ինք 5 երկվայրկեան մնացած ճորտընէն փաս մը ստանալով նշանակեց մեծ տաս ներորդ պահու կողով մը եւ Պուլկ չահեցաւ իր 5րդ ախոյեանութիւնը (ընդամէնը 6):

ՔՐԻՆՒՄ

ԱՅՍՕՐ ԿԸ ՍԿՍԻ ԱԻՍՏՐԱԼԻՈՅ ՄՐՑԱՇԱՐՔԸ

Այսօր Մելպուռնի մէջ կը սկսի թենիսի աշխարհի 4 Կրաւի շեֆէմ մրցաշարքերուն տարուան առաջինը՝ Աւստրալիոյ թենիսի բաց մրցաշարքը:

Տղոց թէ աղջկանց Ա հանգրուանի յայտագիրին վրայ ակներեւ ճակատումներ չկան, թէեւ թենիսի մէջ անակնկալները միշտ ալ անպակաս են: Մեծագոյն հանդիպումը կը նկատուի ուրբաթ Անտրէյ Չերքասովի եւ խրուաթ Կորան Իվանիսեւիչի միջեւ մրցումը:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅ ԵՒ ՊՈՐՏՕ ՀԱՒԱՍԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՒԱՐՏԵՑԻՆ ԻՐԵՆՑ ՃԱԿԱՏՈՒՄՆԵՐԸ

Ֆրանսայի ֆութպոլի ախոյեանութեան 21րդ հանգրուանին, պարագլուխի կապմը՝ Մարսէյ եւ անոր անմիջական յաջորդն ու մրցակիցը՝ Պորտօ հաւասարութեամբ աւարտեցին իրենց ճակատումները եւ անոնց միջեւ տարբերութիւնը մնայ անփոփոխ՝ 3 կէտ:

Մարսէյ Ռէննի պաշտօն վերապարձաւ 1 - 1 հաւասարութեամբ: Պրրթանյի կապմը բացաւ մրցումին հաշիւը՝ 12րդ վայրկեանին, չնորհիւ Տոմինիք Արիպաժի, 20 հազար համակիրներու ներկայութեան:

Բ. կիսախաղին Թիթի Քամարա քանի մը ստոյգ առիթներէ ետք ի վերջոյ կրցաւ նշանակել Մարսէյի հաւասարութեան կոյրը՝ 79րդ վայրկեանին:

Պորտօ եւս 1 - 1 հաւասարութիւն մը արձանագրեց Մոնփելիէի մէկ, 18 հազար համակիրներու ներկայութեան: Միջերկրականեան կապմին աստղերէն՝ Ֆրանք Սիլվեսթր 9րդ վայրկեանին բացաւ մրցումին հաշիւը: Պորտօ փորձեց անմիջապէս հակադարձել եւ ճնշեց, սակայն ապարդիւն: Ֆրանսուա Կրընէ 38րդ վայրկեանին կարմիր քարտ ստացաւ եւ պատճառ դարձաւ, որ Պորտօ այնուհետեւ 10 մարդիկով պայքարի մինչեւ մրցումին աւարտը: 45րդ վայրկեանին ատլանտեան կապմին աստղը՝ Լիլիան Լասլանտ նշանակեց հաւասարութեան կոյրը:

Նանթ չարունակեց իր յաջող ընթացքը եւ այս անգամ իր կոհր պարժուց Թուլուզը: Ֆրետերիք Տա Ռոչա (41րդ) եւ Օլիվիէ Մոնթերիւպիս (86րդ) նշանակեցին «դեղին դեղձանիկներ»ուն երկու անպատասխան կոյրերը՝ 17 հազար համակիրներուն ներկայութեան:

Լանս եւ իշխանապետական Մոնաքօ 1 - 1 հաւասարութեամբ բաժնուեցան իրենց հանդիպումէն՝ 41 հազար համակիրներու ներկայութեան: Փասքալ Նումա 33րդ վայրկեանին նշանակեց հիւրընկալ կապմին կոյրը, իսկ 83րդ վայրկեանին Տաւիտ Թրեզկէկ՝ միջերկրականեան Մոնաքոյի հաւասարութեան կոյրը, փենալթիով:

Օքսէռ 5 - 0 արդիւնքով յախջախեց Լօրիանը: Պեռնար Տիոմէտ, Թոմա Տրնիօ (հէթրիք) եւ Սթիւ Մարլէ (2 կոլ) նշանակեցին հիւրընկալ կապմին հինգ անպատասխան կոյրերը:

Քորսիքայի ներկայացուցիչ Պաստիան 1 - 1 հաւասարութեամբ վերադարձաւ հիւսիսէն, Լը Հաւրի դէմ իր ճակատումէն:

Կոգիի տղաքը 17րդ վայրկեանին նշանակեց մրցումին առաջին կոյրը, մինչ Միլինքս Փանթիչ 39րդ վայրկեանին նշանակեց հիւրընկալ Լը Հաւրի հաւասարութեան կոյրը, 8 հազար համակիրներու ներկայութեան: Սվերչեվսքի (Պաստիա) 54րդ վայրկեանին կարմիր քարտ ստացաւ:

Մկս 1 - 0 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Սթրազպուրկը:

Վերջապէս, մայրաքաղաքի կապմին՝ Փարիզ Սէն Ժերմէնի եւ Նանսի միջեւ հանդիպումը աւարտեցաւ (1-2) ի նպաստ հիւր կապմին՝ Նանսիի:

Ստորեւ՝ մրցումներուն թեքնիք արդիւնքները.

Ռեննի - Մարսէյ	1 - 1
Լը Հաւր - Պաստիա	1 - 1
Մոնփելիէ - Պորտօ	1 - 1
Նանթ - Թուլուզ	2 - 0
Օքսէռ - Լօրիան	5 - 1
Լանս - Մոնաքօ	1 - 1
Մեց - Սթրազպուրկ	1 - 0
Փ. Ս. Ժ. - Նանսի	1 - 2

ԴԱՍԱԼԻՈՐՈՒՄ	ԿԷՏ
1.- Մարսէյ	48
2.- Պորտօ	45
3.- Նանթ	34
4.- Ռեննի	33
5.- Լիոն	32
(մրցում մը պակաս)	
6.- Օքսէռ	30
7.- Պաստիա	30

ՍՊԱՆԻԱՅ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԵԼԹԱ ՎԻԿՕ ՏԱՊԱԼԵՑ ՄԱՅՈՐՔԱՆ ԵՒ ԳՐԱՒԵՑ ՊԱՐԱԳԼՈՒԽԻ ԴԻՐՔԸ

Սպանիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան 18րդ հանգրուանի ապաւած մրցումը՝ Սելթա Վիկոյի եւ Մայորքայի միջեւ վերջ գտաւ հիւրընկալ կապմին՝ Վիկոյի յաղթանակով, որ 4-2 արդիւնքով պարտութեան մատնելէ ետք պարագլուխ Մայորքան, գահընկեց ըրաւ զայն եւ իլեց պարագլուխի դիրքը:

Հետաքրքրական եւ տաք ճակատումէ մը ետք, Վիկօ տարաւ վերջնական յաղթանակը. հակառակ անոր, որ Մայորքա նշանակեց մրցումին առաջին կոլը, իսկ Բ. կիսախաղին եւս 2-1 առաւելութիւն ձեռք ձգած էր: Ռուս յառաջապահ Վալերի Քարփին (26րդ եւ 54րդ), եւս կրկնակի յետսապահ Կորան Տիորովիչ (86րդ) եւ իսպանացի յառաջապահ Վայիտ Ռեվիլօ (90րդ) նշանակեցին Վիկոյի չորս կոլերը, իսկ Արիել Լոփէս (22րդ) եւ Էդուարտօ Պիաճինի (51րդ, փենալթիով)՝ Մայորքայի կոլերը:

Սելթա Վիկօ, որ կ'արձանագրէր այս եղանակի իր 9րդ յաղթանակը, այժմ երկու կէտի առաւելութիւն ունեցաւ Մայորքայի վրայ, որ կրեց եղանակի իր չորրորդ պարտութիւնը:

Շաբթուան երկրորդ գլխաւոր ճակատումը եւ շատ աւելի հետաքրքրական ու մեծ աղմուկ ստեղծող հանդիպումը՝ մայրաքաղաքի *տերպին*՝ Ռէալ Մատրիտի եւ Աթլեթիքօ Մատրիտի միջեւ աւարտեցաւ ի նպաստ հիւրընկալ Ռէալի՝ 4-2 արդիւնքով: 70 հազար համակիրներու ներկայութեան, «*Սանթիակօ Պեռնապէօ*»ի մէջ մրցումին հաշիւը բացաւ հիւր Աթլեթիքոյի պրազիլցին՝ Ժունինիօ, 46րդ վայրկեանին: Ֆերնանտօ Քորէա 86րդ վայրկեանին նշանակեց Աթլեթիքոյի երկրորդ կոլը: Ռէալի 4 կոլերը նշանակեցին Փրետրակ Միյաթովիչ, Ֆերնանտօ Մորիէնթես (2 կոլ) եւ Իվան Քամիրօ:

Աթլեթիքօ Պիլպաօ 2-1 յաղթական վերադարձաւ Ալաւէսի դաշտէն, մինչ Էսփանիոլ եւ Ռէալ Սոսիետատ ձեռնամէկ հաւասարութեամբ բաժնուեցան իրարմէ:

Վերջապէս, Պարսելոնա 3-0 արդիւնքով յաղթական վերադարձաւ Ռէալ Պեթիսի դաշտէն եւ գրաւեց դասաւորման 3րդ դիրքը, կոլ էվըրէյճով գերազանցելով 4րդ դիրքը գրաւող Ռէալ Մատրիտը: Պարսայի կոլերը նշանակեցին փորթուգալցի Լուիս Ֆիկօ, Լուիս Էնրիքէ եւ Կուարտիոլա:

47 հազար համակիրներու ներկայութեան կայացած այս մրցումին Պարսա յետ բարձր մակարդակի խաղարկութեան փաստեց, որ վերագտած է երբեմնի իր մակարդակը եւ դարձեալ կը նկատուի տիտղոսին գլխաւոր թեկնածուներէն մէկը: Նոյնը կարելի է ըսել նաեւ անոր դիմերիմ «թշնամի»ին՝ Ռէալ Մատրիտի համար:

Ախոյեանութեան երթի նախավերջին այս հանգրուանէն ետք, պարագլուխի Սելթա Վիկոյի եւ անոր անմիջական յաջորդին՝ Մայորքայի դիրքերը այս ձեւով հետզհետէ ակսան վտանգուիլ, որովհետեւ շուրջ 5 խումբեր մօտէն կը հալածեն կանոնք եւ դարձի մրցումներուն բնականաբար պայքարը պիտի ըլլայ շատ աւելի սուր ու հետաքրքրական:

Ստորեւ՝ 18րդ հանգրուանի մրցումներուն թեքնիք արդիւնքները.

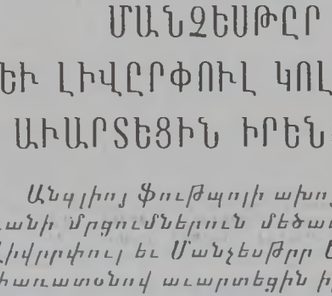
Սելթա Վիկօ - Մայորքա	*4-2*
Վալեէս - Աթլեթիքօ Պիլպաօ	*1-2*
Ռէալ Սարագոսա - Ռէալ Վայատոլիտ	*2-0*
Ռասինկ Սանթանտեր - Վիարէալ	*1-2*
Էսթրեմատուրա Տեփորթիւօ Քորունա	*1-2*
Ռէալ Մատրիտ - Աթլեթիքօ Մատրիտ	*4-2*
Վալենսիա - Թեներիֆէ	*1-1*
Սալամանքա - Ռէալ Օվիեդօ	*1-1*
Էսփանիոլ - Ռէալ Սոսիետատ	*0-0*
Ռէալ Պեթիս - Պարսելոնա	*0-3*

ԴԱՍԱԼԻՈՐՈՒՄ	ԿԷՏ
1. Սելթա Վիկօ	34
2. Մայորքա	32
3. Պարսելոնա	31
4. Ռէալ Մատրիտ	31
5. Վալենսիա	30

ՃԱՏՐԱԿԻ ՄՐՑԱՆՔ

«ԱԶԴԱԿ»ի ճատրակի մրցանքը կը պարունակէ դժուարութեան տարբեր աստիճաններ ունեցող 6 խնդիրներ, որոնցմէ իւրաքանչիւրը պիտի հրատարակուի 2 անգամ՝ Երկուշաբթի եւ Երեքշաբթի օրերը: Լուծումները «ԱԶԴԱԿ»ի խմբագրատուն հասած պէտք է ըլլան յաջորդող Շաբաթ օրը, մինչեւ ժամը 12:

ՇՄԻԹ Օ.
(Մաը 5 չարժումով)

ԼՈՒԾՈՒՄ (9 ԿԷՏ)

Ա. շարժում - - - - -, - - - - -

Բ. շարժում - - - - -, - - - - -

Գ. շարժում - - - - -, - - - - -

Դ. շարժում - - - - -, - - - - -

Ե. շարժում - - - - -, - - - - -

ԱՆՈՒՆ - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

ՄԱԿԱՆՈՒՆ - - - - - - - - - - - - - - - -

ՀԵՌ. - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

EDOX
SWISS MADE
ՀԱՅԿԱԶ ԵԱՐՏԸՄԵԱՆ
Հեռ. 01-280889 եւ 01-265070

ԱՆԳԼԻՈՅ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆՉԵՍԹԸՐ ԵՈՒՆԱՅԹԸՆ ԵՒ ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ ԿՈԼԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆՈՎ ԱՒԱՐՏԵՑԻՆ ԻՐԵՆՑ ՃԱԿԱՏՈՒՄՆԵՐԸ

Անգլիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան 22րդ հանգրուանի մրցումներուն մեծագոյն յաղթականները եղան Լիվըրփուլ եւ Մանչեսթըր Եունայթըտ, որոնք կոլերու փառատօնով աւարտեցին իրենց ճակատումները:

Լիվըրփուլ, որ իր դաշտին վրայ կր հիւրընկալէր փտանգաւոր դիրքի վրայ գտնուող Սաութհէմթընը, 1-0 արդիւնքով յախջախեց իր հիւրը եւ բարձրացաւ 6րդ դիրք: 44 հազար համակիրներու ներկայութեան, Լիվըրփուլ արձանագրեց այս եղանակի իր 10րդ յաղթանակը, իսկ Սաութհէմթընն կրեց իր 13րդ պարտութիւնը:

Ռոպի Ֆաուլըր հէթրիք մը իրագործեց (22րդ, 37րդ եւ 47րդ). մնացեալ կոլերը նշանակեցին Տոմինիք Մաթէս (35րդ), Ճէյմի Քարակըր (55րդ), Մայքըլ Օուըն (63րդ) եւ Տէյվիտ Թոմսըն (73րդ), իսկ Սաութհէմթընի «որր» կոլը նշանակեց Էկիլ Օսթէնթատ (59րդ): Ֆաուլըր իր ակումբին՝ Լիվըրփուլի հետ այսպէսով նշանակեց իր 101րդ կոլը, մինչ Տոմինիք Մաթէս, որ առաջին անգամ ըլլալով կր կրկնր Լիվըրփուլի չապիկր, կր նշանակէր իր առաջին կոլը:

Մանչեսթըր Եունայթըտի յառաջապահ Տուայթ Եորք իր կարգին հէթրիք մը իրագործեց (10րդ, 63րդ եւ 84րդ), երբ իր կապմը 6-2 մեծ արդիւնքով յաղթական վերադառնալէ ետք Լայսթըր Սիթիի (12րդ) դաշտին առաջատար գրաւեց 2րդ դիրքը, սպասելով այսօր տեղի ունենալիք Ասթըն Վիլա - Էվըրթըն մրցումին արդիւնքին:

Եունայթըտի մնացեալ կոլերը նշանակեցին Ճնտի Քոլ (49րդ եւ 61րդ) եւ Եափ Սթէմ (90րդ), իսկ Լայսթըրի կոլերը՝ Թէս Ջակորաքիս (35րդ) եւ Սթիւ Ուոլշ (73րդ):

Պարագլուխի դիրքը գրաւող Չելսի դժուարութեամբ պարտութեան մատնեց (2-1) իր հիւրը՝ Քովենթրին (17րդ), երբ Ռոպերթս Տի Մաթէս մրցումին վերջին վայրկեանին նշանակեց իր կապմին յաղթանակի կոյրը: Տէրրն Հաթըրպի 9րդ վայրկեանին նշանակած էր Քովենթրիի կոյրը, իսկ Ֆրանք Լըմփըրտ՝ Չելսիի հաւասարութեան կոյրը (45րդ): Տեղին է նշել, որ ակներեւ էր իրաւարարին որոշ կողմնակալ սուլիչը՝ ի նպաստ Չելսիի, մանաւանդ մրցակիցին մարկիչին կորտն Սթրաքանի կարմիր քարտին պծով...

Նոթինկհամ Ֆորէսթի նոր մարկիչ Ռոն Ափքինսըն, որ իր առաջին մրցումը կր կատարէր իր խումբին հետ, պարտութեամբ սկսաւ իր պաշտօնավարութիւնը, երբ Ֆորէսթ իր դաշտին վրայ 1-0 արդիւնքով պարտութիւն մր կրեց անկեալ տարուան ախոյեան Արսենալէն: 19 մրցումէ ի վեր յաղթանակ չարձանագրած Ֆորէսթ, այսպէսով կրեց այս եղանակի իր 13րդ պարտութիւնը, մինչ Արսենալ արձանագրեց եղանակի իր 10րդ յաղթանակը: Մարթին Քէօն նշանակեց Արսենալի եւ մրցումին «որր» կոյրը (31րդ):

Լիթ յաջողեցաւ իր դաշտին վրայ 2-0 արդիւնքով պարտութեան մատնել իր հիւրը՝ Միտրլզպորօն: Էյրն Սմիթ (21րդ) եւ Լի Պայրդ (27րդ) նշանակեցին Լիթի կոյրերը՝ աւելի քան 27 հազար համակիրներուն ներկայութեան:

Ստորեւ՝ 22րդ հանգրուանի մրցումներուն թեքնիք արդիւնքները.

Չելսի - Քովենթրի	2-1
Տերպի Քաունթի - Պլեքպըրն	1-0
Լիթ - Միտըլզպորօ	2-0
Լայսթըր Սիթի - Մանչեսթըր Եունայթըտ	2-6
Լիվըրփուլ - Սաութհեմբըրն	7-1
Նոթինկհամ Ֆորեսթ - Արսենալ	0-1
Թոթենհամ - Ուիմպլտըն	0-0
Ուեսթ Համ - Շեֆիլտ Ուենզտէյ	0-4

ԱՅՍՕՐ

Ասթըն Վիլա - Էվըրթըն

ԴԱՍԱԼԻՈՐՈՒՄ	ԿԷՏ
1. Չելսի	*43*
2. Մանչեսթըր Եունայթըտ	*41*
3. Ասթըն Վիլա	*40*
4. Արսենալ	*39*
5. Լիթ	*36*
6. Լիվըրփուլ	*35*

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

ԹԱՅՍԸՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Կոփամարտի աշխարհի ծանր կշիռի նախկին ախոյեան ամերիկացի Մայք Թայսընն, որ 19 ամիս հեռու մնալէ ետք վերադարձաւ *ռինկ*, Շաբաթ օր Լաս Վեկասի մէջ իր առաջին ոչ պաշտօնական ճակատումին, 5րդ *ռաունտ*ին *նաք աութ*ի ենթարկեց հարաւային ափրիկեցի Ֆրանսուա Պոթան եւ անգամ մը եւս փաստեց, որ կը մնայ բոլոր ժամանակներու աշխարհի մեծագոյն կռփամարտիկներէն մէկը:

Նշենք, որ 32 տարեկան Թայսընն պատժուած էր եւ 19 ամիս հեռու մնացած էր կռփամարտի աշխարհէն, երբ աշխարհի ախոյեան Իվանտըր Հոլիֆիլտի (ամերիկացի) վրայ յարձակած էր ու խածած անոր ականջը:

ԱՊՏԻՒԼԼԱ ՕՃԱԼԱՆ...

Շարադրակած Ա.Լ.ԿԼՆ

«Կը թուի, թէ իտալացի պաշտօնատարներ չկրցան իրենց իսկ ստեղծած հարցը լուծել եւ չվարուեցան օրէնքի եւ արդարութեան պահանջներուն համաձայն», ըսաւ անիկա:

«ՏԳԵՂ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՎԵՐՋ ԳՏԱԻ»

Մինչ այդ, Իտալիա երէկ կը թուէր «շունչ քաշած ըլլալ»:

Արտաքին գործոց նախարար Լամպերթօ Տինի «*Լա Ռեփուպլիքա*» օրաթերթին ըսած է, թէ «տգեղ պատմութիւն մը վերջ գտաւ եւ երբ ամէն ինչ ըսուած եւ եղած է, անիկա կարելի լաւագոյն ձեւով վերջ գտած է»:

Տինի դիտել տուած է, որ Իտալիա իր պարտականութիւնը կատարեց, «որովհետեւ կը յարգենք ահաւնադրութիւնը, օրէնքը, միջազգային համաձայնագիրները եւ մեր խիղճը»:

«Թերեւս ամէն մարդ ասիկա չի կրնար ըսել», աւելցուցած է ան:

Օճալանի պարագային կապուած նորագոյն այս դէպքը ո՛չ միայն արտաքին քաղաքականութեան գլխացաւ է Թուրքիոյ վարչապետ Պիւլէնթ Էճեւիտի համար, այլ նաեւ անիկա հարուած է՝ ապահովութիւն եւ գործակցութիւն համարկելու Եւրոպայի ձիգերուն:

Տինի գանգատած է, որ Եւրոպական Միութեան պետութիւններուն միջեւ գոյացած Շէօնկէնի «քաց սահմաններու» համաձայնագիրը «ձախողած է իր կրակի առաջին իսկ ակրտութեան առիթով»:

Օճալան ձերբակալուած էր Գերմանիոյ կողմէ անոր դէմ արձակուած ձերբակալութեան միջազգային հրամանագիրին պատճառով: Սակայն Գերմանիա աւելի ուշ յայտնած էր, թէ անոր յանձնումը պիտի չպահանջէ այն մտավախութեամբ, որ երկրին մէջ բնակող 2 միլիոն թուրքերուն եւ կէս միլիոն քիւրտերուն միջեւ նոր լարուածութեան դուռ պիտի բանայ:

Հոռմի վերադատ մէկ ատեանը անցեալ ամիս ապատարձակած էր Օճալանը եւ Թուրքիոյ հաշուոյն գործող փաստաբաններու աղերսագիրները, որպէսզի ան կանխարգիլման քնոյթով արգելափակման ենթարկուի, մերժուած էին:

Հետեւաբար, Օճալան ապատ ձգուելով, Իտալիոյ մերժողական կեցուածքով՝ անոր քաղաքական ապաստանեալի իրաւունք տալու հարցով, ինչ որ, ըստ Տինիի, «միջազգային լուրջ հարցեր պիտի ստեղծէր». եւ միայն չընչին յոյսով մը, թէ ան միջազգային դատավարութեան պիտի ենթարկուի, անոր մեկնումը հարցին շատ «կոկիկ» ձեւով վերջ տուած է:

Տինի գոհունակութիւն արտայայտած է եւ ըսած է, որ այս լուծումը «միակ կարելի լուծումն էր, եթէ արտայանձնում կամ դատավարութիւն տեղի պիտի չ'ունենար»:

Այս ամբողջ ակիլբը քաղաքական աղբիւրներ յայտնած էին, թէ Օճալան կրնայ Իտալիոյ մէջ դատուիլ համաձայն ահաբեկչութեան ջնջումին գծով 1977ի Եւրոպական դաշինքին, ըստ որուն, զայն ստորագրող երկիր մը կրնայ դատել կասկածելի մը, որ ստորագրող այլ երկրի մը կողմէ ամբաստանութեան տակ կը գտնուի:

Տինի շեշտած է, որ ասիկա անկարելի պիտի ըլլար: «Վտանգ թրքական իշխանութիւններուն մասնակցութեան, ասիկա կարելի պիտի չըլլար՝ հիմնուելով միջազգային դաշինքներու վրայ», ըսած է ան:

Իտալական կառավարութիւնը մերժեց յայտնել, թէ Օճալան ուր մեկնած է, անոր օդակայան փոխադրութենէն ետք:

Մոսկուայի մէջ քրտական աղբիւրներ հակասական տեղեկութիւններ հաղորդեցին:

Քանի քաղաքական թեւին Եւրոպայի մէջ բանբերը՝ Մեկկին Սէն, Շաբաթ օր ըսաւ, թէ Օճալանի վրայ արդէն «մեծ ճնշումներ ի գործ կը դրուէին, որ հեռանայ»: «Իտալիոյ կառավարութիւնը անկէ պաշտօնապէս խնդրած է, որ հեռանայ», շեշտեց բանբերը:

Ան աւելցուց, որ Օճալան չէ ուզած Իտալիոյ կառավարութիւնը դժուար կացութեան մէջ դնել: «Օճալան մտածեց, որ Եւրոպա պատրաստ չէ քրտական հարցով վբաղելու եւ այդ պատճառով որոշեց Եւրոպայէն հեռանալ: Անո՛ր միայն Իտալիայէն կը հեռանայ, այլ նաեւ՝ Եւրոպայէն», ըսաւ ան, առանց յայտնելու, թէ ուր մեկնած է Քանկի դեկավարը:

Քրտական «ՏԷՄ» լրատու գործակալութիւնը հաղորդեց, որ Օճալան «ապահով վայրի մը մէջ կը գտնուի»:

Մինչ այդ, Իտալիոյ մէջ, Շաբաթ օր, ընդդիմադիր քաղաքական անձնաւորութիւններ խստիւ քննադատեցին կառավարութիւնը՝ ըսելով, որ հարցը Իտալիոյ վարկին վնաս հասցուցած է:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ՝ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ

Թուրքիոյ հարաւարեւելեան գօտիին մէջ քարիւղի պետական կտարանի մը վրայ հրթիռներ արձակուած են Ուրբաթ օր քիւրտ անջատողականներու կողմէ. երկու վինտուր ապանուած է եւ երեք ուրիշներ վիրաւորուած են:

Տեղացի պաշտօնատարներ ըսին, թէ ՔԱԿի վինեալներու կողմէ յարձակումը Պաթմանի մէջ գտնուող կտարանը չէ վնասած:

Ըստ թրքական ապահովական աղբիւրներու, Ուրբաթ գիշեր նոյն շրջանին մէջ տեղի ունեցած բախումներու ընթացքին քիւրտ 2 ըմբոստներ ապանուած են:

Այլ գործողութեան մը ընթացքին, ՔԱԿի 2 վինեալներ ապանուած են Սուրիոյ ահամանին մօտ Նուսապին քաղաքին մօտ արձանագրուած բախումի մը ընթացքին:

(ՌՈՅԹԵՐ Զ)

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ...

Շարադրակած Ա.Լ.ԿԼՆ

Ամերիկեան Քոնկրէսի պատուիրակութիւնը Շաբաթ օր այցելեց Սելիմ Հրսի, Պէկրութի Ամերիկեան համալսարան եւ Ազգային Ապատական կուսակցութեան նախագահ Տորի Շամունի:

Պատուիրակութեան հետ ելեւմուտքին նախարար Ժորժ Քըրմի հետ տեսակցութիւն մը ունենալ ետք Լիբանանի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպան Տկ.Փիտ Սաթըրֆիլտ յայտարարեց, թէ Ուաշինկթըն կօրաւորիակ կրկանկին ներդրումներն ու տնտեսական ածը բարելաւելու համար լիբանանեան կառավարութեան ձիգերուն:

ԻՐԱՔ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒ...

Շարադրակած Ա.Լ.ԿԼՆ

Ներու առաջարկներուն մասին: Յայտարարութիւներ չէր նշեր սակայն Ֆրանսական նախաձեռնութիւնը եւ ուրիշներ, որոնք ներկայացուած են Միացեալ Նահանգներու, Ռուսիոյ եւ Սկուտական Արարիոյ կողմէ: Իրաք, իր կարգին, մերժած է ամերիկեան ու սկուտական ծրագիրները: Պաղտատ Ուրբաթ օր մերժած կր ապատարկն քարիւղ արտածելու ամերիկեան առաջարկր՝ դիտել տալով, որ Ուաշինկթըն պատասխանատու է սննդեղէնի եւ դեղի պայմանագրութիւններու վաւերացման ուշացման: Բանբերը աւելցուց, որ կառավարութեան նիստր չեչտեց, որ կր մերժէ կէշ մտադրութեամբ առաջարկուած նախաձեռնութիւնները, մինչ կր բանակցի այն երկիրներուն հետ, որոնց առաջարկներուն նպատակր բարի է եւ իշամ՝ Իրաքի:

Միւս կողմէ, իրաքեան մամուլր երէկ հաղորդեց, որ Իրաք յաղթական դուրս պիտի գայ հակառակ ութ տարուան պատժամիջոցներուն եւ Միացեալ Նահանգներուն, Բրիտանիոյ եւ անոնց դաշնակիցներուն՝ Սկուտական Արարիոյ եւ Քուէյթի յարձակողական քաղաքականութեան:

«Սաուրա» կր գրկր, որ տասնեակ հազարաւոր ռումբերն ու հրթիռները, որոնք թշնամիներուն կողմէ արձակուած են Իրաքի ժողովուրդին վրայ, չեն կրնար արգիլել իրենց կերիչխանութիւնը, ապահովութիւնը եւ անկախութիւնը պաշտպանելու իրաւունքը: Օրաթերթր աւելցուց, որ յարձակումները թափ տուին իրաքցիներուն հերոսութեան՝ աւելի եւս չեչտելով անոնց իրաւունքները: «Ամերիկացիները, րրիտանացիներն ու անոնց գործակից կանգնող Քուէյթի եւ Սկուտական Արարիոյ դեկավարները չեն կրնար ծածկել իրականութիւնը», աւելցուց օրաթերթր:

«Պասէլ» օրաթերթր, իր կարգին, հաղորդեց, որ հակառակ անարդար պատժամիջոցներուն, Իրաք յաղթական դուրս պիտի գայ:

«Պաղտատ Օպզըրվըր» վերստին յարձակում գործեց Մոցի երկու երկիրներուն վրայ, որոնք բառացի կերպով կր կիրարկեն իրենց պահանջուածր: Օրաթերթր դիտել տուաւ, որ Քուէյթ եւ Սկուտական Արարիա կր փորձեն արգիլել արաբական միասնականութիւն մր Իրաքի եւ արաբական այլ կարեւոր հարցերու հանդէպ:

Սատամ Հիւսէյն Շաբաթ օր կոչ ուղղած կր արեւելեան երկիրներուն, որպէսզի նոր ճակատ մր հիմնեն՝ պաշտպանելու համար իրենց չահերը, հակակշիռի տակ առնելու համար գոյութիւն ունեցող արեւմտեան ճակատները, գոր կ'առաջնորդեն Միացեալ Նահանգները:

•ԻՐԱՆ յայտարարեց, որ կր փորձէ Իսլամական Խորհրդաժողովի կազմակերպութեան ճամբով լուծում մր գտնել Իրաքի հարցով ծայր տուած միջազգային տագնապին: Իրան ներկայիս նախագահ է Իսլամական կազմակերպութեան:

•ԻՐԱՔ՝ քննադատեց Անգարան, որ «Փեթրիըթ» հրթիռներ պահանջած է Միացեալ Նահանգներէն: Մշակոյթի եւ տեղեկատուութեան նախարարութեան մէկ րանբերը րսաւ, որ Թուրքիա արդարացուցիչ պատճառ չունի «Փեթրիըթ»ներ պահանջելէ՝ իրաքեան ենթադրեալ յարձակումէ մր պաշտպանուելու համար:

(ՌՈՅԹԵՐ Զ)

ՀԻԱՆԴ ԱԼԻԵԻ ԹՈՒՐՔԻԱ...

Շարադրակած Ա.Լ.ԿԼՆ

Պաշտօնատարներ ըսին, թէ Ալիեւի բացակայութեան, խորհրդարանի նախագահ Մուրթուլ Ալեաքերով պիտի ստանձնէ երկրին ղեկավարութիւնը:

Եթէ անցեալ Հոկտեմբերին վերընտրուած նախագահը երկար ժամանակով չկարենայ երկիրը կառավարել, երկրին անկայունութեան շուրջ մտահոգութիւններ ծայր կրնան տալ, ինչ որ կրնայ մտահոգել քարիւղի արեւմտեան ընկերութիւնները, որոնք կապից ծովու քարիւղը շահարկելու համար շուրջ 40 միլիառ տոլար արժողութեամբ պայմանագրութիւններ կնքած են:

(ՌՈՅԹԵՐ Զ)

ՎԱՐՉԱՄԵՔԵՆԱՅԻ...

Շարադրակած 2րդ Է.Կ.ՆՆ

տական պիւտճէի նախագիծը», յայտնեց ան եւ աւելցուց, որ ելեւմուտքի նախարար Ժորժ Քըրմ ժողովականներուն ներկայացուցած է այդ նախագիծի պատրաստութեան աշխատանքին ընթացքը եւ անոր կարգ մը մանրամասնութիւնները:

Վարչապետարանէն մեկնած պահուն թղթակիցներու հարցումներուն պատասխանելով՝ Հրա ըսաւ, որ Լիբանան ընդունեց Լիբանանէն ապօրինի ձեւով կիպրոս մուտք գործած փախստականները, իսկ այն փախստականները, որոնք Լիբանանէն չէին գացած, մերժեց ընդունել վանունք:

ԷճԵԻԻՏԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ...

Շարադրակած Ա.Լ.ԿԼՆ

րութիւններուն՝ «անկախ ընթացքի մր հետեւելով»:

Աչխարհիկ կարգերու պաշտպան բանակր, որ երկրին քաղաքական կեանքին մէջ «առաջնորդող ուժեղ ձեռք մրն է», մտավախութիւն արտայայտած է, թէ իսլամական Առաքինութիւն կուսակցութիւնը յաւ արդիւնքներ պիտի ապահովէ րնտրութիւններուն: Տակաւին չարաթ մր առաջ, բանակին հրամանատարութիւնը յստակ դարձուցած էր, թէ քաղաքական մրցակից կուսակցութիւնները բանավէճերը պէտք է դադրեցնեն իսլամականներու մարտահրաւէրը դիմագրաւելու համար:

Էճեւիտի ժողովրդավար Ձախ կուսակցութիւնը պիտի իշխէ իրարու մրցակից պահպանողական երկու կուսակցութիւններու՝ Մայր Հայրենիք եւ Ճիշդ Ուղի կուսակցութիւններու կօրակցութեամբ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆՅԻ...

Շարադրակած Ա.Լ.ԿԼՆ

Պաղեստինցի այլ պաշտօնատար մր, իր կարգին, յայտնեց, որ պաղեստինեան իշխանութեան նախագահ Եասէր Արաֆաթ Փետրուարին բարձրաստիճան պատւիրակութեամբ մր Ուաշինկթըն պիտի այցելէ, ներկայ րլլալու համար ամերիկեւպաղեստինեան երկկողմանի յանձնախումբին ժողովին: Պաշտօնատարին համաձայն, Արաֆաթ տեսակցութիւն պիտի ունենայ նախագահ Պիլ Քլինթընի հետ: Եթէ որեւէ պատճառի համար այդ տեսակցութիւնը չիրականանայ, Արաֆաթ հանդիպում մր պիտի ունենայ արտաքին գործոց նախարար Մատրէյն Օլպրայթի հետ, որ Մարտին Եւրոպա պիտի այցելէ:

ՔԼԻՆԹՐԸՆ Կ'ՈՂՋՈՒՆԷ ՄՈՐՏԵԽԱՅԻ ՃԻԳԵՐԸ

Նախագահ Պիլ Քլինթըն նամակ մր ուղարկած է Իսրայէլի պաշտպանութեան նախարար Իկհաք Մորտեխայի՝ պրուատելով անոր խաղաղարար ճիգերը: Քլինթըն քաջալերեց Մորտեխայի ճիգերը, որոնք կր միտին իր հունին վերադարձնել պաղեստինցիներուն հետ խաղաղութեան գործընթացը:

Մեկնարաններ կ'րսեն, որ Քլինթընի կեցուածքր անուղղակի պատգամ մրն է Նեթանիահուի, որ ակնախած է պաղեստինցիներուն հետ ստորագրուած համաձայնագիրին գործադրութիւնը: Նեթանիահուի բանբեր Ամի Պուչինսքի սակայն հերքեց, որ Մորտեխայի ուղղուած նամակր վարչապետին դէմ ուղղուած է:

Քլինթըն նամակին մէջ կր քաջալերէր Մորտեխայր, որպէսզի չարունակէ խաղաղարար ճիգերը: Ան կ'րսէ նաեւ, որ Ուաշինկթըն եւ Իսրայէլի բնակիչները կրնան ապաւինիլ Մորտեխայի, որպէսզի նպաստէ չրջանին մէջ խաղաղութեան եւ ապահովութեան հաստատման:

Միւս կողմէ, Իսրայէլացի բարձրաստիճան պաշտօնատար մր յայտնեց, որ անցնող չարաթներուն Մորտեխայ տեսակցութիւններ ունեցած է պաղեստինցի պաշտօնատարներուն հետ՝ ապահովական հարցերու կծռ գործակցութիւնը չարունակելու համար:

•ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետ Պենիամին Նեթանիահու կիրակի օր պահանջեց բանտարկել բոլոր անոնք, որոնք ներխուժած են ընդդիմադիր դեկավար Ֆհուտ Պարաքի մօտիկ անձնաւորութիւններու բնակարանները:

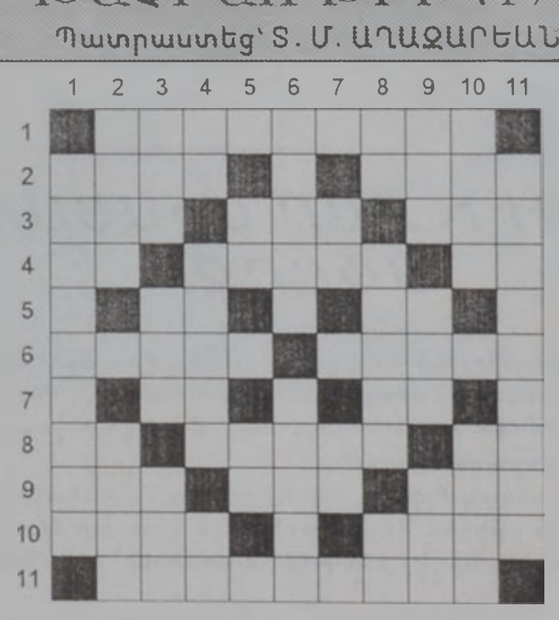
Լիքուտի բանբերը րսաւ, որ բնակարաններ ներխուժելը ոճիր է եւ յանցաւորները պէտք է պատժուին: Բանբերը յոյս յայտնեց, որ իշխանութիւնները չուտով ձերբակալեն օրինագանցները եւ բանտարկեն գանոնք:

Պարաքի փաստարան՝ Իցհաք Հերցոկ յայտնեց, որ անձանօթ մարդիկ մէկ չարաթ առաջ մտած են Պարաքի հինգ խորհրդականներու եւ օգնականներու բնակարանները: Պարաքի մէկ բանբերը հաստատած կր լուրը՝ դիտել տալով սակայն, որ կարեւոր բաներ չեն գողցուած:

(ՌՈՅԹԵՐԶ)

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 4174

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. *Իսկոյն, անյապաղ:*
2. *Շնչարկելութիւն - Գոթական կամարի ցցանկիւն:*
3. *Մենկնում - Կանանչորակ պատուական քար - Մանրութեան միաւոր:*
4. *Արական օտար անուն - Եւրին դարձած պոլսահայ մեծատուն - Ածականակերտ մասնիկ:*
5. *Ցոկնակերտ մասնիկ - Սուտանի յիմներէն:*
6. *Մելքոն Կիւրճեանի ծննդավայր գիւղը (հակ.) - Կիլիկեան քաղաք:*
7. *Երկրարարտ մր - Մայրատ ժապաւէն:*
8. *Մէկը - Գեղամ Սարեանի երկերէն - Ձայնակից տառեր:*
9. *Օչուան յուսաւոր մասը (հակ.) - Իպական օտար անուն - Հեռացի՛ր:*
10. *Կակուղ միս - Թերի, պակասաւոր (հակ.):*
11. *Մարմնով վտիտ:*

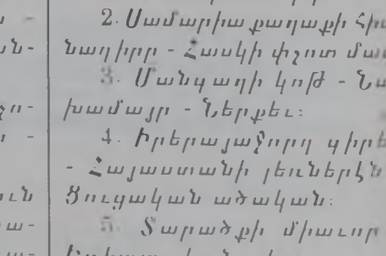
ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

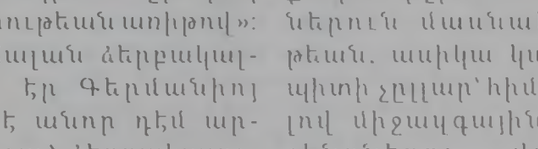
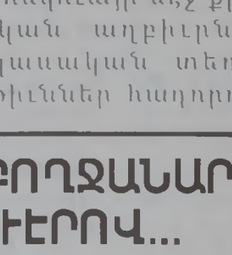
1. *Բանախօսութիւն:*
2. *Մամարիա քաղաքի հիմնադիրը - Հասկի փշոտ մաղ:*
3. *Մանգաղի կոթ - Նախամայր - Ներքեւ:*
4. *Իրերայաջորդ կիրեր - Հայաստանի լեռներէն - Յուզական ածական:*
5. *Տարածքի միաւոր - Եգիպտական դից:*
6. *Ուպան, անձիտան - Եւրոպական թագաւորութիւն:*
7. *Կեդրոնին ծայրամասերը - Կրկնուած բաղաձայններ:*
8. *Իրերայաջորդ տառեր - Վախկոտ - Այրուբենէն:*
9. *Իպական անունի մը փաղաքշական ձեւը - Հայ ապատագրական պայքարի ռահվիրան - Փչացից ընդարեր բոյս:*
10. *Սուրիական լրատու գործակալութիւն - Երբ (հակ.):*
11. *Պարբերաբար գումարուած ժողովներ:*

ԹԻՒ 4173

ԽԱՉԲԱՌԻՆ

ԼՈՒԾՈՒՄԸ

TOBLER
ՏՕՆԵՐԸ ՉԵՆ ԱՄԲՈՂՋԱՆԱՐ ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ՆՈՒԷՐՈՎ...
EDOX
SWISS MADE

ՄԻՆՉԵՒ 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1999, ԵՐԲ ԿԸ ԳՆԷՔ ՄԵՏԱՂԵԱՅ ՇՂԹԱՅՈՎ ԺԱՄԱՑՈՅՑ ՄԸ
ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ ԿԸ ՍՏԱՆԱՔ «ՍԵՇՈՒԱՐ» ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ
Solis
SWISS MADE

Հայկազ Եարտըմեան հաստ.
Հեռ. 01-265070